
ΕΙΣ ΦΑΟΣ

CATULLI, TIBULLI,

ET

PROPERTII

OPERA.

CATULLI, TIBULLI,

ET

PROPERTII

OPERA,

EX OPTIMIS EDITIONIBUS

SEDULO ACCURATA.

LONDINI:

SUMTIBUS RODWELL ET MARTIN;
LAW ET WHITTAKER; J. BOOKER; BALDWIN,
CRADOCK, ET JOY; WALKER ET EDWARDS;
J. ROBINSON; ET B. REYNOLDS:
EXCUDIT S. HAMILTON.

1816.

C. VALERII CATULLI

CARMINA,

EX EDITIONE

FRID. GUIL. DOERING,

SEDULÂ RECENSIONE ACCURATA.

C. VALERII CATULLI

VERONENSIS

CARMINA.

CARMEN I.

Ad Cornelium Nepotem.

Quoi dono lepidum novum libellum,
Aridâ modo pumice expolitum?
Corneli, tibi: namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas,
Jam tum, cum ausus es, unus Italorum,
Omne ævum tribus explicare chartis,
Doctis, Jupiter! et laboriosis.
Quare habe tibi, quidquid hoc libelli est,
Qualecumque; quod, o patrona Virgo,
Plus uno maneat perenne sæclo.

CARMEN II.

Ad Passerem Lesbiæ.

Passer, deliciæ meæ puellæ,
Quîcum ludere, quem in sinu tenere,
Quoi primum digitum dare appetenti,
Et acres solet incitare morsus;

Cum desiderio meo nitenti
Carum nescio quid lubet jocari,
(Ut solatiolum sui doloris,
Credo, ut tum gravis acquiescat ardor)
Tecum ludere, sicut ipsa, possem,
Et tristes animi levare curas;
Tam gratum mihi, quam ferunt puellæ
Pernici aureolum fuisse malum,
Quod zonam soluït diu ligatam.

CARMEN III.

Luctus in Morte Passeris.

Lugete, o Veneres, Cupidinesque,
Et quantum est hominum venustiorum!
Passer mortuus est meæ puellæ,
Passer, deliciæ meæ puellæ,
Quem plus illa oculis suis amabat:
Nam mellitus erat, suamque nôrat
Ipsam tam bene, quam puella matrem:
Nec sêse a gremio illius movebat;
Sed circumsiliens modo huc, modo illuc,
Ad solam dominam usque pipilabat.
Qui nunc it, per iter tenebricosum,
Illuc, unde negant redire quemquam:
At vobis male sit, malæ tenebræ
Orci, quæ omnia bella devoratis!
Tam bellum mihi passerem abstulistis.
O factum male! O miselle passer!
Tuâ nunc operâ meæ puellæ
Flendo turgiduli rubent ocelli.

CARMEN IV.

Dedicatio Phaseli.

Phaselus ille, quem videtis, hospites,
Ait fuisse navium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequîsse præterire, sive palmulis
Opus foret volare, sive linteo.
Et hoc negat minacis Adriatici
Negare litus, insulasve Cycladas,
Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam,
Propontida, trucemve Ponticum sinum;
Ubi iste, post phaselus, antea fuit
Comata silva: nam Cytorio in jugo
Loquente sæpe sibilum edidit comâ.
Amastri Pontica, et Cytore buxifer,
Tibi hæc fuisse et esse cognitissima·
Ait phaselus: ultimâ ex origine
Tuo stetisse dicit in cacumine,
Tuo imbuisse palmulas in æquore,
Et inde tot per impotentia freta
Herum tulisse; læva, sive dextera
Vocaret aura, sive utrumque Jupiter
Simul secundus incidisset in pedem;
Neque ulla vota litoralibus Diis
Sibi esse facta, cum veniret a mare
Novissimo hunc ad usque limpidum lacum.
Sed hæc prius fuêre: nunc recondita
Senet quiete, seque dedicat tibi,
Gemelle Castor, et gemelle Castoris.

CARMEN V.

Ad Lesbiam.

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus;
Rumoresque senum severiorum
Omnes unius æstimemus assis.
Soles occidere et redire possunt:
Nobis, cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.
Da mî basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum,
Dein usque altera mille, deinde centum:
Dein, cum millia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus invidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

CARMEN VI.

Ad Flavium.

Flavi, delicias tuas Catullo,
Ni sint illepidæ atque inelegantes,
Velles dicere, nec tacere posses.
Verum nescio quid febriculosi
Scorti diligis: hoc pudet fateri.
Nam te non viduas jacere noctes
Necquidquam tacitum cubile clamat,
Sertis ac Syrio fragrans olivo,
Pulvinusque peræque et hic et illic
Attritus, tremulique quassa lecti
Argutatio, inambulatioque.
Nam mî prævalet ista nil tacere.
Cur nunc tam latera exfututa pandas,
Ni tu quid facias ineptiarum?

Quare, quidquid habes boni malique,
Dic nobis. Volo te ac tuos amores
Ad cœlum lepido vocare versu.

CARMEN VII.

Ad Lesbiam.

Quæris, quot mihi basiationes
Tuæ, Lesbia, sint satis superque?
Quam magnus numerus Libyssæ arenæ
Laserpiciferis jacet Cyrenis,
Oraclum Jovis inter æstuosi
Et Batti veteris sacrum sepulcrum;
Aut quam sidera multa, cum tacet nox,
Furtivos hominum vident amores;
Tam te basia multa basiare,
Vesano satis et super Catullo est,
Quæ nec pernumerare curiosi
Possint, nec mala fascinare lingua.

CARMEN VIII.

Ad se ipsum.

Miser Catulle, desinas ineptire,
Et, quod vides perîsse, perditum ducas.
Fulsêre quondam candidi tibi soles,
Cum ventitabas, quo puella ducebat
Amata nobis, quantum amabitur nulla.
Ibi illa multa tam jocosa fiebant,
Quæ tu volebas, nec puella nolebat.
Fulsêre vere candidi tibi soles.
Nunc jam illa non vult: tu quoque, impotens, noli;
Nec, quæ fugit, sectare; nec miser vive:
Sed obstinatâ mente perfer, obdura.

Vale, puella! jam Catullus obdurat;
Nec te requiret, nec rogabit invitam.
At tu dolebis, cum rogaberis nullâ,
Scelesta, nocte. Quæ tibi manet vita?
Quis nunc te adibit? quoi videberis bella?
Quem nunc amabis? quojus esse dicêris?
Quem basiabis? quoi labella mordebis?
At tu, Catulle, destinatus obdura.

CARMEN IX.

Ad Verannium.

Veranni, omnibus e meis amicis
Antistans mihi millibus trecentis,
Venistine domum ad tuos Penates,
Fratresque unanimos, anumque matrem?
Venisti. O mihi nuntii beati!
Visam te incolumem; audiamque Iberûm
Narrantem loca, facta, nationes,
Ut mos est tuus; applicansque collum,
Jucundum os, oculosque suaviabor.
O quantum est hominum beatiorum!
Quid me lætius est, beatiusve?

CARMEN X.

De Varri Scorto.

Varrus me meus ad suos amores
Visum duxerat e foro otiosum;
Scortillum, ut mihi tum repente visum est,
Non sane illepidum, nec invenustum.
Huc ut venimus, incidêre nobis
Sermones varii; in quibus, quid esset
Jam Bithynia, quomodo se haberet,

Et quonam mihi profuisset ære?
Respondi (id, quod erat) nihil neque ipsis
Nec prætoribus esse, nec cohorti,
Cur quisquam caput unctius referret;
Præsertim quibus esset irrumator
Prætor, nec faceret pili cohortem.
At certe tamen, inquiunt, quod illic
Natum dicitur esse, comparâsti
Ad lecticam homines. Ego, ut puellæ
Unum me facerem beatiorem,
Non, inquam, mihi tam fuit maligne,
Ut, provincia quod mala incidisset,
Non possem octo homines parare rectos.
At mî nullus erat neque hîc neque illic,
Fractum qui veteris pedem grabati
In collo sibi collocare posset.
Hîc illa, ut decuit cinædiorem,
Quæso, inquit, mihi, mi Catulle, paulum
Istos commoda; nam volo ad Serapin
Deferri. Mane, inquii puellæ:
Istud, quod modo dixeram me habere,
Fugit me ratio: meus sodalis
Cinna est Caïus: is sibi paravit.
Verum, utrum illius an mei, quid ad me?
Utor tam bene, quam mihi parârim.
Sed tu insulsa male et molesta vivis,
Per quam non licet esse negligentem.

CARMEN XI.

Ad Furium et Aurelium.

Furi et Aureli, comites Catulli,
Sive in extremos penetrabit Indos,
Litus ut longe resonante Eoâ
 Tunditur undâ;
Sive in Hircanos, Arabasque molles,

Seu Sacas, sagittiferosque Parthos,
Sive qua septemgeminus colorat
Æquora Nilus;
Sive trans altas gradietur Alpes,
Cæsaris visens monumenta magni,
Gallicum Rhenum, horribilesque ulti-
mosque Britannos;
Omnia hæc, quæcumque feret voluntas
Cœlitum, tentare simul parati,
Pauca nuntiate meæ puellæ
Non bona dicta:
Cum suis vivat valeatque mœchis,
Quos simul complexa tenet trecentos,
Nullum amans vere, sed identidem omnium
Ilia rumpens.
Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpâ cecidit; velut prati
Ultimi flos, prætereunte postquam
Tactus aratro est.

CARMEN XII.

Ad Asinium.

Marrucine Asini, manu sinistrâ
Non belle uteris in joco atque vino:
Tollis lintea negligentiorum.
Hoc salsum esse putas? Fugit te, inepte;
Quamvis sordida res et invenusta est.
Non credis mihi? Crede Pollioni
Fratri, qui tua furta vel talento
Mutari velit: est enim leporum
Disertus puer, ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Exspecta, aut mihi linteum remitte,
Quod me non movet æstimatione;
Verum est mnemosynon mei sodalis:

Nam sudaria Setaba ex Iberis
Miserunt mihi muneri Fabullus
Et Verannius. Hæc amem necesse est,
Ut Veranniolum meum et Fabullum.

CARMEN XIII.

Ad Fabullum.

Cœnabis bene, mi Fabulle, apud me
Paucis, si tibi Dî favent, diebus,
Si tecum attuleris bonam atque magnam
Cœnam, non sine candidâ puellâ,
Et vino et sale, et omnibus cachinnis.
Hæc si, inquam, attuleris, venuste noster,
Cœnabis bene; nam tui Catulli
Plenus sacculus est aranearum.
Sed contra accipies meros amores,
Seu quid suavius elegantiusve est;
Nam unguentum dabo, quod meæ puellæ
Donârunt Veneres, Cupidinesque;
Quod tu cum olfacies, Deos rogabis,
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

CARMEN XIV.

Ad Calvum Licinium.

Ni te plus oculis meis amarem,
Jucundissime Calve, munere isto
Odissem te odio Vatiniano.
Nam quid feci ego, quidve sum locutus,
Cur me tot male perderes poëtis?
Isti Dî mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi misit impiorum.
Quod si, ut suspicor, hoc novum ac repertum

Munus dat tibi Sulla literator,
Non est mî male, sed bene ac beate,
Quod non dispereunt tui labores.
Dî magni! horribilem et sacrum libellum!
Quem tu scilicet ad tuum Catullum
Mîsti, continuo ut die periret,
Saturnalibus, optimo dierum.
Non, non hoc tibi, salse, sic abibit:
Nam, si luxerit, ad librariorum
Curram scrinia; Cæsios, Aquinios,
Suffenum, omnia colligam venena,
Ac te his suppliciis remunerabor.
Vos hinc interea valete, abite
Illuc, unde malum pedem tulistis,
Sæcli incommoda, pessimi poëtæ!

* * * * *

Siqui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis, manusque vestras
Non horrebitis admovere nobis;
Pædicabo ego vos, et irrumabo.

CARMEN XV.

Ad Aurelium.

Commendo tibi me ac meos amores,
Aureli. Veniam peto pudentem,
Ut, si quidquam animo tuo cupisti,
Quod castum expeteres, et integellum,
Conserves puerum mihi pudice;
Non dico a populo: nihil veremur
Istos, qui in plateâ modo huc, modo illuc
In re prætereunt suâ occupati:
Verum a te metuo, tuoque pene,
Infesto pueris bonis, malisque.
Quem tu, qua lubet, ut lubet, moveto

Quantum vis, ubi erit foris paratum.
Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
Quod si te mala mens, furorque vecors
In tantam impulerit, sceleste, culpam,
Ut nostrum insidiis caput lacessas;
Ah! tum te miserum, malique fati!
Quem, attractis pedibus, patente portâ,
Percurrent raphanique, mugilesque.

CARMEN XVI.

Ad Aurelium et Furium.

Pædicabo ego vos, et irrumabo,
Aureli pathice, et cinæde Furi,
Qui me ex versiculis meis putatis,
Quod sint molliculi, parum pudicum:
Nam castum esse decet pium poëtam
Ipsum; versiculos nihil necesse est;
Qui tum denique habent salem ac leporem,
Si sunt molliculi, ac parum pudici,
Et, quod pruriat, incitare possunt,
Non dico pueris, sed his pilosis,
Qui duros nequeunt movere lumbos.
Vos, quod millia multa basiorum
Legistis, male me marem putatis:
Pædicabo ego vos, et irrumabo.

CARMEN XVII.

Ad Coloniam.

O Colonia, quæ cupis ponte ludere longo,
Et salire paratum habes; sed vereris inepta
Crura ponticuli adsulitantis, irredivivus
Ne supinus eat, cavâque in palude recumbat;

Sic tibi bonus ex tuâ pons libidine fiat,
In quo vel Salisubsulis sacra suscipiantur:
Munus hoc mihi maximi da, Colonia, risûs.
Quemdam municipem meum de tuo volo ponte
Ire præcipitem in lutum, per caputque pedesque:
Verum totius ut lacûs, putidæque paludis,
Lividissima, maximeque est profunda vorago.
Insulsissimus est homo; nec sapit pueri instar
Bimuli, tremulâ patris dormientis in ulnâ.
Quoi cum sit viridissimo nupta flore puella,
Et puella tenellulo delicatior hædo,
Asservanda nigerrimis diligentius uvis;
Ludere hanc sinit, ut lubet, nec pili facit uni;
Nec se sublevat ex suâ parte: sed, velut alnus
In fossâ Liguri jacet suppernata securi,
Tantumdem omnia sentiens, quam si nulla sit usquam;
Talis iste meus stupor nil videt, nihil audit.
Ipse qui sit, utrum sit, an non sit, id quoque nescit.
Nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum,
Si pote stolidum repente excitare veternum,
Et supinum animum in gravi derelinquere cœno,
Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

CARMEN XVIII.

Ad Hortorum Deum.

Hunc lucum tibi dedico, consecroque, Priape,
Qua domus tua Lampsaci est, quaque silva, Priape.
Nam te præcipue in suis urbibus colit ora
Hellespontia, cæteris ostreósior oris.

CARMEN XIX.

Hortorum Deus.

Hunc ego, juvenes, locum, villulamque palustrem,
Tectam vimine junceo, caricisque maniplis,
Quercus arida, rusticâ conformata securi,
Nutrivi, magis et magis ut beata quotannis.
Hujus nam domini colunt me, Deumque salutant,
Pauperis tuguri pater, filiusque ***
Alter assiduâ colens diligentiâ, ut herba
Dumosa, asperaque a meo sit remota sacello;
Alter parva ferens manu semper munera largâ.
Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitu', et tenerâ virens spica mollis aristâ:
Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
Pallentesque cucurbitæ, et suave olentia mala;
Uva pampineâ rubens educata sub umbrâ:
Sanguine hanc etiam mihi (sed tacebitis) aram
Barbatus linit hirculus, cornipesque capella;
Pro quîs omnia honoribus hæc necesse Priapo
Præstare, et domini hortulum, vineamque tueri.
Quare hinc, o pueri, malas abstinete rapinas.
Vicinus prope dives est, negligensque Priapus.
Inde sumite: semita hæc deinde vos feret ipsa.

CARMEN XX.

Hortorum Deus.

Ego hæc, ego arte fabricata rusticâ,
Ego arida, o viator, ecce populus
Agellulum hunc, sinistra, tute quem vides,
Herique villulam, hortulumque pauperis
Tuor, malasque furis arceo manus.

Mihi corolla picta vere ponitur,
Mihi rubens arista sole fervido,
Mihi virente dulcis uva pampino,
Mihique glauca duro oliva frigore.
Meis capella delicata pascuis
In urbem adulta lacte portat ubera;
Meisque pinguis agnus ex ovilibus
Gravem domum remittit aere dexteram;
Teneraque, matre mugiente, vaccula
Deûm profundit ante templa sanguinem.
Proin', viator, hunc Deum vereberis,
Manumque sorsum habebis. Hoc tibi expedit;
Parata namque crux, sine arte mentula.
Velim, pol, inquis: at, pol, ecce, villicus
Venit; valente quoi revulsa brachio
Fit ista mentula apta clava dexteram.

CARMEN XXI.

Ad Aurelium.

Aureli, pater esuritionum,
Non harum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut sunt, aut aliis erunt in annis,
Pædicare cupis meos amores;
Nec clam: nam simul es; jocaris una;
Hæres ad latus; omnia experiris:
Frustra; nam insidias mihi instruentem
Tangam te prior irrumatione.
Atqui, si id faceres satur, tacerem.
Nunc ipsum id doleo, quod esurire
Ah! meus puer, et sitire discet.
Quare desine, dum licet pudico,
Ne finem facias, sed irrumatus.

CARMEN XXII.

Ad Varrum.

Suffenus iste, Varre, quem probe nôsti,
Homo est venustus, et dicax, et urbanus;
Idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi millia aut decem aut plura
Perscripta; nec sic, ut fit, in palimpsesto
Relata: chartæ regiæ, novi libri,
Novi umbilici, lora rubra, membrana
Directa plumbo, et pumice omnia æquata.
Hæc cum legas, tum bellus ille et urbanus
Suffenus, unus caprimulgus aut fossor
Rursus videtur: tantum abhorret, ac mutat.
Hoc quid putemus esse? qui modo scurra,
Aut siquid hac re tritius, videbatur,
Idem inficeto est inficetior rure,
Simul poëmata attigit: neque idem unquam
Æque est beatus, ac poëma cum scribit:
Tam gaudet in se, tamque se ipse miratur.
Nimirum idem omnes fallimur; neque est quisquam,
Quem non in aliquâ re videre Suffenum
Possis. Suus quoique attributus est error:
Sed non videmus manticæ quod in tergo est.

CARMEN XXIII.

Ad Furium.

Furi, quoi neque servus est, neque arca,
Nec cimex, neque araneus, neque ignis;
Verum est et pater, et noverca, quorum
Dentes vel silicem comesse possunt;
Est pulchre tibi cum tuo parente,

Et cum conjuge ligneâ parentis.
Nec mirum: bene nam valetis omnes:
Pulchre concoquitis; nihil timetis;
Non incendia, non graves ruinas,
Non facta impia, non dolos veneni,
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu,
Aut, siquid magis aridum est, habetis,
Sole, et frigore, et esuritione.
Quare non tibi sit bene ac beate?
A te sudor abest, abest saliva,
Mucusque, et mala pituita nasi.
Hanc ad munditiem adde mundiorem,
Quod culus tibi purior salillo est;
Nec toto decies cacas in anno:
Atque id durius est fabâ et lapillis;
Quod tu si manibus teras, fricesque,
Non unquam digitum inquinare possis.
Hæc tu commoda tam beata, Furi,
Noli spernere, nec putare parvi;
Et sestertia, quæ soles, precari
Centum desine; nam sat es beatus.

CARMEN XXIV.

Ad Juventium Puerum.

O qui flosculus es Juventiorum,
Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut posthac aliis erunt in annis!
Mallem divitias mihi dedisses
Isti, quoi neque servus est, neque arca,
Quam sic te sineres ab illo amari.
Quî? non est homo bellus? inquies. Est:
Sed bello huic neque servus est, neque arca.
Hæc tu, quam lubet, abjice, elevaque;
Nec servum tamen ille habet, neque arcam.

CARMEN XXV.

Ad Thallum.

Cinæde Thalle, mollior cuniculi capillo,
Vel anseris medullulâ, vel imulâ oricillâ,
Vel pene languido senis, situque araneoso!
Idemque, Thalle, turbidâ rapacior procellâ,
Cum de viâ mulier aves ostendit oscitantes!
Remitte pallium mihi meum, quod involâsti,
Sudariumque Setabum, catagraphosque Thynos,
Inepte, quæ palam soles habere, tamquam avita;
Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina, et remitte,
Ne laneum latusculum, natesque mollicellas,
Inusta turpiter tibi flagella conscribillent,
Et insolenter æstues, velut minuta magno
Deprensa navis in mari, vesaniente vento.

CARMEN XXVI.

Ad Furium.

Furi, villula nostra non ad Austri
Flatus opposita est, nec ad Favoni,
Nec sævi Boreæ, aut Apeliotæ,
Verum ad millia quindecim et ducentos.
O ventum horribilem atque pestilentem!

CARMEN XXVII.

Ad Pocillatorem Puerum.

Minister vetuli, puer, Falerni,
Inger mi calices amariores,

Ut lex Postumiæ jubet magistræ,
Ebriosâ acinâ ebriosioris.
At vos, quo lubet, hinc abite, lymphæ,
Vini pernicies! et ad severos
Migrate: hic merus est Thyonianus.

CARMEN XXVIII.

Ad Verannium et Fabullum.

Pisonis comites, cohors inanis,
Aptis sarcinulis et expeditis,
Veranni optime, tuque, mi Fabulle,
Quid rerum geritis? satisne, cum isto
Vappâ, frigoraque et famem tulistis?
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expensum? ut mihi, qui meum secutus
Prætorem, refero datum lucello.
O Memmi! bene me, ac diu, supinum
Totâ istâ trabe lentus irrumâsti.
Sed, quantum video, pari fuistis
Casu: nam nihilo minore verpâ
Farti estis. Pete nobiles amicos.
At vobis mala multa Dî Deæque
Dent, opprobria Romuli Remique.

CARMEN XXIX.

In Cæsarem.

Quis hoc potest videre, quis potest pati,
Nisi impudicus, et vorax, et aleo,
Mamurram habere, quod Comata Gallia
Habebat uncti, et ultima Britannia?
Cinæde Romule, hæc videbis, et feres?
Es impudicus, et vorax, et aleo.

Et ille nunc superbus et superfluens
Perambulabit omnium cubilia,
Ut albulus columbus, aut Adoneüs?
Cinæde Romule, hæc videbis, et feres?
Es impudicus, et vorax, et aleo.
Eone nomine, imperator unice,
Fuisti in ultimâ Occidentis insulâ,
Ut ista vostra diffututa mentula
Ducenties comesset, aut trecenties?
Quid est? ait sinistra liberalitas:
Parum expatravit. An parum helluatus est?
Paterna prima lancinata sunt bona;
Secunda præda Pontica; inde tertia
Ibera, quam scit amnis aurifer Tagus.
Hunc, Galliæ, timetis, et Britanniæ?
Quid hunc (malum!) fovetis? aut quid hic potest,
Nisi uncta devorare patrimonia?
Eone nomine, imperator unice,
Socer generque perdidistis omnia?

CARMEN XXX.

Ad Alphenum.

Alphene immemor, atque unanimis false sodalibus!
Jam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi:
Jam me prodere, jam non dubitas fallere, perfide!
Nec facta impia fallacum hominum cœlicolis placent;
Quæ tu negligis, ac me miserum deseris in malis.
Eheu! quid faciant dehinc homines, quoive habeant
fidem?
Certe tute jubebas animam tradere, inique, me
Inducens in amorem, quasi tuta omnia mî forent.
Idem nunc retrahis te; ac tua dicta omnia factaque
Ventos irrita ferre, et nebulas aërias, sinis.
Si tu oblitus es, at Di meminerunt, meminit Fides,
Quæ, te ut pœniteat postmodo facti, faciet, tui.

CARMEN XXXI.

Ad Sirmionem Peninsulam.

Peninsularum, Sirmio, insularumque
Ocelle, quascumque in liquentibus stagnis,
Marique vasto, fert uterque Neptunus!
Quam te libenter, quamque lætus, inviso!
Vix mî ipse credens, Thyniam atque Bithynos
Liquisse campos, et videre te in tuto.
O! quid solutis est beatius curis?
Cum mens onus reponit, ac peregrino
Labore fessi venimus larem ad nostrum,
Desideratoque acquiescimus lecto.
Hoc est, quod unum est pro laboribus tantis.
Salve, o venusta Sirmio! atque hero gaudè:
Gaudete vosque, Lydiæ lacus undæ:
Ridete, quidquid est domi cachinnorum.

CARMEN XXXII.

Ad Ipsithillam.

Amabo, mea dulcis Ipsithilla,
Meæ deliciæ, mei lepores,
Jube ad te veniam meridiatum.
Quod si jusseris, illud adjuvato,
Nequis liminis obseret tabellam,
Neu tibi lubeat foras abire;
Sed domi maneas, paresque nobis
Novem continuas fututiones.
Verum, siquid ages, statim jubeto;
Nam pransus jaceo, et satur supinus
Pertundo tunicamque, palliumque.

CARMEN XXXIII.

In Vibennios.

O Furum optime balneariorum,
Vibenni pater, et cinæde fili!
(Nam dextrâ pater inquinatiore,
Culo filius est voraciore)
Cur non exsilium malasque in oras
Itis? quandoquidem patris rapinæ
Notæ sunt populo; et nates pilosas,
Fili, non potes asse venditare.

CARMEN XXXIV.

Ad Dianam.

Dianæ sumus in fide
Puellæ, et pueri integri:
Dianam pueri integri,
  Puellæque canamus.
O Latonia, maximi
Magna progenies Jovis!
Quam mater prope Deliam
  Deposivit olivam;
Montium domina ut fores,
Silvarumque virentium,
Saltuumque reconditorum,
  Amniumque sonantum.
Tu Lucina dolentibus
Juno dicta puerperis:
Tu potens Trivia, et notho es
  Dicta lumine Luna.
Tu, cursu, Dea, menstruo
Metiens iter annuum,

Rustica agricolæ bonis
  Tecta frugibus exples.
Sis quocumque placet tibi
Sancta nomine; Romulique
Antiquam, ut solita es, bonâ
  Sospites ope gentem.

CARMEN XXXV.

Cæcilium invitat.

Poëtæ tenero, meo sodali,
Velim Cæcilio, papyre, dicas,
Veronam veniat, Novi relinquens
Comi mœnia, Lariumque litus:
Nam quasdam volo cogitationes
Amici accipiat sui, meique.
Quare, si sapiet, viam vorabit,
Quamvis candida millies puella
Euntem revocet, manusque collo
Ambas injiciens, roget morari;
Quæ nunc, si mihi vera nuntiantur,
Illum deperit impotente amore.
Nam, quo tempore legit inchoatam
Dindymi dominam, ex eo misellæ
Ignes interiorem edunt medullam.
Ignosco tibi, Sapphicâ puella
Musâ doctior; est enim venuste
Magna Cæcilio inchoata Mater.

CARMEN XXXVI.

In Annales Volusii.

Annales Volusi, cacata charta!
Votum solvite pro meâ puellâ:

Nam sanctæ Veneri, Cupidinique
Vovit, si sibi restitutus essem,
Desîssemque truces vibrare iambos,
Electissima pessimi poëtæ
Scripta tardipedi Deo daturam
Infelicibus ustulanda lignis:
Et hæc pessima se puella vidit
Jocose et lepide vovere Divis.
Nunc, o cœruleo creata ponto!
Quæ sanctum Idalium, Syrosque apertos,
Quæque Ancona, Cnidumque arundinosam
Colis, quæque Amathunta, quæque Golgos,
Quæque Durrachium Adriæ tabernam;
Acceptum face, redditumque votum,
Si non illepidum, neque invenustum est.
At vos interea venite in ignem,
Pleni ruris et inficetiarum,
Annales Volusi, cacata charta!

CARMEN XXXVII.

Ad Contubernales.

Salax taberna, vosque contubernales,
A Pileatis nona Fratribus pila,
Solis putatis esse mentulas vobis?
Solis licere quidquid est puellarum
Confutuere, et putare cæteros hircos?
An, continenter quod sedetis insulsi
Centum, aut ducenti, non putatis ausurum
Me una ducentos irrumare sessores?
Atqui putate; namque totius vobis
Frontem tabernæ scipionibus scribam:
Puella nam mea, quæ meo sinu fugit,
Amata tantum, quantum amabitur nulla,
Pro quâ mihi sunt magna bella pugnata,
Consedit istic. Hanc boni beatique

Omnes amatis; et quidem, quod indignum est,
Omnes pusilli et semitarii mœchi;
Tu, præter omnes, une de capillatis
Cuniculosæ Celtiberiæ fili,
Egnati, opaca quem bonum facit barba,
Et dens Iberâ defricatus urinâ.

CARMEN XXXVIII.

Ad Cornificium.

Male est, Cornifici, tuo Catullo:
Male est, mehercule, et laboriose,
Et magis magis in dies et horas;
Quem tu, quod minimum facillimumque est,
Quâ solatus es allocutione?
Irascor tibi. Sic meos amores .....?
Paulum quid lubet allocutionis,
Mœstius lacrymis Simonideis.

CARMEN XXXIX.

In Egnatium.

Egnatius, quod candidos habet dentes,
Renidet usquequaque; seu ad rei ventum est
Subsellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille; seu pii ad rogum filî
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille: quidquid est, ubicumque est,
Quodcumque agit, renidet. Hunc habet morbum,
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
Quare monendus es mihi, bone Egnati:
Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs,
Aut pastus Umber, aut obesus Etruscus,
Aut Lanuvinus ater atque dentatus,

Aut Transpadanus, (ut meos quoque attingam)
Aut quilibet, quï puriter lavit dentes;
Tamen renidere usquequaque te nollem :
Nam risu inepto res ineptior nulla est.
Nunc Celtiber es: Celtiberiâ in terrâ
Quod quisque minxit, hoc solet sibi mane
Dentem, atque russam defricare gingivam;
Ut, quo iste vester expolitior dens est,
Hoc te amplius bibisse prædicet loti.

CARMEN XL.

Ad Ravidum.

Quænam te mala mens, miselle Ravide,
Agit præcipitem in meos iambos?
Quis Deus, tibi non bene advocatus,
Vecordem parat excitare rixam?
Anne ut pervenias in ora volgi?
Quid vis? quâ lubet esse notus optas?
Eris; quandoquidem meos amores
Cum longâ voluisti amare pœnâ.

CARMEN XLI.

In Amicam Formiani

An sana illa puella defututa
Tota? millia me decem poposcit
Ista turpiculo puella naso,
Decoctoris amica Formiani.
Propinqui, quibus est puella curæ,
Amicos medicosque convocate:
Non est sana puella; nec rogate
Qualis sit: solet hæc imaginosum.

CARMEN XLII.

In quandam.

Adeste, hendecasyllabi, quot estis,
Omnes undique, quotquot estis omnes.
Jocum me putat esse mœcha turpis,
Et negat mihi vostra reddituram
Pugillaria, si pati potestis.
Persequamur eam, et reflagitemus.
Quæ sit, quæritis? illa, quam videtis
Turpe incedere, mimice ac moleste
Ridentem catuli ore Gallicani.
Circumsistite eam, et reflagitate:
Mœcha putida, redde codicillos,
Redde, putida mœcha, codicillos.
Non assis facis? O lutum! lupanar!
Aut si perditius potest quid esse.
Sed non est tamen hoc satis putandum.
Quod si non aliud pote est, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.
Conclamate iterum altiore voce:
Mœcha putida, redde codicillos,
Redde, putida mœcha, codicillos.
Sed nil proficimus; nihil movetur.
Mutanda est ratio, modusque vobis,
Siquid proficere amplius potestis.
Pudica et proba, redde codicillos.

CARMEN XLIII.

In Amicam Formiani.

Salve, nec minimo puella naso,
Nec bello pede, nec nigris ocellis,

Nec longis digitis, nec ore sicco,
Nec sane nimis elegante linguâ,
Decoctoris amica Formiani.
Ten' provincia narrat esse bellam?
Tecum Lesbia nostra comparatur?
O sæclum insipiens et inficetum!

CARMEN XLIV.

Ad Fundum.

O funde noster, seu Sabine, seu Tiburs,
Nam te esse Tiburtem autumant, quibus non est
Cordi Catullum lædere; at quibus cordi est,
Quovis Sabinum pignore esse contendunt.
Sed, seu Sabine, sive verius Tiburs,
Fui libenter in tuâ suburbanâ
Villâ, malamque pectore expuli tussim;
Non immerenti quam mihi meus venter,
Dum sumtuosas appeto, dedit, cœnas.
Nam, Sextianus dum volo esse conviva,
Orationem in Antium petitorem
Plenam veneni et pestilentiæ legit.
Hîc me gravedo frigida, et frequens tussis
Quassavit, usquedum in tuum sinum fugi,
Et me recuravi otioque et urticâ.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quod non es ulta peccatum.
Nec deprecor jam, si nefaria scripta
Sextî recepso, quin gravedinem et tussim
Non mî, sed ipsi Sextio, ferat frigus,
Qui tunc vocat me, cum malum legit librum.

CARMEN XLV.

De Acme et Septimio.

Acmen Septimius, suos amores,
Tenens in gremio, Mea, inquit, Acme,
Ni te perdite amo, atque amare porro
Omnes sum assidue paratus annos,
Quantum qui pote plurimum perire;
Solus in Libyâ, Indiâve tostâ,
Cæsio veniam obvius leoni.
Hôc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,
Dextram sternuit approbationem.
At Acme leviter caput reflectens,
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo purpureo ore suaviata,
Sic, inquit, mea vita, Septimille,
Huic uno domino usque serviamus,
Ut multo mihi major acriorque
Ignis mollibus ardet in medullis.
Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,
Dextram sternuit approbationem.
Nunc, ab auspicio bono profecti,
Mutuis animis amant, amantur.
Unam Septimius misellus Acmen
Mavolt, quam Syrias Britanniasque:
Uno in Septimio fidelis Acme
Facit delicias, libidinesque.
Quis ullos homines beatiores
Vidit? quis Venerem auspicatiorem?

CARMEN XLVI.

Ad se ipsum, de Adventu Veris.

Jam ver egelidos refert tepores;
Jam cœli furor æquinoctialis
Jucundis Zephyri silescit auris.
Linquantur Phrygii, Catulle, campi,
Nicææque ager uber æstuosæ.
Ad claras Asiæ volemus urbes.
Jam mens prætrepidans avet vagari;
Jam læti studio pedes vigescunt.
O dulces comitum valete cœtus,
Longe quos simul a domo profectos
Diversæ variæ viæ reportant.

CARMEN XLVII.

Ad Porcium et Socrationem.

Porci et Socration, duæ sinistræ
Pisonis, scabies famesque Memmi,
Vos Veranniolo meo et Fabullo
Verpus præposuit Priapus ille?
Vos convivia lauta sumtuose
De die facitis; mei sodales
Quærunt in triviis vocationes?

CARMEN XLVIII.

Ad Juventium.

Mellitos oculos tuos, Juventi,
Siquis me sinat usque basiare,

Usque ad millia basiem trecenta,
Nec unquam saturum inde cor futurum est;
Non si densior aridis aristis
Sit nostræ seges osculationis.

CARMEN XLIX.

Ad M. T. Ciceronem.

Disertissime Romuli nepotum,
Quot sunt, quotque fuêre, Marce Tulli,
Quotque post aliis erunt in annis;
Gratias tibi maximas Catullus
Agit, pessimus omnium poëta;
Tanto pessimus omnium poëta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

CARMEN L.

Ad Licinium.

Hesterno, Licini, die otiosi
Multum lusimus in meis tabellis,
Ut convenerat esse; delicatos
Scribens versiculos, uterque nostrûm
Ludebat numero modo hoc, modo illoc,
Reddens mutua per jocum atque vinum.
Atque illinc abii, tuo lepore
Incensus, Licini, facetiisque,
Ut nec me miserum cibus juvaret,
Nec somnus tegeret quiete ocellos,
Sed toto indomitus furore lecto
Versarer, cupiens videre lucem,
Ut tecum loquerer, simulque ut essem.
At defessa labore membra postquam
Semimortua lectulo jacebant,

Hoc, jucunde, tibi poëma feci,
Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax, cave, sis; precesque nostras,
Oramus, cave, despuas, ocelle,
Ne pœnas Nemesis reposcat a te:
Est vehemens Dea; lædere hanc caveto.

CARMEN LI.

Ad Lesbiam.

Ille mî par esse Deo videtur,
Ille, si fas est, superare Divos,
Qui sedens adversus identidem te
Spectat et audit
Dulce ridentem; misero quod omnes
Eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, adspexi, nihil est super mî

* * *

Lingua sed torpet: tenuis sub artus
Flamma dimanat: sonitu suopte
Tintinant aures: geminâ teguntur
Lumina nocte.
Otium, Catulle, tibi molestum est;
Otio exsultas, nimiumque gestis:
Otium et reges prius, et beatas
Perdidit urbes.

CARMEN LII.

Ad se ipsum, de Strumâ et Vatinio.

Quid est, Catulle, quid moraris emori?
Sellâ in curuli Struma Nonius sedet:

Per consulatum pejerat Vatinius.
Quid est, Catulle, quid moraris emori?

CARMEN LIII.

De quodam et Calvo.

Risi nescio quem modo in coronâ,
Qui, cum mirifice Vatiniana
Meus crimina Calvus explicâsset,
Admirans ait hæc, manusque tollens:
Dî magni, salaputium disertum!

CARMEN LIV.

Ad Cæsarem.

Othonis caput oppido pusillum,
Vetti, rustice, semilauta crura,
Subtile et leve peditum Libonis;
Si non omnia displicere vellem
Tibi, et Fuffitio seni recocto.
Irascêre iterum meis iambis
Immerentibus, unice imperator.

CARMEN LV.

Ad Camerium.

Oramus, si forte non molestum est,
Demonstres ubi sint tuæ tenebræ.
Te quæsivimus in minore campo,
Te in circo, te in omnibus libellis,
Te in templo superi Jovis sacrato,

In Magni simul ambulatione:
Femellas omnes, amice, prendi,
Quas voltu vidi tamen sereno;
Has vel te sic ipse flagitabam:
Camerium mihi, pessimæ puellæ.
Quædam inquit, nudum sinum reducens:
En hic in roseis latet papillis.
Sed te jam ferre Herculei labos est.
Tanto te in fastu negas, amice.
Dic nobis, ubi sis futurus: ede,
Audacter committe, crede luci.
Num te lacteolæ tenent puellæ?
Si linguam clauso tenes in ore,
Fructus projicies amoris omnes:
Verbosâ gaudet Venus loquelâ.
Vel, si vis, licet obseres palatum,
Dum vostri sim particeps amoris:
Non, custos si fingar ille Cretum,
Non si Pegaseo ferar volatu,
Non Ladas si ego, pennipesve Perseus,
Non Rhesi niveæ citæque bigæ;
Adde huc plumipedes volatilesque,
Ventorumque simul require cursum,
Quos junctos, Cameri, mihi dicares;
Defessus tamen omnibus medullis,
Et multis languoribus peresus
Essem, te, mi amice, quæritando.

CARMEN LVI.

Ad Catonem.

O rem ridiculam, Cato, et jocosam,
Dignamque auribus, et tuo cachinno!
Ride, quidquid amas, Cato, Catullum:
Res est ridicula et nimis jocosa.
Deprendi modo pupulum puellæ

Trusantem. Hunc ego, si placet Dionæ,
Pro telo rigidâ meâ cecidi.

CARMEN LVII.

In Mamurram et Cæsarem.

Pulchre convenit improbis cinædis
Mamurræ pathicoque, Cæsarique.
Nec mirum: maculæ pares utrisque,
Urbana altera, et illa Formiana,
Impressæ resident, nec eluentur.
Morbosi pariter, gemelli utrique:
Uno in lectulo, erudituli ambo:
Non hic, quam ille, magis vorax adulter:
Rivales socii puellularum.
Pulchre convenit improbis cinædis.

CARMEN LVIII.

Ad Cælium de Lesbiâ.

Cæli, Lesbia nostra, Lesbia illa,
Illa Lesbia, quam Catullus unam
Plus quam se, atque suos amavit omnes,
Nunc in quadriviis et angiportis
Glubit magnanimos Remi nepotes.

CARMEN LIX.

De Rufâ et Rufulo.

Bononiensis Rufa Rufulum fellat,
Uxor Meneni, sæpe quam in sepulcretis
Vidistis ipso rapere de rogo cœnam,

Cum devolutum ex igne prosequens panem
Ab semiraso tunderetur ustore.

CARMEN LX.

Num te leæna montibus Libyssinis,
Aut Scylla latrans infimâ inguinum parte,
Tam mente durâ procreavit ac tetrâ,
Ut supplicis vocem in novissimo casu
Contemtam haberes? O nimis fero corde!

CARMEN LXI.

In Nuptias Juliæ et Manlii.

Collis o Heliconei
Cultor, Uraniæ genus,
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, o Hymenæe Hymen!
    Hymen o Hymenæe!
Cinge tempora floribus
Suaveolentis amaraci:
Flammeum cape: lætus huc
Huc veni, niveo gerens
    Luteum pede soccum:
Excitusque hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnulâ,
Pelle humum pedibus; manu
    Pineam quate tædam.
Namque Julia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Judicem, bona cum bonâ
    Nubit alite virgo;

Floridis velut enitens
Myrtus Asia ramulis,
Quos Hamadryades Deæ
Ludicrum sibi roscido
Nutriunt humore.
Quare age, huc aditum ferens
Perge linquere Thespiæ
Rupis Aonios specus,
Lympha quos super irrigat
Frigerans Aganippe:
Ac domum dominam voca,
Conjugis cupidam novi,
Mentem amore revinciens,
Ut tenax hedera huc et huc
Arborem implicat errans.
Vos item simul, integræ
Virgines, quibus advenit
Par dies, agite, in modum
Dicite, O Hymenæe Hymen!
Hymen o Hymenæe!
Ut lubentius, audiens
Se citarier ad suum
Munus, huc aditum ferat
Dux bonæ Veneris, boni
Conjugator amoris.
Quis Deus magis, ah! magis
Est petendus amantibus?
Quem colent homines magis
Cœlitum? O Hymenæe Hymen!
Hymen o Hymenæe!
Te suis tremulus parens
Invocat: tibi virgines
Zonulâ solüunt sinus:
Te timens cupidâ novus
Captat aure maritus.
Tu fero juveni in manus
Floridam ipse puellulam

Matris e gremio suæ
Dedis, O Hymenæe Hymen!
    Hymen o Hymenæe!
Nil potest sine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere: at potest,
Te volente. Quis huic Deo
    Compararier ausit?
Nulla quit sine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe jungier: at potest,
Te volente. Quis huic Deo
    Compararier ausit?
Quæ tuis careat sacris,
Non queat dare præsides
Terra finibus: at queat,
Te volente. Quis huic Deo
    Compararier ausit?
Claustra pandite januæ:
Virgo adest. Vide'n', ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris; abit dies:
    Prodeas, nova nupta.
Tardat ingenuus pudor,
Quæ tamen magis audiens
Flet, quod ire necesse sit.
Sed moraris; abit dies:
    Prodeas, nova nupta.
Flere desine. Non tibi, Au-
runculeia, periculum est,
Nequa femina pulchrior
Clarum ab Oceano diem
    Viderit venientem.
Talis in vario solet
Divitis domini hortulo
Stare flos hyacinthinus.
Sed moraris; abit dies:
    Prodeas, nova nupta.

Prodeas, nova nupta, sis,
(Jam videtur) et audias
Nostra verba. Vide'n'? faces
Aureas quatiunt comas.
Prodeas, nova nupta.
Non tuus levis in malâ
Deditus vir adulterâ,
Probra turpia persequens,
A tuis teneris volet
Secubare papillis;
Lenta, qui, velut assitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum. Sed abit dies:
Prodeas, nova nupta.
* * *
* * *
* * *
O cubile! quot [o nimis
Candido pede lecti]
Quæ tuo veniunt hero,
Quanta gaudia, quæ vagâ
Nocte, quæ mediâ die
Gaudeat. Sed abit dies:
Prodeas, nova nupta.
Tollite, o pueri, faces:
Flammeum video venire.
Ite, concinite in modum,
Io Hymen Hymenæe, io!
Io Hymen Hymenæe!
Neu diu taceat procax
Fescennina locutio;
Neu nuces pueris neget,
Desertum domini audiens
Concubinus amorem.
Da nuces pueris, iners
Concubine. Satis diu
Lusisti nucibus. Lubet

Jam servire Thalassio.
    Concubine, nuces da.
Sordebant tibi villuli,
Concubine, hodie atque heri:
Nunc tuum cinerarius
Tondet os. Miser, ah! miser
    Concubine, nuces da.
Diceris male te a tuis
Unguentate glabris marite
Abstinere: sed abstine.
Io Hymen Hymenææ, io!
    Io Hymen Hymenæe!
Scimus hæc tibi, quæ licent,
Sola cognita: sed marito
Ista non eadem licent.
Io Hymen Hymenæe, io!
    Io Hymen Hymenæe!
Nupta, tu quoque, quæ tuus
Vir petet, cave ne neges;
Ne petitum aliunde eat.
Io Hymen Hymenæe, io!
    Io Hymen Hymenæe!
En tibi domus ut potens
Et beata viri tui,
Quæ tibi, sine, serviat,
(Io Hymen Hymenææ, io!
    Io Hymen Hymenææ!)
Usque dum tremulum movens
Cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.
Io Hymen Hymenæe, io!
    Io Hymen Hymenæe!
Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Rasilemque subi forem.
Io Hymen Hymenææ, io!
    Io Hymen Hymenææ!

Adspice, intus ut accubans
Vir tuus Tyrio in toro,
Totus immineat tibi.
Io Hymen Hymenæe, io!
Io Hymen Hymenæe!
Illi, non minus ac tibi,
Pectore uritur intimo
Flamma, sed penite magis.
Io Hymen Hymenæe, io!
Io Hymen Hymenæe!
Mitte brachiolum teres,
Prætextate, puellulæ;
Jam cubile adeant viri.
Io Hymen Hymenæe, io!
Io Hymen Hymenæe!
Vos, bonæ senibus viris
Cognitæ bene feminæ,
Collocate puellulam.
Io Hymen Hymenæe, io!
Io Hymen Hymenæe!
Jam licet venias, marite:
Uxor in thalamo est tibi
Ore floridulo nitens;
Alba parthenice velut,
Luteumve papaver.
At marite (ita me juvent
Cœlites) nihilo minus
Pulcher es, neque te Venus
Negligit. Sed abit dies:
Perge; ne remorare.
Non diu remoratus es.
Jam venis. Bona te Venus
Juverit, quoniam palam,
Quod cupis, capis, et bonum
Non abscondis amorem.
Ille pulvis Erythrei,
Siderumque micantium

Subducat numerum prius,
Qui vostri numerare volt
Multa millia ludi.
Ludite, ut lubet, et brevi
Liberos date. Non decet
Tam vetus sine liberis
Nomen esse, sed indidem
Semper ingenerari.
Torquatus, volo, parvulus
Matris e gremio suæ
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem,
Semihiante labello.
Sit suo similis patri
Manlio, et facile insciis
Noscitetur ab omnibus;
Et pudicitiam suæ
Matris indicet ore.
Talis illius a bonâ
Matre laus genus approbet,
Qualis unica ab optimâ
Matre Telemacho manet
Fama Penelopeo.
Claudite ostia, virgines:
Lusimus satis. At, boni
Conjuges, bene vivite, et
Munere assiduo valentem
Exercete juventam.

CARMEN LXII.

Carmen Nuptiale.

Juvenes.

Vesper adest; Juvenes, consurgite: Vesper Olympo
Exspectata diu vix tandem lumina tollit.
Surgere jam tempus, jam pingues linquere mensas:

Jam veniet virgo; jam dicetur Hymenæus.
Hymen o Hymenæe! Hymen, ades, o Hymenæe!

Puellæ.

Cernitis, innuptæ, juvenes? consurgite contra.
Nimirum Œtæos ostendit Noctifer ignes.
Sic certe; vide'n' ut perniciter exsiluêre?
Non temere exsiluêre: canent quod visere par est.
Hymen o Hymenæe! Hymen, ades, o Hymenæe!

Juvenes.

Non facilis nobis, æquales, palma parata est:
Adspicite, innuptæ secum ut meditata requirunt.
Non frustra meditantur: habent memorabile quod sit:
Nec mirum; totâ penitus quæ mente laborent.
Nos alio mentes, alio divisimus aures.
Jure igitur vincemur: amat victoria curam.
Quare nunc animos saltem committite vestros:
Dicere jam incipient; jam respondere decebit.
Hymen o Hymenæe! Hymen, ades, o Hymenæe!

Puellæ.

Hespere, qui cœlo fertur crudelior ignis?
Qui natam possis complexu avellere matris,
Complexu matris retinentem avellere natam,
Et juveni ardenti castam donare puellam?
Quid faciant hostes captâ crudelius urbe?
Hymen o Hymenæe! Hymen, ades, o Hymenæe!

Juvenes.

Hespere, qui cœlo lucet jucundior ignis?
Qui desponsa tuâ firmes connubia flammâ,
Quod pepigêre viri, pepigerunt ante parentes,
Nec junxêre prius quam se tuus extulit ardor.
Quid datur a Divis felici optatius horâ?
Hymen o Hymenæe! Hymen, ades, o Hymenæe!

Puellæ.

Hesperus e nobis, æquales, abstulit unam.
* * *
Namque tuo adventu vigilat custodia semper.
Nocte latent fures, quos idem sæpe revertens,
Hespere, mutato comprendis nomine eosdem.

Juvenes.

* * *
At lubet innuptis ficto te carpere questu.
Quid tum si carpunt, tacitâ quem mente requirunt?
Hymen o Hymenæe! Hymen, ades, o Hymenæe!

Puellæ.

Ut flos in septis secretus nascitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contusus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat sol, educat imber:
Multi illum pueri, multæ optavêre puellæ:
Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullæ optavêre puellæ:
Sic virgo, dum intacta manet, dum cara suis est.
Cum castum amisit polluto corpore florem,
Nec pueris jucunda manet, nec cara puellis.
Hymen o Hymenæe! Hymen, ades, o Hymenæe!

Juvenes.

Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo,
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam;
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
Jam jam contingit summum radice flagellum:
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluêre juvenci:
At si forte eadem est ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluêre juvenci:
Sic virgo, dum intacta manet, dum inculta senescit:
Cum par connubium maturo tempore adepta est,
Cara viro magis, et minus est invisa parenti.
At tu ne pugna cum tali conjuge, virgo.

Non æquum est pugnare, pater quoi tradidit ipse,
Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
Virginitas non tota tua est: ex parte parentum est:
Tertia pars patri data, pars data tertia matri,
Tertia sola tua est: noli pugnare duobus,
Qui genero sua jura simul cum dote dederunt.
Hymen o Hymenæe! Hymen, ades, o Hymenæe!

CARMEN LXIII.

De Aty.

Super alta vectus Atys celeri rate maria,
Phrygium nemus citato cupide pede tetigit,
Adiitque opaca silvis redimita loca Deæ:
Stimulatus ubi furenti rabie, vagus animi,
Devolvit illa acutâ sibi pondera silice.
Itaque ut relicta sensit sibi membra sine viro,
Et jam recente terræ sola sanguine maculans,
Niveis citata cepit manibus leve typanum,
Typanum, tubam, Cybelle, tua, mater, initia:
Quatiensque terga tauri teneris cava digitis,
Canere hæc suis adorta est tremebunda comitibus:
Agite, ite ad alta, Gallæ, Cybeles nemora simul;
Simul ite, Dindymenæ dominæ vaga pecora,
Aliena quæ petentes, velut exsules, loca,
Sectam meam exsecutæ, duce me, mihi comites,
Rapidum salum tulistis, truculentaque pelagi,
Et corpus evirâstis Veneris nimio odio.
Hilarate heræ citatis erroribus animum.
Mora tarda mente cedat: simul ite, sequimini
Phrygiam ad domum Cybelles, Phrygia ad nemora Deæ,
Ubi cymbalûm sonat vox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo,
Ubi capita Mænades vi jaciunt hederigeræ,
Ubi sacra sancta acutis ululatibus agitant,

Ubi suevit illa Divæ volitare vaga cohors;
Quo nos decet citatis celerare tripudiis.
Simul hæc comitibus Atys cecinit notha mulier,
Thiasus repente linguis trepidantibus ululat;
Leve tympanum remugit; cava cymbala recrepant.
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.
Furibunda simul, anhelans, vaga vadit, animi egens,
Comitata tympano Atys, per opaca nemora dux,
Veluti juvenca vitans onus indomita jugi.
Rapidæ ducem sequuntur Gallæ pede propero.
Itaque, ut domum Cybelles tetigêre, lassulæ
Nimio e labore somnum capiunt sine Cerere.
Piger his labantes languore oculos sopor operit.
Abit in quiete molli rabidus furor animi.
Sed ubi oris aurei Sol radiantibus oculis
Lustravit æthera album, sola dura, mare ferum,
Pepulitque noctis umbras vegetis sonipedibus;
Ibi somnus excitum Atyn fugiens citus abiit:
Trepidantem eum recepit Dea Pasithea sinu.
Ita de quiete molli, rabidâ sine rabie,
Simul ipsa pectore Atys sua facta recoluit,
Liquidâque mente vidit sine quîs, ubique foret;
Animo æstuante rursum reditum ad vada tetulit:
Ibi maria vasta visens lacrymantibus oculis,
Patriam allocuta voce est ita mœsta miseriter:
Patria o mea creatrix! patria o mea genetrix!
Ego quam miser relinquens, dominos ut herifugæ
Famuli solent, ad Idæ tetuli nemora pedem;
Ut apud nivem et ferarum gelida stabula forem,
Et earum omnia adirem furibunda latibula:
Ubinam, aut quibus locis te positam, patria, rear?
Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
Rabie ferâ carens dum breve tempus animus est.
Egone a meâ remota hæc ferar in nemora domo?
Patriâ, bonis, amicis, genitoribus abero?
Abero foro, palæstrâ, stadio, et gymnasiis?
Miser, ah miser, querendum est etiam atque etiam, anime.

Quod enim genus figuræ est, ego non quod habuerim?
Ego puber, ego adolescens, ego ephebus, ego puer,
Ego gymnasî fui flos; ego eram decus olei.
Mihi januæ frequentes, mihi limina tepida,
Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi esset orto mihi sole cubiculum.
Egone Deûm ministra, et Cybeles famula ferar?
Ego Mænas, ego mei pars, ego vir sterilis ero?
Ego viridis algida Idæ nive amicta loca colam?
Ego vitam agam sub altis Phrygiæ columinibus,
Ubi cerva silvicultrix, ubi aper nemorivagus?
Jam jam dolet, quod egi, jam jamque pœnitet.
Roseis ut huic labellis palans sonitus abît,
Geminas Deorum ad aures nova nuntia referens,
Ibi juncta juga resolvens Cybele leonibus,
Lævumque pecoris hostem stimulans, ita loquitur:
Agedum, inquit, age ferox, i: face ut hinc furoribus,
Face ut hinc furoris ictu reditum in nemora ferat,
Mea libere nimis qui fugere imperia cupit.
Age, cæde terga caudâ: tua verbera patere:
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent:
Rutilam ferox torosâ cervice quate jubam.
Ait hæc minax Cybelle, religatque juga manu.
Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum:
Vadit, fremit, refringit virgulta pede vago.
At ubi ultima albicantis loca litoris adiit,
Tenerumque vidit Atyn prope marmora pelagi,
Facit impetum. Ille demens fugit in nemora fera.
Ibi semper omne vitæ spatium famula fuit.
Dea, magna Dea, Cybelle, Didymi Dea domina,
Procul a meâ tuus sit furor omnis, hera, domo:
Alios age incitatos, alios age rabidos.

CARMEN LXIV.

Epithalamium Pelei et Thetidos.

Peliaco quondam prognatæ vertice pinus
Dicuntur liquidas Neptuni nâsse per undas
Phasidos ad fluctus, et fines Æetæos;
Cum lecti juvenes, Argivæ robora pubis,
Auratam optantes Colchis avertere pellem,
Ausi sunt vada salsa citâ decurrere puppi,
Cœrula verrentes abiegnis æquora palmis;
Diva quibus, retinens in summis urbibus arces,
Ipsa levi fecit volitantem flamine currum,
Pinea conjungens inflexæ texta carinæ.
Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten;
Quæ simul ac rostro ventosum proscidit æquor,
Tortaque remigio spumis incanduit unda;
Emersêre feri candenti e gurgite vultus,
Æquoreæ monstrum Nereïdes admirantes;
Illâque, haudque aliâ, viderunt luce marinas
Mortales oculi nudato corpore nymphas,
Nutricum tenus exstantes e gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore:
Tum Thetis humanos non despexit hymenæos:
Tum Thetidi pater ipse jugandum Pelea sensit.
O nimis optato sæclorum tempore nati
Heroës, salvete, Deûm genus! o bona mater!
Vos ego sæpe meo vos carmine compellabo.
Teque adeo eximie tædis felicibus aucte,
Thessaliæ columen, Peleu, quoi Jupiter ipse,
Ipse suos Divûm genitor concessit amores.
Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
Tene suam Tethys concessit ducere neptem,
Oceanusque, mari totum qui amplectitur orbem?
Quæ simul optatæ finito tempore luces
Advenêre, domum conventu tota frequentat

Thessalia: oppletur lætanti regia cœtu:
Dona ferunt: præ se declarant gaudia vultu.
Deseritur Scyros: linquunt Phthiotica Tempe,
Cranonisque domos, ac mœnia Larissæa:
Pharsaliam coëunt, Pharsalia tecta frequentant.
Rura colit nemo: mollescunt colla juvencis:
Non humilis curvis purgatur vinea rastris:
Non glebam prono convellit vomere taurus:
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram:
Squalida desertis robigo infertur aratris.
Ipsius at sedes, quacumque opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro, atque argento.
Candet ebur soliis; collucent pocula mensis:
Tota domus gaudet regali splendida gazâ.
Pulvinar vero Divæ geniale locatur
Sedibus in mediis, Indo quod dente politum
Tincta tegit roseo conchyli purpura fuco.
Hæc vestis, priscis hominum variata figuris,
Heroum mirâ virtutes indicat arte.
Namque fluentisono prospectans litore Diæ
Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores:
Necdum etiam sese, quæ visit, visere credit;
Utpote fallaci quæ tum primum excita somno
Desertam in solâ miseram se cernit arenâ.
Immemor at juvenis fugiens pellit vada remis,
Irrita ventosæ linquens promissa procellæ:
Quem procul ex algâ mœstis Minoïs ocellis,
Saxea ut effigies bacchantis prospicit Evœ,
Prospicit, et magnis curarum fluctuat undis,
Non flavo retinens subtilem vertice mitram,
Non contecta levi velatum pectus amictu,
Non tereti strophio luctantes vincta papillas;
Omnia quæ toto delapsa e corpore passim
Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.
Sed neque tum mitræ, neque tum fluitantis amictûs
Illa vicem curans, toto ex te pectore, Theseu,
Toto animo, totâ pendebat perdita mente.

Ah misera! assiduis quam luctibus externavit
Spinosas Erycina serens in pectore curas
Illâ tempestate, ferox quo tempore Theseus,
Egressus curvis e litoribus Piræei,
Attigit injusti regis Gortynia tecta.
Nam perhibent olim crudeli peste coactam
Androgeoneæ pœnas exsolvere cædis,
Electos juvenes simul et decus innuptarum
Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro:
Quîs angusta malis cum mœnia vexarentur,
Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
Projicere optavit potius, quam talia Cretam
Funera Cecropiæ ne-funera portarentur.
Atque ita navè levi nitens, ac lenibus auris,
Magnanimum ad Minoa venit, sedesque superbas.
Hunc simul ac cupido conspexit lumine virgo
Regia, quam suaves exspirans castus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat;
(Quales Eurotæ progignunt flumina myrtos,
Aurave distinctos educit verna colores)
Non prius ex illo flagrantia declinavit
Lumina, quam cuncto concepit pectore flammam
Funditus, atque imis exarsit tota medullis.
Heu! misère exagitans immiti corde furores,
Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces,
Quæque regis Golgos, quæque Idalium frondosum,
Qualibus incensam jactâstis mente puellam
Fluctibus, in flavo sæpe hospite suspirantem!
Quantos illa tulit languenti corde timores!
Quantum sæpe magis fulgore expalluit auri!
Cum sævum cupiens contra contendere monstrum,
Aut mortem oppeteret Theseus, aut præmia laudis.
Non ingrata, tamen frustra, munuscula Divis
Promittens, tacito suspendit vota labello.
Nam velut in summo quatientem brachia Tauro
Quercum, aut conigeram sudanti corpore pinum,
Indomitus turbo, contorquens flamine robur,
Eruit: illa procul radicibus exturbata

Prona cadit, lateque et comminus obvia frangens;
Sic domito sævum prostravit corpore Theseus
Necquidquam vanis jactantem cornua ventis.
Inde pedem sospes multâ cum laude reflexit,
Errabunda regens tenui vestigia filo;
Ne labyrintheis e flexibus egredientem
Tecti frustraretur inobservabilis error.
Sed quid ego, a primo digressus carmine, plura
Commemorem? ut linquens genitoris filia vultum,
Ut consanguineæ complexum, ut denique matris,
[Quæ misera in gnatâ flevit deperdita,] læta
Omnibus his Thesei dulcem præoptârit amorem?
Aut ut vecta ratis spumosa ad litora Diæ?
Aut ut eam, tristi devinctam lumina somno,
Liquerit immemori discedens pectore conjux?
Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarisonas imo fudisse e pectore voces,
Ac tum præruptos tristem conscendere montes,
Unde aciem in pelagi vastos protenderet æstus;
Tum tremuli salis adversas procurrere in undas,
Mollia nudatæ tollentem tegmina suræ;
Atque hæc extremis mœstam dixisse querelis,
Frigidulos udo singultus ore cientem:
Siccine me patriis avectam, perfide, ab oris,
Perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?
Siccine discedens, neglecto numine Divûm,
Immemor, ah! devota domum perjuria portas?
Nullane res potuit crudelis flectere mentis
Consilium? tibi nulla fuit clementia præsto,
Immite ut nostri vellet mitescere pectus?
At non hæc quondam nobis promissa dedisti
Voce: mihi non hoc miseræ sperare jubebas;
Sed connubia læta, sed optatos hymenæos;
Quæ cuncta aërii discerpunt irrita venti.
Jam jam nulla viro juranti femina credat;
Nulla viri speret sermones esse fideles:
Qui, dum aliquid cupiens animus prægestit apisci,
Nil metuunt jurare, nihil promittere parcunt;

Sed simul ac cupidæ mentis satiata libido est,
Dicta nihil metuêre, nihil perjuria curant.
Certe ego te in medio versantem turbine leti
Eripui, et potius germanum amittere crevi,
Quam tibi fallaci supremo in tempore deessem.
Pro quo dilaceranda feris dabor alitibusque
Præda; neque injectâ tumulabor mortua terrâ.
Quænam te genuit solâ sub rupe leæna?
Quod mare conceptum spumantibus exspuit undis?
Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vasta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulci præmia vitâ?
Si tibi non cordi fuerant connubia nostra,
Sæva quod horrebas prisci præcepta parentis;
Attamen in vestras potuisti ducere sedes,
Quæ tibi jucundo famularer serva labore,
Candida permulcens liquidis vestigia lymphis,
Purpureâve tuum consternens veste cubile.
Sed quid ego ignaris necquidquam conqueror auris,
Externata malo? quæ nullis sensibus auctæ
Nec missas audire queunt, nec reddere voces.
Ille autem prope jam mediis versatur in undis;
Nec quisquam apparet vacuâ mortalis in algâ.
Sic nimis insultans extremo tempore sæva
Fors etiam nostris invidit questibus aures.
Jupiter omnipotens! utinam ne tempore primo
Gnosia Cecropiæ tetigissent litora puppes;
Indomito nec dira ferens stipendia tauro
Perfidus in Cretam religâsset navita funem;
Nec malus hic, celans dulci crudelia formâ
Consilia, in nostris requiêsset sedibus hospes!
Nam quo me referam? quali spe perdita nitar?
Idomeniosne petam montes? at, gurgite lato
Discernens, ponti truculentum dividit æquor.
An patris auxilium sperem? quemne ipsa reliqui,
Respersum juvenem fraternâ cæde secuta?
Conjugis an fido consoler memet amore?
Quine fugit lentos incurvans gurgite remos?
Prætereà litus, nullo sola insula tecto:

Nec patet egressus, pelagi cingentibus undis.
Nulla fugæ ratio; nulla spes: omnia muta,
Omnia sunt deserta: ostentant omnia letum.
Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
Nec prius a fesso secedent corpore sensus,
Quam justam a Divis exposcam prodita mulctam,
Cœlestûmque fidem postremâ comprecer horâ.
Quare facta virûm mulctantes vindice pœnâ,
Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons exspirantes præportat pectoris iras,
Huc huc adventate, meas audite querelas,
Quas ego, væ miseræ! extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti cæca furore.
Quæ quoniam vere nascuntur pectore ab imo,
Vos nolite pati nostrum vanescere luctum:
Sed quali solam Theseus me mente reliquit,
Tali mente, Deæ, funestet seque suosque.
Has postquam mœsto profudit pectore voces,
Supplicium sævis exposcens anxia factis;
Annuit invicto cœlestûm numine rector,
Quo tunc et tellus, atque horrida contremuerunt
Æquora, concussitque micantia sidera mundus.
Ipse autem cæcâ mentem caligine Theseus
Consitus, oblito dimisit pectore cuncta,
Quæ mandata prius constanti mente tenebat:
Dulcia nec mœsto sustollens signa parenti,
Sospitem et ereptum se ostendit visere portum.
Namque ferunt, olim classi cum mœnia Divæ
Linquentem gnatum ventis concrederet Ægeus,
Talia complexum juveni mandata dedisse:
Gnate, mihi longâ jucundior unice vitâ,
Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
Reddite in extremæ nuper mihi fine senectæ,
Quandoquidem fortuna mea, ac tua fervida virtus
Eripit invito mihi te, quoi languida nondum
Lumina sunt gnati carâ saturata figurâ;
Non ego te gaudens lætanti pectore mittam,
Nec te ferre sinam Fortunæ signa secundæ:

Sed primum multas expromam mente querelas,
Canitiem terrâ atque infuso pulvere fœdans:
Inde infecta vago suspendam lintea malo,
Nostros ut luctus, nostræque incendia mentis,
Carbasus obscurâ dicat ferrugine Ibera.
Quod tibi si sancti concesserit incola Itoni,
(Quæ nostrum genus ac sedes defendere fretis
Annuit) ut tauri respergas sanguine dextram;
Tum vero facito, ut memori tibi condita corde
Hæc vigeant mandata; nec ulla obliteret ætas;
Ut, simul ac nostros invisent lumina colles,
Funestam antennæ deponant undique vestem,
Candidaque intorti sustollant vela rudentes,
[*Lucida qua splendent summi carchesia mali:]
Quamprimum cernens ut lætâ gaudia mente
Agnoscam, cum te reducem ætas prospera sistet.
Hæc mandata prius constanti mente tenentem
Thesea, ceu pulsæ ventorum flamine nubes
Aërium nivei montis, liquêre, cacumen.
At pater, ut summâ prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
Cum primum inflati conspexit lintea veli,
Præcipitem sese scopulorum e vertice jecit,
Amissum credens immiti Thesea fato.
Sic, funesta domûs ingressus tecta paternâ
Morte, ferox Theseus, qualem Minoïdi luctum
Obtulerat, mente immemori talem ipse recepit.
Quæ tum, prospectans cedentem mœsta carinam,
Multiplices animo volvebat saucia curas.
At parte ex aliâ florens volitabat Iacchus,
Cum thiaso Satyrorum, et Nysigenis Silenis,
Te quærens, Ariadna, tuoque incensus amore;
Qui tum alacres passim lymphatâ mente furebant,
Evœ bacchantes, evœ, capita inflectentes.
Horum pars tectâ quatiebant cuspide thyrsos;
Pars e divulso raptabant membra juvenco;
Pars sese tortis serpentibus incingebant;
Pars obscura cavis celebrabant orgia cistis,

Orgia, quæ frustra cupiunt audire profani:
Plangebant alii proceris tympana palmis,
Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant.
Multis raucisonos efflabant cornua bombos,
Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.
Talibus amplifice vestis decorata figuris
Pulvinar complexa suo velabat amictu.
Quæ postquam cupide spectando Thessala pubes
Expleta est, sanctis cœpit decedere Divis.
Hîc qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans Zephyrus proclivas incitat undas,
Aurorâ exoriente, vagi sub lumina solis;
Quæ tarde primum clementi flamine pulsæ
Procedunt, leni resonant plangore cachinni:
Post, vento crescente, magis magis increbescunt,
Purpureâque procul nantes a luce refulgent:
Sic tum vestibuli linquentes regia tecta,
Ad se quisque vago passim pede discedebant.
Quorum post abitum, princeps e vertice Peli
Advenit Chiron portans silvestria dona:
Nam quotcumque ferunt campi, quos Thessala magnis
Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fecunda Favonî,
Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
Quîs permulsa domus jucundo risit odore.
Confestim Peneos adest, viridantia Tempe,
Tempe, quæ silvæ cingunt superimpendentes,
Mnemonidum, linquens, doctis celebranda choreis,
Non vacuus: namque ille tulit radicitus altas
Fagos, ac recto proceras stipite laurus,
Non sine nutanti platano, lentâque sorore
Flammati Phaëthontis, et aëriâ cupressu:
Hæc circum sedes late contexta locavit,
Vestibulum ut molli velatum fronde vireret.
Post hunc consequitur sollerti corde Prometheus,
Extenuata gerens veteris vestigia pœnæ;
Quam quondam, silici restrictus membra catenâ,
Persolvit, pendens e verticibus præruptis.

Inde pater Divûm, sanctâ cum conjugè, natisque
Advenit cœlo, te solum, Phœbe, relinquens,
Unigenamque simul cultricem montibus Idri:
Pelea nam tecum pariter soror adspernata est,
Nec Thetidis tædas voluit celebrare jugales.
Qui postquam niveos flexerunt sedibus artus,
Large multiplici constructæ sunt dape mensæ;
Cum interea infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique quercus,
Candida purpureâ quam Tyro incinxerat orâ:
At roseo niveæ residebant vertice vittæ,
Æternumque manus carpebant rite laborem.
Læva colum molli lanâ retinebat amictum:
Dextera tum leviter deducens fila supinis
Formabat digitis; tum prono in pollice torquens
Libratum tereti versabat turbine fusum:
Atque ita decerpens æquabat semper opus dens;
Laneaque aridulis hærebant morsa labellis,
Quæ prius in lævi fuerant exstantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera virgati custodibant calathisci.
Hæ tum clarisonâ pellentes vellera voce,
Talia divino fuderunt carmine fata,
Carmine, perfidiæ quod post nulla arguet ætas:
  O decus eximium, magnis virtutibus augens,
Emathiæ tutamen opis, clarissime nato;
Accipe, quod lætâ tibi pandunt luce sorores,
Veridicum oraclum: sed vos, quæ fata sequuntur,
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Adveniet tibi jam portans optata maritis
Hesperus: adveniet fausto cum sidere conjux,
Quæ tibi flexanimo mentem perfundat amore,
Languidulosque paret tecum conjungere somnos,
Lævia substernens robusto brachia collo.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Nulla domus tales unquam contexit amores:
Nullus amor tali conjunxit fœdere amantes,

Qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Nascetur vobis expers terroris Achilles,
Hostibus haud tergo, sed forti pectore, notus :
Qui, persæpe vago victor certamine cursûs,
Flammea prævertet celeris vestigia cervæ.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Non illi quisquam bello se conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine rivi ;
Troïcaque obsidens longinquo mœnia bello
Perjuri Pelopis vastabit tertius hæres.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Illius egregias virtutes, claraque facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres ;
Quum in cinerem canos solvent a vertice crines,
Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Namque, velut densas prosternens cultor aristas,
Sole sub ardenti flaventia demetit arva,
Trojugenûm infesto prosternet corpora ferro.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Testis erit magnis virtutibus unda Scamandri,
Quæ passim rapido diffunditur Hellesponto :
Quojus iter cæsis angustans corporum acervis,
Alta tepefaciet permixtâ flumina cæde.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Denique testis erit morti quoque dedita præda,
Cum teres excelso coacervatum aggere bustum
Excipiet niveos perculsæ virginis artus.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Nam simul ac fessis dederit fors copiam Achivis
Urbis Dardaniæ Neptunia solvere vincla,
Alta Polyxeniâ madefient cæde sepulcra ;
Quæ, velut ancipiti succumbens victima ferro,
Projiciet truncum submisso poplite corpus.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Quare agite, optatos animi conjungite amores ;
Accipiat conjux felici fœdere Divam :

Dedatur cupido jamdudum nupta marito.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Non illam nutrix orienti luce revisens,
Hesterno collum poterit circumdare filo.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Anxia nec mater discordis mœsta puellæ
Secubitu, caros mittet sperare nepotes.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.
  Talia profantes quondam, felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcæ.
Præsentes namque ante domos invisere castas
Sæpius, et sese mortali ostendere cœtu,
Cœlicolæ, nondum spretâ pietate, solebant.
Sæpe pater Divûm templo in fulgente revisens,
Annua cum festis venissent sacra diebus,
Conspexit terrâ centum procurrere currus.
Sæpe vagus Liber Parnassi vertice summo
Thyadas effusis evantes crinibus egit;
Cum Delphi totâ certatim ex urbe ruentes
Acciperent læti Divum fumantibus aris.
Sæpe in letifero belli certamine Mavors,
Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnusia virgo,
Armatas hominum est præsens hortata catervas.
Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Justitiamque omnes cupidâ de mente fugârunt;
Perfudêre manus fraterno sanguine fratres;
Destitit exstinctos gnatus lugere parentes;
Optavit genitor primævi funera gnati,
Liber ut innuptæ poteretur flore novercæ;
Ignaro mater substernens se impia gnato,
Impia non verita est divos scelerare penates;
Omnia fanda, nefanda, malo permixta furore,
Justificam nobis mentem avertêre Deorum.
Quare nec tales dignantur visere cœtus,
Nec se contingi patiuntur lumine claro.

CARMEN LXV.

Ad Hortalum.

Etsi me assiduo confectum cura dolore
  Sevocat a doctis, Hortale, virginibus;
Nec potis est dulces Musarum expromere fetus
  Mens animi; tantis fluctuat ipsa malis;
Namque mei nuper Lethæo gurgite fratris
  Pallidulum manans alluit unda pedem;
Troïa Rhœteo quem subter litore tellus
  Ereptum nostris obterit ex oculis.
[* Alloquar? audierone unquam tua facta loquentem?]
  Nunquam ego te, vitâ frater amabilior,
Adspiciam posthac? At certe semper amabo;
  Semper mœsta tuâ carmina morte canam;
Qualia sub densis ramorum concinit umbris
  Daulias, absumti fata gemens Ityli.
Sed tamen in tantis mœroribus, Hortale, mitto
  Hæc expressa tibi carmina Battiadæ;
Ne tua dicta vagis necquidquam credita ventis
  Effluxisse meo forte putes animo;
Ut missum sponsi furtivo munere malum
  Procurrit casto virginis e gremio,
Quod miseræ oblitæ molli sub veste locatum,
  Dum adventu matris prosilit, excutitur;
Atque illud prono præceps agitur decursu;
  Huic manat tristi conscius ore rubor.

CARMEN LXVI.

De Comâ Berenices.

Omnia qui magni dispexit lumina mundi,
  Qui stellarum ortus comperit atque obitus;

Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur;
  Ut cedant certis sidera temporibus;
Ut Triviam furtim sub Latmia saxa relegans,
  Dulcis amor gyro devocet aërio;
Idem me ille Conon cœlesti lumine vidit
  E Bereniceo vertice cæsariem
Fulgentem clare: quam multis illa Deorum,
  Lævia protendens brachia, pollicita est;
Quâ rex tempestate, novo auctus hymenæo,
  Vastatum fines iverat Assyrios,
Dulcia nocturnæ portans vestigia rixæ,
  Quam de virgineis gesserat exuviis.
Estne novis nuptis odio Venus? anne parentum
  Frustrantur falsis gaudia lacrymulis,
Ubertim thalami quas intra limina fundunt?
  Non, ita me Divi, vera gemunt, juerint.
Id mea me multis docuit regina querelis,
  Invisente novo prœlia torva viro.
Ut tu nunc orbum luxti deserta cubile,
  Et fratris cari flebile discidium!
Quam penitus mœstas exedit cura medullas!
  Ut tibi nunc toto pectore sollicitæ
Sensibus ereptis mens excidit! Atqui ego certe
  Cognôram a parvâ virgine magnanimam.
Anne bonum oblita es facinus, quo regium adepta es
  Conjugium, quod non fortior ausit alis?
Sed tum mœsta virum mittens, quæ verba locuta es!
  Jupiter! ut tristi lumina sæpe manu!
Quis te mutavit tantus Deus? an quod amantes
  Non longe a caro corpore abesse volunt?
Atque ibi me cunctis pro dulci conjuge Divis,
  Non sine taurino sanguine, pollicita es,
Si reditum tetulisset is haud in tempore longo, et
  Captam Asiam Ægypti finibus adjiceret.
Quis ego pro factis cœlesti reddita cœtu,
  Pristina vota novo munere dissolüo.
Invita, o regina, tuo de vertice cessi,
  Invita: adjuro teque tuumque caput;

Digna ferat, quod siquis inaniter adjurârit.
Sed qui se ferro postulet esse parem?
Ille quoque eversus mons est, quem maximum in oris
Progenies Thiæ clara supervehitur,
Cum Medi peperêre novum mare, cumque juventus
Per medium classi barbara navit Athon.
Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
Jupiter! ut Chalybôn omne genus pereat;
Et qui principio sub terrâ quærere venas
Institit, ac ferri fingere duritiem!
Abjunctæ paulo ante comæ mea fata sorores
Lugebant, cum se Memnonis Æthiopis
Unigena, impellens nutantibus aëra pennis,
Obtulit Arsinoës Chloridos ales equus;
Isque per ætherias me tollens advolat auras,
Et Veneris casto collocat in gremio.
Ipsa suum Zephyritis eo famulum legârat,
Grata Canopæis in loca litoribus.
Scilicet in vario ne solum limite cœli
Ex Ariadneis aurea temporibus
Fixa corona foret; sed nos quoque fulgeremus
Devotæ flavi verticis exuviæ.
Uvidulam a fletu, cedentem ad templa Deûm, me
Sidus in antiquis Diva novum posuit.
Virginis et sævi contingens namque Leonis
Lumina, Callisto juncta Lycaoniæ
Vertor in occasum, tardum dux ante Booten,
Qui vix sero alto mergitur Oceano.
Sed quamquam me nocte premunt vestigia Divûm,
Luce autem canæ Tethyi restituor;
(Pace tuâ fari hæc liceat, Rhamnusia virgo;
Namque ego non ullo vera timore tegam;
Non, si me infestis discerpant sidera dictis,
Condita quin veri pectoris evolüam)
Non his tam lætor rebus, quam me abfore, semper
Abfore me a dominæ vertice discrucior:
Quîcum ego, dum virgo quondam fuit, omnibus expers
Unguentis, una millia multa bibi,

Nunc vos, optato quas junxit lumine tæda,
  Non prius unanimis corpora conjugibus
Tradite, nudantes rejectâ veste papillas,
  Quam jucunda mihi munera libet onyx;
Vester onyx, casto petitis quæ jura cubili.
  Sed quæ se impuro dedit adulterio,
Illius, ah! mala dona levis bibat irrita pulvis:
  Namque ego ab indignis præmia nulla peto.
Sic magis, o nuptæ, semper concordia vestras,
  Semper amor sedes incolat assiduus.
Tu vero, regina, tuens cum sidera Divam
  Placabis festis luminibus Venerem
Sanguinis expertem, non votis esse tuam me,
  Sed potius largis effice muneribus.
Sidera cur retinent? utinam coma regia fiam:
  Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.

CARMEN LXVII.

Ad Januam Mæchæ cujusdam.

Catullus.

O dulci jucunda viro, jucunda parenti,
  Salve! teque bonâ Jupiter auctet ope,
Janua! quam Balbo dicunt servîsse benigne
  Olim, cum sedes ipse senex tenuit;
Quamque ferunt rursus voto servîsse maligno,
  Postquam est porrecto facta marita sene.
Dic, agedum, nobis, quare mutata feraris
  In dominum veterem deseruisse fidem.

Janua.

Non, ita Cæcilio placeam, quoi tradita nunc sum,
  Culpa mea est, quamquam dicitur esse mea.
Nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam:
  [* Verum isti populo janua quidque facit]

Qui, quacumque aliquid reperitur non bene factum,
  Ad me omnes clamant: Janua, culpa tua est.

Catullus.

Non istuc satis est uno te dicere verbo;
  Sed facere, ut quivis sentiat et videat.

Janua.

Qui possum? nemo quærit, nec scire laborat.

Catullus.

  Nos volumus: nobis dicere ne dubita.

Janua.

Primum igitur, virgo quod fertur tradita nobis,
  Falsum est. Non illam vir prior attigerat,
Languidior tenerâ quoi pendens sicula betâ,
  Nunquam se mediam sustulit ad tunicam:
Sed pater illius nati violâsse cubile
  Dicitur, et miseram conscelerâsse domum;
Sive quod impia mens cæco flagrabat amore,
  Seu quod iners sterili semine natus erat;
Et quærendum unde unde foret nervosius illud,
  Quod posset zonam solvere virgineam.

Catullus.

Egregium narras mirâ pietate parentem,
  Qui ipse sui gnati minxerit in gremium.

Janua.

Atqui non solum hoc se dicit cognitum habere
  Brixia, Cycnææ supposita speculæ,
Flavus quam molli percurrit flumine Mela,
  Brixia, Veronæ mater amata meæ;
Sed de Postumio, et Corneli narrat amore,
  Cum quibus illa malum fecit adulterium.
Dixerit hic aliquis: "Qui tu isthæc, janua, nôsti,
  Quoi nunquam domini limine abesse licet,

Nec populum auscultare; sed huic suffixa tigillo
Tantum operire soles, aut aperire domum?"
Sæpe illam audivi furtivâ voce loquentem
Solam cum ancillis hæc sua flagitia,
Nomine dicentem, quos diximus; utpote quæ mî
Speraret nec linguam esse, nec auriculam.
Præterea addebat quemdam, quem dicere nolo
Nomine, ne tollat rubra supercilia.
Longus homo est, magnas quoi lites intulit olim
Falsum mendaci ventre puerperium.

CARMEN LXVIII.

Ad Manlium.

Quod mihi, fortunâ casuque oppressus acerbo,
Conscriptum hoc lacrymis mittis epistolium,
Naufragum ut ejectum spumantibus æquoris undis
Sublevem, et a mortis limine restituam;
Quem neque sancta Venus molli requiescere somno
Desertum in lecto cœlibe perpetitur;
Nec veterum dulci scriptorum carmine Musæ
Oblectant, cum mens anxia pervigilat:
Id gratum est mihi, me quoniam tibi ducis amicum,
Muneraque et Musarum hinc petis et Veneris.
Sed tibi ne mea sint ignota incommoda, Manli,
Neu me odisse putes hospitis officium;
Accipe, quîs merser fortunæ fluctibus ipse,
Ne amplius a misero dona beata petas.
Tempore quo primum vestis mihi tradita pura est,
Jucundum cum ætas florida ver ageret,
Multa satis lusi: non est Dea nescia nostri,
Quæ dulcem curis miscet amaritiem.
Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi mors
Abstulit. O misero frater ademte mihi!
Tu mea, tu moriens fregisti commoda, frater:
Tecum una tota est nostra sepulta domus:

Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
  Quæ tuus in vitâ dulcis alebat amor.
Quojus ego interitu totâ de mente fugavi
  Hæc studia, atque omnes delicias animi.
Quare, quod scribis, "Veronæ turpe Catullo
  Esse, quod hîc quisquis de meliore notâ
Frigida deserto tepefecit membra cubili:"
  Id, Manli, non est turpe; magis miserum est.
Ignosces igitur, si, quæ mihi luctus ademit,
  Hæc tibi non tribuo munera, cum nequeo.
Nam, quod scriptorum non magna est copia apud me,
  Hoc fit, quod Romæ vivimus: illa domus;
Illa mihi sedes, illic mea carpitur ætas:
  Huc una ex multis capsula me sequitur.
Quod cum ita sit, nolim statuas, nos mente malignâ
  Id facere, aut animo non satis ingenuo,
Quod tibi non utriusque petiti copia facta est:
  Ultro ego deferrem, copia siqua foret.
Non possum reticere, Deæ, quâ Manlius in re
  Juverit, aut quantis juverit officiis;
Ne fugiens sæclis obliviscentibus ætas
  Illius hoc cæcâ nocte tegat studium.
Sed dicam vobis. Vos porro dicite multis
  Millibus, et facite hæc charta loquatur anus.
* * * * *
  Notescatque magis mortuus, atque magis;
Ne tenuem texens sublimis aranea telam,
  Deserto in Manlî nomine opus faciat.
Nam, mihi quam dederit duplex Amathusia curam,
  Scitis, et in quo me corruerit genere:
Cum tantum arderem, quantum Trinacria rupes,
  Lymphaque in Œtæis Malia Thermopylis;
Mœsta neque assiduo tabescere lumina fletu
  Cessarent, tristique imbre madere genæ;
Qualis in aërii pellucens vertice montis
  Rivus muscoso prosilit e lapide;
Qui cum de pronâ præceps est valle volutus,
  Per medium densi transit iter populi,

Dulce viatori lasso in sudore levamen,
Cum gravis exustos æstus hiulcát agros:
Ac veluti nigro jactatis turbine nautis
Lenius adspirans aura secunda venit,
Jam prece Pollucis, jam Castoris, implorată:
Tale fuit nobis Manlius auxilium.
Is clausum lato patefecit limite campum,
Isque domum nobis, isque dedit dominam,
Ad quam communes exercerémus amores,
Quo mea se molli candida Diva pede
Intulit, et trito fulgentem in limine plantam
Innixa, argutâ constitit in soleâ:
Conjugis ut quondam flagrans advenit amore,
Protesilaëam Laodamia domum
Inceptam frustra, nondum cum sanguine sacro
Hostia cœlestes pacificâsset heros.
Nil mihi tam valde placeat, Rhamnusia virgo,
Quod temere invitis suscipiatur heris.
Quam jejuna pium desideret ara cruorem,
Docta est amisso Laodamia viro;
Conjugis ante coacta novi dimittere collum,
Quam veniens una atque altera rursus hiems
Noctibus in longis avidum saturâsset amorem,
Posset ut abrupto vivere conjugio;
Quod scibant Parcæ non longo tempore abesse,
Si miles muros isset ad Iliacos.
Nam tum Helenæ raptu primores Argivorum
Cœperat ad sese Troja ciere viros;
Troja nefas, commune sepulcrum Europæ Asiæque,
Troja virûm et virtutum omnium acerba cinis;
Quæ nempe et nostro letum miserabile fratri
Attulit: hei misero frater ademte mihi!
Hei misero fratri jucundum lumen ademtum!
Tecum una tota est nostra sepulta domus:
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quæ tuus in vitâ dulcis alebat amor:
Quem nunc tam longe non inter nota sepulcra,
Nec prope cognatos compositum cineres,

Sed Trojâ obscœnâ, Trojâ infelice sepultum
Detinet extremo terra aliena solo:
Ad quam tum properans fertur simul undique pubes
Græca penetrales deseruisse focos:
Ne Paris abductâ gavisus libera mœchâ
Otia pacato degeret in thalamo.
Quo tibi tum casu, pulcherrima Laodàmia,
Ereptum est vitâ dulcius atque animâ
Conjugium; tanto te absorbens vortice amoris
Æstus in abruptum detulerat barathrum;
Quale ferunt Graii Pheneum prope Cylleneum
Siccare emulsâ pingue palude solum;
Quod quondam cæsis montis fodisse medullis
Audit falsiparens Amphitryoniades,
Tempòre quo certâ Stymphalia monstra sagittâ
Perculit, imperio deterioris heri;
Pluribus ut cœli tereretur janua Divis,
Hebe nec longâ virginitate foret.
Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
Qui tunc indomitam ferre jugum docuit.
Nam neque tam carum confecto ætate parènti
Una caput seri gnata nepotis alit:
Qui, cum divitiis vix tandem inventus avitis
Nomen testatas intulit in tabulas,
Impia derisi gentilis gaudia tollens,
Suscitat a cano vulturium capite.
Nec tantum niveo gavisa est ulla columbo
Compar, quæ multo dicitur improbius
Oscula mordenti semper decerpere rostro;
Quamquam præcipue multivola est mulier.
Sed tu horum magnos vicisti sola furores,
Ut semel es flavo conciliata viro;
Aut nihil, aut paulo quoi tum concedere digna,
Lux mea se nostrum contulit in gremium.
Quam circumcursans hinc illinc sæpe Cupido
Fulgebat crocinâ candidus in tunicâ.
Quæ tamen etsi uno non est contenta Catullo,
Rara verecundæ furta feremus heræ,

Ne nimium simus stultorum more molesti.
  Sæpe etiam Juno, maxima Cœlicolûm,
Conjugis in culpâ flagravit quottidianâ,
  Noscens omnivoli plurima furta Jovis.
Atqui nec Divis homines componier æquum est:
  Ingratum tremuli tolle parentis opus.
Nec tamen illa mihi dextrâ deducta paternâ
  Fragrantem Assyrio venit odore domum:
Sed furtiva dedit mirâ munuscula nocte,
  Ipsius ex ipso demta viri gremio.
Quare illud satis est, si nobis is datur unus,
  Quem lapide illa diem candidiore notat.
Hoc tibi, quod potui, confectum carmine munus
  Pro multis, Manli, redditur officiis,
Ne vostrum scabrâ tangat robigine nomen
  Hæc atque illa dies, atque alia, atque alia.
Huc addent Divi quam plurima, quæ Themis olim
  Antiquis solita est munera ferre piis.
Sitis felices et tu simul et tua vita,
  Et domus ipsa, in quâ lusimus, et domina:
Et qui principio nobis te tradidit, a quo
  Sunt primo nobis omnia nata bona;
Et longe ante omnes, mihi quæ me carior ipso est,
  Lux mea; quâ vivâ vivere dulce mihi est.

CARMEN LXIX.

Ad Rufum.

Noli admirari, quare tibi femina nulla,
  Rufe, velit tenerum supposuisse femur;
Non ullam raræ labefactes munere vestis,
  Aut pelluciduli deliciis lapidis.
Lædit te quædam mala fabula, quâ tibi fertur
  Valle sub alarum trux habitare caper.
Hunc metuunt omnes: neque mirum; nam mala valde est

Bestia, nec quicum bella puella cubet.
Quare aut crudelem nasorum interfice pestem,
Aut admirari desine, cur fugiunt.

CARMEN LXX.

De Inconstantiâ feminei Amoris.

Nulli se dicit mulier mea nubere malle,
Quam mihi; non si se Jupiter ipse petat.
Dicit: sed mulier cupido quod dicit amanti,
In vento et rapidâ scribere oportet aquâ.

CARMEN LXXI.

Ad Virronem.

Siquoi, Virro, bono sacer alarum obstitit hircus,
Aut siquem merito tarda podagra secat,
Æmulus iste tuus, qui vostrum exercet amorem,
Mirifice est a te nactus utrumque malum.
Nam quoties futuit, toties ulciscitur ambos:
Illam affligit odore, ipse perit podagrâ.

CARMEN LXXII.

Ad Lesbiam.

Dicebas quondam, solum te nôsse Catullum,
Lesbia; nec, præ me, velle tenere Jovem.
Dilexi tum te, non tantum ut volgus amicam,
Sed pater ut gnatos diligit et generos.
Nunc te cognovi. Quare, etsi impensius uror,
Multo mi tamen es vilior et levior.

Qui potis est? inquis. Quod amantem injuria talis
Cogit amare magis, sed bene velle minus.

CARMEN LXXIII.

In Ingratum.

Desine de quoquam quidquam bene velle mereri,
Aut aliquem fieri posse putare pium.
Omnia sunt ingrata: nihil fecisse benigne est:
Immo etiam tædet, tædet obestque magis;
Ut mihi, quem nemo gravius nec acerbius urget,
Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.

CARMEN LXXIV.

In Gellium.

Gellius audierat, patruum objurgare solere,
Siquis delicias diceret, aut faceret.
Hoc ne ipsi accideret, patrui perdepsuit ipsam
Uxorem, et patruum reddidit Harpocratem.
Quod voluit, fecit: nam, quamvis irrumet ipsum
Nunc patruum, verbum non faciet patruus.

CARMEN LXXV.

Ad Lesbiam.

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam
Vere, quantum a me, Lesbia, amata, mea, es.
Nulla fides ullo fuit unquam fœdere tanta,
Quanta in amore tuo ex parte reperta meâ est.

Nunc est mens adducta tuâ, mea Lesbia, culpâ,
Atque ita se officio perdidit ipsa pio,
Ut jam nec bene velle queam tibi, si optima fias,
Nec desistere amare, omnia si facias.

CARMEN LXXVI.

Ad se ipsum.

Siqua recordanti benefacta priora voluptas
Est homini, cum se cogitat esse pium,
Nec sanctam violâsse fidem, nec fœdere in ullo
Divûm ad fallendos numine abusum homines;
Multa parata manent in longâ ætate, Catulle,
Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.
Nam quæcumque homines bene quoiquam aut dicere possunt,
Aut facere, hæc a te dictaque factaque sunt;
Omnia quæ ingratæ perierunt credita menti.
Quare jam te cur amplius excrucies?
Quin te animo obfirmas, teque istinc usque reducis,
Et, Dîs invitis, desinis esse miser?
Difficile est longum subito deponere amorem:
Difficile est: verum hoc quâlubet efficias.
Una salus hæc est; hoc est tibi pervincendum.
Hoc facies, sive id non pote, sive pote.
O Di, si vostrum est misereri, aut siquibus unquam
Extremâ jam ipsâ in morte tulistis opem;
Me miserum adspicite; et, si vitam puriter egi,
Eripite hanc pestem perniciemque mihi,
Quæ mihi subrepens imos, ut torpor, in artus,
Expulit ex omni pectore lætitias.
Non jam illud quæro, contra ut me diligat illa,
Aut, quod non potis est, esse pudica velit:
Ipse valere opto, et tetrum hunc deponere morbum.
O Di, reddite mî hoc pro pietate meâ.

CARMEN LXXVII.

Ad Rufum.

Rufe, mihi frustra ac nequidquam credite amice;
 Frustra? immo magno cum pretio atque malo:
Siccine subrepsti mi, atque, intestina perurens,
 Mi misero eripuisti omnia nostra bona?
Eripuisti. Heu! heu nostræ crudele venenum
 Vitæ! heu! heu nostræ pestis amicitiæ!

CARMEN LXXVIII.

De Gallo.

Gallus habet fratres, quorum est lepidissima conjux
 Alterius, lepidus filius alterius.
Gallus homo est bellus: nam dulces jungit amores,
 Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo est stultus, nec se videt esse maritum,
 Qui patruus patrui monstret adulterium.
Sed nunc id doleo, quod puræ impura puellæ
 Suavia conjunxit spurca saliva tua.
Verum id non impune feres: nam te omnia secla
 Noscent; et, qui sis, fama loquetur anus.

CARMEN LXXIX.

In Lesbium.

Lesbius est pulcher: quidni? quem Lesbia malit,
 Quam te cum totâ gente, Catulle, tuâ.

Sed tamen hic pulcher vendat cum gente Catullum,
Si tria notorum suavia reppererit.

CARMEN LXXX.

Ad Gellium.

Quid dicam, Gelli, quare rosea ista labella
Hibernâ fiant candidiora nive,
Mane domo cum exis, et cum te octava quiete
E molli longo suscitat hora die?
Nescio quid certe est. An vere fama susurrat,
Grandia te medii tenta vorare viri?
Sic certe clamant Virronis rupta miselli
Ilia, et emulso labra notata sero.

CARMEN LXXXI.

Ad Juventium.

Nemone in tanto potuit populo esse, Juventi,
Bellus homo, quem tu diligere inciperes,
Præterquam iste tuus moribundâ a sede Pisauri
Hospes, inauratâ pallidior statuâ?
Qui tibi nunc cordi est; quem tu præponere nobis
Audes. Ah! nescis, quod facinus facias.

CARMEN LXXXII.

Ad Quintium.

Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum,
Aut aliud, siquid carius est oculis;
Eripere ei noli, multo quod carius illi
Est oculis, siquid carius est oculis.

CARMEN LXXXIII.

In Maritum Lesbiæ.

Lesbia mi, præsente viro, mala plurima dicit:
  Hoc illi fatuo maxima lætitia est.
Mule, nihil sentis. Si nostri oblita taceret,
  Sana esset: quod nunc gannit et obloquitur,
Non solum meminit; sed, quæ multo acrior est res,
  Irata est: hoc est, uritur, et loquitur.

CARMEN LXXXIV.

De Arrio.

Chommoda dicebat, si quando commoda vellet
  Dicere, et *hinsidias* Arrius insidias;
Et tum mirifice sperabat se esse locutum,
  Cum, quantum poterat, dixerat *hinsidias*.
Credo, sic mater, sic Liber avunculus ejus,
  Sic maternus avus dixerit, atque avia.
Hoc misso in Syriam, requiêrant omnibus aures;
  Audibant eadem hæc leniter et leviter;
Nec sibi postilla metuebant talia verba,
  Cum subito affertur nuntius horribilis,
Ionios fluctus, postquam illuc Arrius isset,
  Jam non Ionios esse, sed *Hionios*.

CARMEN LXXXV.

De Amore suo.

Odi et amo. Quare id faciam, fortasse requiris.
  Nescio: sed fieri sentio, et excrucior.

CARMEN LXXXVI.

De Quintiâ et Lesbiâ.

Quintia formosa est multis: mihi candida, longa,
Recta est. Hoc ego: sic singula confiteor.
Totum illud, formosa, nego: nam nulla venustas,
Nulla in tam magno est corpore mica salis.
Lesbia formosa est; quæ cum pulcherrima tota est,
Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

CARMEN LXXXVII.

[☞ *Quatuor illi versiculi* (Nulla potest mulier, &c.) *qui, quasi integrum poëmation, hanc in antiquioribus libris stationem usu occupabant, Scaligeri admonitu translati sunt ad initium Carminis LXXV; quam nunc sedem longe commodius obtinent, feliciter admodum sequentibus consentientes.*]

CARMEN LXXXVIII.

In Gellium.

Quid facit is, Gelli, qui cum matre atque sorore
Prurit, et abjectis pervigilat tunicis?
Quid facit is, patruum qui non sinit esse maritum?
Ecquid scis, quantum suscipiat sceleris?
Suscipit, o Gelli, quantum non ultima Tethys,
Non genitor Nympharum abluat Oceanus.
Nam nihil est quidquam sceleris, quo prodeat ultra;
Non si demisso se ipse voret capite.

CARMEN LXXXIX.

De Gellio.

Gellius est tenuis: quidni? quoi tam bona mater,
Tamque valens vivat, tamque venusta soror,
Tamque bonus patruus, tamque omnia plena puellis
Cognatis: quare is desinat esse macer?
Qui ut nihil attingit, nisi quod fas tangere non est,
Quantumvis quare sit macer, invenies.

CARMEN XC.

In Gellium.

Nascatur magus ex Gelli matrisque nefando
Conjugio, et discat Persicum haruspicium:
Nam magus ex matre et gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia relligio,
Gnatus ut accepto veneretur carmine Divos,
Omentum in flammâ pingue liquefaciens.

CARMEN XCI.

In Gellium.

Non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidum
In misero hoc nostro, hoc perdito amore fore,
Quod te cognôssem bene, constantemve putarem,
Aut posse a turpi mentem inhibere probro;
Sed quod nec matrem, nec germanam esse videbam
Hanc tibi, quojus me magnus edebat amor.
Et quamvis tecum multo conjungerer usu,
Non satis id causæ credideram esse tibi.

Tu satis id duxti: tantum tibi gaudium in omni
Culpâ est, in quâcumque est aliquid sceleris.

CARMEN XCII.

De Lesbiâ.

Lesbia mî dicit semper male, nec tacet unquam
De me: Lesbia me, dispeream, nisi amat.
Quo signo? quasi non totidem mox deprecor illi
Assidue: verum dispeream, nisi amo.

CARMEN XCIII.

In Cæsarem.

Nil nimium studeo, Cæsar, tibi velle placere,
Nec scire, utrum sis albus, an ater homo.

CARMEN XCIV.

In Mentulam.

Mentula mœchatur: mœchatur mentula: certe
Hoc est, quod dicunt: Ipsa olera olla legit.

CARMEN XCV.

De Smyrnâ Cinnæ Poëtæ.

"Smyrna" mei Cinnæ nonam post denique messem,
Quam cœpta est, nonamque edita post hiemem;
Millia cum interea quingenta Hortensius uno
* * * * *

Smyrna cavas Atacis penitus mittetur ad undas;
  Smyrnam incana diu sæcula pervolüent.
At Volusî annales [*Paduam morientur ad ipsam,*]
  Et laxas scombris sæpe dabunt tunicas.
Parva mei mihi sunt cordi monumenta [*laboris;*]
  At populus tumido gaudeat Antimacho.

CARMEN XCVI.

Ad Calvum, de Quintiliâ.

Si quidquam mutis gratum acceptumque sepulcris
  Accidere a nostro, Calve, dolore potest,
Quo desiderio veteres renovamus amores,
  Atque olim amissas flemus amicitias;
Certe non tanto mors immatura dolori est
  Quintiliæ, quantum gaudet amore tuo.

CARMEN XCVII.

In Æmilium.

Non, ita me Dii ament, quidquam referre putavi,
  Utrumne os an culum olfacerem Æmilio.
Nil immundius hoc, nihiloque immundius illud:
  Verum etiam culus mundior et melior;
Nam sine dentibus est. Hoc dentes sesquipedales,
  Gingivas vero ploxemi habet veteris;
Præterea rictum, qualem diffissus in æstu
  Meientis mulæ cunnus habere solet.
Hic futuit multas, et se facit esse venustum;
  Et non pistrino traditur atque asino?
Quem siqua attingit, non illam posse putemus
  Ægroti culum lingere carnificis?

CARMEN XCVIII.

Ad Vettium.

In te, si in quemquam, dici pote, putide Vetti,
  Id quod verbosis dicitur et fatuis:
Istâ cum linguâ, si usus veniat tibi, possis
  Culos et crepidas lingere carbatinas.
Si nos omnino vis omnes perdere, Vetti,
  Dicas: omnino, quod cupis, efficies.

CARMEN XCIX.

Ad Juventium.

Surripui tibi, dum ludis, mellite Juventi,
  Suaviolum dulci dulcius ambrosiâ.
Verum id non impune tuli; namque amplius horam
  Suffixum in summâ me memini esse cruce;
Dum tibi me purgo, nec possum fletibus ullis
  Tantillum vostræ demere sævitiæ.
Nam simul id factum est, multis diluta labella
  Guttis abstersisti omnibus articulis:
Ne quidquam nostro contractum ex ore maneret,
  Tamquam comminctæ spurca saliva lupæ.
Præterea infesto miserum me tradere amori
  Non cessâsti, omnique excruciare modo;
Ut mi ex ambrosio mutatum jam foret illud
  Suaviolum tristi tristius helleboro.
Quam quoniam pœnam misero proponis amori,
  Non unquam posthac basia surripiam.

CARMEN C.

De Cœlio et Quintio.

Cœlius Aufilenum, et Quintius Aufilenam,
  Flos Veronensium depereunt juvenum;
Hic fratrem, ille sororem. Hoc est, quod dicitur, illud
  Fraternum vere dulce sodalitium.
Quoi faveam potius? Cœli, tibi: nam tua nobis
  Perspecta exigit hoc unica amicitia,
Cum vesana meas torreret flamma medullas.
  Sis felix, Cœli; sis in amore potens.

CARMEN CI.

Inferiæ ad Fratris Tumulum.

Multas per gentes, et multa per æquora vectus,
  Adveni has miseras, frater, ad inferias,
Ut te postremo donarem munere mortis,
  Et mutum necquidquam alloquerer cinerem;
Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum,
  Heu, miser indigne frater ademte mihi!
Nunc tamen interea prisco quæ more parentum
  Tradita sunt tristes munera ad inferias,
Accipe, fraterno multum manantia fletu:
  Atque in perpetuum, frater, ave, atque vale.

CARMEN CII.

Ad Cornelium.

Si quidquam tacito commissum est fido ab amico,
  Quojus sit penitus nota fides animi;

Me unum esse invenies illorum jure sacratum,
  Corneli, et factum me esse puta Harpocratem.

CARMEN CIII.

Ad Silonem.

Aut, sodes, mihi redde decem sestertia, Silo,
  Deinde esto quamvis sævus et indomitus;
Aut, si te nummi delectant, desine, quæso,
  Leno esse, atque idem sævus et indomitus.

CARMEN CIV.

Ad quemdam, de Lesbiâ.

Credis, me potuisse meæ maledicere vitæ,
  Ambobus mihi quæ carior est oculis?
Nec potui; nec, si possem, tam perdite amarem:
  Sed tu cum Tappone omnia monstra facis.

CARMEN CV.

In Mentulam.

Mentula conatur Pimplæum scandere montem:
  Musæ furcillis præcipitem ejiciunt.

CARMEN CVI.

De Puero et Præcone.

Cum puero bello præconem qui videt esse,
  Quid credat, nisi se vendere discupere?

CARMEN CVII.

Ad Lesbiam.

Si quidquam cupidoque optantique obtigit ûnquam, et
 Insperanti, hoc est gratum animo proprie:
Quare hoc est gratum, nobis quoque carius auro,
 Quod te restituis, Lesbia, mî cupido.
Restituis cupido, atque insperanti ipsa refers te
 Nobis. O lucem candidiore notâ!
Quis me uno vivit felicior? aut magis hac quid
 Optandum vitâ dicere quis poterit?

CARMEN CVIII.

In Cominium.

Si, Comini, populi arbitrio tua cana senectus
 Spurcata impuris moribus intereat;
Non equidem dubito, quin primum inimica bonorum
 Lingua exsecta avido sit data volturio;
Effossos oculos voret atro gutture corvus,
 Intestina canes, cætera membra lupi.

CARMEN CIX.

Ad Lesbiam.

Jucundum, mea vita, mihi proponis amorem
 Hunc nostrum inter nos, perpetuumque fore.
Dî magni, facite, ut vere promittere possit;
 Atque id sincere dicat et ex animo;
Ut liceat nobis totâ producere vitâ
 Æternum hoc sanctæ fœdus amicitiæ.

CARMEN CX.

Ad Aufilenam.

Aufilena, bonæ semper laudantur amicæ:
 Accipiunt pretium, quæ facere instituunt.
Tu, quod promîsti mihi, quod mentita, inimica es;
 Quod nec das, et fers sæpe, facis facinus.
Aut facere ingenuæ est, aut non promîsse pudicæ,
 Aufilena, fuit. Sed data corripere
Fraudando, efficitur plus quam meretricis avaræ,
 Quæ sese toto corpore prostituit.

CARMEN CXI.

Ad Aufilenam.

Aufilena, viro contentas vivere solo,
 Nuptarum laus e laudibus eximiis.
Sed quoivis quamvis potius succumbere fas est,
 Quam matrem fratres efficere ex patruo.

CARMEN CXII.

In Nasonem.

Multus homo es, Naso; nam tecum, multus homo est, qui
 Descendit: Naso, multus es et pathicus.

CARMEN CXIII.

Ad Cinnam.

Consule Pompeio primum, duo, Cinna, solebant
  Mœchi: illo facto consule nunc iterum,
Manserunt duo: sed creverunt millia in unum
  Singula: fecundum semen adulterio.

CARMEN CXIV.

In Mentulam.

Formiano saltu non falso Mentula dives
  Fertur; qui quot res in se habet egregias!
Aucupia omne genus, pisces, prata, arva, ferasque;
  Necquidquam: fructus sumtibus exsuperat.
Quare concedo sit dives, dum omnia desint.
  Saltum laudemus, dum modo ipse egeat.

CARMEN CXV.

In Mentulam.

Mentula habet instar triginta jugera prati,
  Quadraginta arvi: cætera sunt maria.
Cur non divitiis Crœsum superare potis sit,
  Uno qui in saltu tot bona possideat;
Prata, arva, ingentes silvas, saltusque, paludesque,
  Usque ad Hyperboreos et mare ad Oceanum?
Omnia magna hæc sunt: tamen ipse est maximus ultor,
  Non homo, sed vere Mentula magna, minax.

CARMEN CXVI.

Ad Gellium.

Sæpe tibi studioso animo venanda requirens
  Carmina uti possem mittere Battiadæ,
Quis te lenirem nobis, neu conarere
  Infestum telis icere, musca, caput;
Hunc video mihi nunc frustra sumtum esse laborem,
  Gelli, nec nostras hinc valuisse preces.
Contra nos tela ista tua evitamus amictu:
  At fixus nostris tu dabi' supplicium.

FINIS.

ALBII TIBULLI

CARMINUM

LIBRI TRES,

CUM QUARTO SULPICIÆ ET ALIORUM,

EX EDITIONE

CHR. G. HEYNE,

SEDULÂ RECENSIONE ACCURATI.

ALBII TIBULLI

LIBER PRIMUS.

ELEGIA I.

Divitias alius fulvo sibi congerat auro,
  Et teneat culti jugera multa soli,
Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
  Martia cui somnos classica pulsa fugent:
Me mea paupertas vitæ traducat inerti,
  Dum meus assiduo luceat igne focus.
Ipse seram teneras maturo tempore vites
  Rusticus, et facili grandia poma manu.
Nec Spes destituat, sed frugum semper acervos
  Præbeat, et pleno pinguia musta lacu.
Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris,
  Seu vetus in trivio florea serta lapis:
Et quodcumque mihi pomum novus educat annus,
  Libatum agricolæ ponitur ante deo.
Flava Ceres, tibi sit nostro de rure corona
  Spicea, quæ templi pendeat ante fores;
Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,
  Terreat ut sævâ falce, Priapus, aves.
Vos quoque, felicis quondam, nunc pauperis, agri
  Custodes, fertis munera vestra, Lares.
Tunc vitula innumeros lustrabat cæsa juvencos:
  Nunc agna exigui est hostia magna soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
  Clamet: Io! messes et bona vina date.

* * * * *

Jam modo non possum contentus vivere parvo,
Nec semper longæ deditus esse viæ;
Sed Canis æstivos ortus vitare sub umbrâ
Arboris, ad rivos prætereuntis aquæ.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentem,
Aut stimulo tardos increpuisse boves.
Non agnamve sinu pigeat, fetumve capellæ
Desertum, oblitâ matre, referre domum.
At vos exiguo pecori, furesque, lupique,
Parcite; de magno est præda petenda grege.

* * * * *

Hic ego pastoremque meum lustrare quotannis,
Et placidam soleo spargere lacte Palem.
Adsitis, divi; neu vos de paupere mensâ
Dona, nec e puris spernite fictilibus.
Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
Pocula, de facili composuitque luto.
Non ego divitias patrum, fructusque requiro,
Quos tulit antiquo condita messis avo:
Parva seges satis est; satis est, requiescere lecto
Si licet, et solito membra levare toro.
Quam juvat immites ventos audire cubantem,
Et dominam tenero detinuisse sinu!
Aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster,
Securum somnos, imbre juvante, sequi!
Hoc mihi contingat: sit dives jure, furorem
Qui maris et tristes ferre potest pluvias.
O! quantum est auri potius pereatque smaragdi,
Quam fleat ob nostras ulla puella vias.
Te bellare decet terrâ, Messala, marique,
Ut domus hostiles præferat exuvias.
Me retinent vinctum formosæ vincla puellæ,
Et sedeo duras janitor ante fores.
Non ego laudari curo, mea Delia: tecum
Dummodo sim, quæso, segnis inersque vocer.
Te spectem, suprema mihi cum venerit hora;
Te teneam moriens deficiente manu.

Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto,
Tristibus et lacrymis oscula mixta dabis.
Flebis; non tua sunt duro præcordia ferro
Vincta, nec in tenero stat tibi corde silex.
Illo non juvenis poterit de funere quisquam
Lumina, non virgo, sicca referre domum.
Tu manes ne læde meos: sed parce solutis
Crinibus, et teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata sinunt, jungamus amores;
Jam veniet tenebris Mors adoperta caput.
Jam subrepet iners ætas; nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capite.
Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere postes
Non pudet, et rixas inseruisse juvat.
Hîc ego dux, milesque bonus; vos, signa tubæque,
Ite procul; cupidis vulnera ferte viris;
Ferte et opes: ego composito securus acervo
Despiciam dites, despiciamque famem.

ELEGIA II.

Adde merum, vinoque novos compesce dolores,
Occupet ut fessi lumina victa sopor;
Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho
Excitet, infelix dum requiescit amor.
Nam posita est nostræ custodia sæva puellæ;
Clauditur et durâ janua fulta serâ.
Janua difficilis domini, te verberet imber;
Te Jovis imperio fulmina missa petant.
Janua, jam pateas uni mihi, victa querelis;
Neu furtim verso cardine aperta sones.
Et, mala siqua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas; capiti sint, precor, illa meo.
Te meminisse decet, quæ plurima voce peregi
Supplice, cum posti florea serta darem.
Tu quoque ne timide custodes, Delia, falle:
Audendum est; fortes adjuvat ipsa Venus.

Illa favet, seu quis juvenis nova limina tentat,
Seu reserat fixo dente puella fores.
Illa docet furtim molli descendere lecto,
Illa pedem nullo ponere posse sono;
Illa viro coram nutus conferre loquaces,
Blandaque compositis abdere verba notis.
Nec docet hoc omnes, sed quos nec inertia tardat,
Nec vetat obscurâ surgere nocte timor.
Nec sinit, occurrat quisquam, qui corpora ferro
Vulneret, aut raptâ præmia veste petat.
Quisquis amore tenetur, eat tutusque sacerque
Quâlibet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis,
Non mihi, cum multâ decidit imber aquâ.
Non labor hic lædit; reseret modo Delia postes,
Et vocet ad digiti me taciturna sonum.
Parcite luminibus, seu vir, seu femina fias
Obvia; celari vult sua furta Venus.
Neu strepitu terrete pedum, neu quærite nomen,
Neu prope fulgenti lumina ferte face.
Siquis et imprudens adspexerit, occulat ille,
Perque deos omnes se meminisse neget.
Nam fuerit quicumque loquax, is sanguine natam,
Is Venerem e rapido sentiet esse mari.
Nec tamen huic credet conjux tuus; ut mihi verax
Pollicita est magico saga ministerio.
Hanc ego de cœlo ducentem sidera vidi:
Fluminis hæc rapidi carmine vertit iter:
Hæc cantu finditque solum, manesque sepulcris
Elicit, et tepido devocat ossa rogo.
Jam tenet infernas magico stridore catervas,
Jam jubet adspersas lacte referre pedem.
Cum libet, hæc tristi depellit nubila cœlo:
Cum libet, æstivo convocat orbe nives.
Sola tenere malas Medeæ dicitur herbas,
Sola feros Hecatæ perdomuisse canes.
Hæc mihi composuit cantus, quîs fallere posses.
Ter cane; ter dictis despue carminibus.

Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam,
  Non sibi, si in molli viderit ipse toro.
Tu tamen abstineas aliis; nam cætera cernet
  Omnia: de me uno sentiet ipse nihil.
Quid credam? nempe hæc eadem se dixit amores
  Cantibus aut herbis solvere posse meos;
Et me lustravit tædis; et nocte serenâ
  Concidit ad magicos hostia pulla deos.
Non ego, totus abesset amor, sed mutuus esset,
  Orabam; nec te posse carere velim.
* * * * *
Ferreus ille fuit, qui, te cum posset habere,
  Maluerit prædas stultus et arma sequi:
Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,
  Ponat et in capto Martia castra solo;
Totus et argento contextus, totus et auro,
  Insideat celeri conspiciendus equo.
Ipse boves, mea, sim tecum modo, Delia, possim
  Jungere, et in solo pascere monte pecus;
Et, te dum liceat teneris retinere lacertis,
  Mollis et incultâ sit mihi somnus humo.
Quid Tyrio recubare toro sine amore secundo
  Prodest, cum fletu nox vigilanda venit?
Nam neque tum plumæ, nec stragula picta soporem,
  Nec sonitus placidæ ducere possit aquæ.
* * * * *
Num Veneris magnæ violavi numina verbo,
  Et mea nunc pœnas impia lingua luit?
Num feror incestus sedes adiisse deorum,
  Sertaque de sanctis deripuisse focis?
Non ego, si merui, dubitem procumbere templis,
  Et dare sacratis oscula liminibus;
Non ego tellurem genibus perrepere supplex,
  Et miserum sancto tundere poste caput.
At tu, qui lætus rides mala nostra, caveto
  Mox tibi; non unus sæviet usque deus.
Vidi ego, qui juvenum miseros lusisset amores,
  Post Veneris vinclis subdere colla senem;

Et sibi blanditias tremulâ componere voce,
  Et manibus canas fingere velle comas;
Stare nec ante fores puduit, caræve puellæ
  Ancillam medio detinuisse foro.
Hunc puer, hunc juvenis turbâ circumterit arctâ;
  Despuit in molles et sibi quisque sinus.
At mihi parce, Venus: semper tibi dedita servît
  Mens mea: quid messes uris acerba tuas?

ELEGIA III.

Ibitis Ægæas sine me, Messala, per undas,
  O utinam memores, ipse cohorsque, mei!
Me tenet ignotis ægrum Phæacia terris.
  Abstineas avidas, Mors, precor, atra, manus!
Abstineas, Mors atra, precor; non hic mihi mater,
  Quæ legat in mœstos ossa perusta sinus;
Non soror, Assyrios cineri quæ dedat odores,
  Et fleat effusis ante sepulcra comis;
Delia non usquam est; quæ, me quam mitteret urbe,
  Dicitur ante omnes consuluisse deos.
Illa sacras pueri sortes ter sustulit: illi
  Rettulit e triviis omina certa puer.
Cuncta dabant reditus: tamen est deterrita nunquam,
  Quin fleret, nostras respiceretque vias.
Ipse ego solator, cum jam mandata dedissem,
  Quærebam tardas anxius usque moras.
Aut ego sum causatus aves, aut omina dira,
  Saturni aut sacram me tenuisse diem.
O! quoties, ingressus iter, mihi tristia dixi
  Offensum in portâ signa dedisse pedem!
Audeat invito nequis discedere Amore;
  Aut sciat egressum se prohibente deo.
Quid tua nunc Isis mihi, Delia? quid mihi prosunt
  Illa tuâ toties æra repulsa manu?
Quidve, pie dum sacra colis, pureque lavari
  Te (memini) et puro secubuisse toro?

Nunc, dea, nunc succurre mihi: nam posse mederi
  Picta docet templis multa tabella tuis:
Ut mea votivas persolvens Delia voces
  Ante sacras, lino tecta, fores sedeat;
Bisque die, resoluta comas, tibi dicere laudes
  Insignis turbâ debeat in Phariâ.
At mihi contingat patrios celebrare penates,
  Reddereque antiquo menstrua thura Lari.
Quam bene Saturno vivebant rege, prius quam
  Tellus in longas est patefacta vias!
Nondum cœruleas pinus contemserat undas,
  Effusum ventis præbueratque sinum;
Nec vagus, ignotis repetens compendia terris,
  Presserat externâ navita merce ratem.
Illo non validus subiit juga tempore taurus;
  Non domito frenos ore momordit equus;
Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris,
  Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipsæ mella dabant quercus; ultroque ferebant
  Obvia securis ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella; nec ensem
  Immiti sævus duxerat arte faber.
Nunc Jove sub domino cædes, nunc vulnera semper;
  Nunc mare; nunc leti mille repente viæ.
Parce, pater! timidum non me perjuria terrent,
  Non dicta in sanctos impia verba deos.
Quod si fatales jam nunc explevimus annos,
  Fac lapis his scriptus stet super ossa notis:
"Hic jacet immiti consumtus morte Tibullus,
  Messalam terrâ dum sequiturque mari."
Sed me, quod facilis tenero sum semper Amori,
  Ipsa Venus campos ducet ad Elysios.
Hic choreæ cantusque vigent; passimque vagantes
  Dulce sonant tenui gutture carmen aves.
Fert casiam non culta seges; totosque per agros
  Floret odoratis terra benigna rosis.
Hic juvenum series teneris immixta puellis
  Ludit, et assidue prœlia miscet Amor.

Illic est, cuicumque rapax mors venit amanti,
Et gerit insigni myrtea serta comâ.
At scelerata jacet sedes in nocte profundâ
Abdita, quam circum flumina nigra sonant.
Tisiphoneque, impexa feros pro crinibus angues,
Sævit; et huc illuc impia turba fugit.
Tum niger in portâ serpentum Cerberus ore
Stridit, et æratas excubat ante fores.
Illic Junonem tentare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membra rotâ;
Porrectusque novem Tityus per jugera terræ
Assiduas atro viscere pascit aves.
Tantalus est illic, et circum stagna; sed acrem
Jamjam poturi deserit unda sitim:
Et Danai proles, Veneris quæ numina læsit,
In cava Lethæas dolia portat aquas.
Illic sit, quicumque meos violavit amores,
Optavit lentas et mihi militias.
At tu casta, precor, maneas; sanctique pudoris
Assideat custos sedula semper anus.
Hæc tibi fabellas referat; positâque lucernâ,
Deducat plenâ stamina longa colo.
Ac circa gravibus pensis affixa puella
Paulatim somno fessa remittat opus.
Tunc veniam subito, nec quisquam nuntiet ante;
Sed videar cœlo missus adesse tibi.
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
Obvia nudato, Delia, curre pede.
Hoc precor: hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

ELEGIA IV.

Sic umbrosa tibi contingant tecta, Priape,
Ne capiti soles, ne noceantque nives:
Quæ tua formosos cepit sollertia? certe
Non tibi barba nitet, non tibi culta coma est;

Nudus et hibernæ producis frigora brumæ,
  Nudus et æstivi tempora sicca Canis.
Sic ego. Tum Bacchi respondet rustica proles,
  Armatus curvâ, sic mihi, falce deus:
O fuge te teneræ puerorum credere turbæ;
  Nam causam justi semper amoris habent.
Hic placet, angustis quod equum compescit habenis;
  Hic placidam niveo pectore pellit aquam.
Hic, quia fortis adest audacia, cepit; at illi
  Virgineus teneras stat pudor ante genas.
Sed te ne capiant, primo si forte negârit,
  Tædia; paulatim sub juga colla dabit.
Longa dies homini docuit parere leones;
  Longa dies molli saxa peredit aquâ.
Annus in apricis maturat collibus uvas;
  Annus agit certâ lucida signa vice.
Nec jurare time: Veneris perjuria venti
  Irrita per terras et freta summa ferunt.
Gratia magna Jovi; vetuit pater ipse valere,
  Jurâsset cupide quidquid ineptus amor.
Perque suas impune sinit Dictynna sagittas
  Affirmes, crines perque Minerva suos.
At si tardus eris, errabis; transiit ætas
  Quam cito! non segnis stat remeatve dies.
Quam cito purpureos deperdit terra colores!
  Quam cito formosas populus alba comas!
Quam jacet, infirmæ venêre ubi fata senectæ,
  Qui prior Eleo est carcere missus equus!
Vidi ego jam juvenem, premeret cum serior ætas,
  Mœrentem stultos præteriisse dies.
Crudeles divi! serpens novus exuit annos;
  Formæ non ullam fata dedêre moram.
Solis æterna est Phœbo Bacchoque juventas;
  Nam decet intonsus crinis utrumque deum.
Tu, puero quodcumque tuo tentare libebit,
  Cedas. Obsequio plurima vincit amor.
Neu comes ire neges, quamvis via longa paretur,
  Et Canis arenti torreat arva siti;

Quamvis, prætexens piceâ ferrugine cœlum,
Venturam admittat imbrifer arcus aquam.
Vel, si cœruleas puppi volet ire per undas,
Ipse levem remo per freta pelle ratem.
Nec te pœniteat duros subiisse labores,
Aut operi insuetas atteruisse manus;
Nec, velit insidiis altas si claudere valles,
Dum placeas, humeri retia ferre negent.
Si volet arma, levi tentabis ludere dextrâ;
Sæpe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
Tunc tibi mitis erit; rapias tum cara licebit
Oscula; pugnabit; sed tamen apta dabit.
Rapta dabit primo; mox offeret ipse roganti;
Post etiam collo se implicuisse volet.
Heu! male nunc artes miseras hæc sæcula tractant.
Jam tener adsuevit munera velle puer.
At tibi, qui Venerem docuisti vendere primus,
Quisquis es, infelix urgeat ossa lapis.
Pieridas, pueri, doctos et amate poëtas;
Aurea nec superent munera Pieridas.
Carmine purpurea est Nisi coma; carmina ni sint,
Ex humero Pelopis non nituisset ebur.
Quem referent Musæ, vivet, dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehet amnis aquas.
At qui non audit Musas, qui vendit amorem,
Idææ currus ille sequatur Opis;
Et tercentenas erroribus expleat urbes,
Et secet ad Phrygios vilia membra modos.
Blanditiis vult esse locum Venus ipsa; querelis
Supplicibus, miseris fletibus illa favet.
Hæc mihi, quæ canerem Titio, deus edidit ore;
Sed Titium conjux hæc meminisse vetat.
Pareat ille suæ: vos me celebrate magistrum,
Quos male habet multâ callidus arte puer.
Gloria cuique sua est: me, qui spernentur, amantes
Consultent; cunctis janua nostra patet.
Tempus erit, cum me Veneris præcepta ferentem
Deducat juvenum sedula turba senem.

Heu! heu! quam lento Marathus me torquet amore!
Deficiunt artes, deficiuntque doli.
Parce, puer, quæso, ne turpis fabula fiam,
Cum mea ridebunt vana magisteria.

ELEGIA V.

Asper eram, et bene discidium me ferre loquebar;
At mihi nunc longe gloria fortis abest.
Namque agor, ut per plana citus sola verbere turbo,
Quem celer assuetâ versat ab arte puer.
Ure ferum et torque: libeat ne dicere quidquam
Magnificum posthac, horrida verba doma.
Parce tamen, per te furtivi fœdera lecti,
Per Venerem, quæso, compositumque caput.
Ille ego, cum tristi morbo defessa jaceres,
Te dicor votis eripuisse meis.
Ipseque ter circum lustravi sulfure puro,
Carmine cum magico præcinuisset anus.
Ipse procuravi, ne possent sæva nocere
Somnia, ter sanctâ deveneranda molâ.
Ipse ego, velatus filo, tunicisque solutis,
Vota novem Triviæ nocte silente dedi.
Omnia persolvi: fruitur nunc alter amore,
Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem vitam, si salva fuisses,
Fingebam demens, sed renuente deo.
Rura colam; frugumque aderit mea Delia custos,
Area dum messes sole calente teret.
Aut mihi servabit plenis in lintribus uvas,
Pressaque veloci candida musta pede.
Consuescet numerare pecus; consuescet amantis
Garrulus in dominæ ludere verna sinu.
Illa deo sciet agricolæ pro vitibus uvam,
Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.
Illa regat cunctos; illi sint omnia curæ;
Et juvet in totâ me nihil esse domo.

Huc veniet Messala meus, cui dulcia poma
Delia selectis detrahet arboribus.
[Et, tantum venerata virum, hunc sedula curet;
Huic paret atque epulas ipsa ministra gerat.]
Hæc mihi fingebam; quæ nunc Eurusque Notusque
Jactat odoratos vota per Armenios.
* * * * *

Sæpe ego tentavi curas depellere vino;
At dolor in lacrymas verterat omne merum.
Sæpe aliam tenui; sed jam cum gaudia adirem,
Admonuit dominæ, deseruitque, Venus.
Tunc me devotum descendens femina dixit,
Et (pudet, heu!) narrat scire nefanda mea.
Non facit hoc verbis; facie tenerisque lacertis
Devovet, et flavis nostra puella comis.
Talis ad Hæmonium Nereïs Pelea quondam
Vecta est frenato cœrula pisce Thetis.
Hæc nocuêre mihi: quod adest huic dives amator;
Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes, atque ore cruento
Tristia cum multo pocula felle bibat.
Hanc volitent animæ circum sua fata querentes
Semper; et e tectis strix violenta canat.
Ipsa, fame stimulante furens, herbasque sepulcris
Quærat, et a sævis ossa relicta lupis;
Currat et inguinibus nudis, ululetque per urbes;
Post agat e triviis aspera turba canum.
Evenient: dat signa deus; sunt numina amanti,
Sævit et injustâ lege relicta Venus.
At tu quam primum sagæ præcepta rapacis
Desere; nam donis vincitur omnis amor.
Pauper erit præsto tibi; præsto pauper adibit
Primus, et in tenero fixus erit latere.
Pauper in angusto fidus comes agmine turbæ
Subjicietque manus, efficietque viam.
Pauper ad occultos furtim deducit amicos,
Vinclaque de niveo detrahit ipse pede.
Heu! canimus frustra; nec verbis victa fatiscit

Janua; sed plenâ est percutienda manu.

* * * * *

At tu, qui potior nunc es, mea fata timeto:
Versatur celeri Fors levis orbe rotæ.
Non frustra quidam jam nunc in limine perstat
Sedulus, ac crebro prospicit, ac refugit;
Et simulat transire domum, mox deinde recurrit,
Solus; et ante ipsas exscreat usque fores.
Nescio quid furtivus amor parat: utere, quæso,
Dum licet; in liquidâ nat tibi linter aquâ.

ELEGIA VI.

Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus;
Post tamen es misero tristis et asper, Amor.
Quid tibi, sæve puer, mecum est? an gloria magna,
Insidias homini composuisse deum?
Jam mihi tenduntur casses; jam Delia furtim
Nescio quem tacitâ callida nocte fovet.
Illa quidem tam multa negat: sed credere durum est;
Sic etiam de me pernegat usque viro.
Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
Custodes: heu! heu! nunc premor arte meâ.
Fingere tunc didicit causas, cur sola cubaret;
Cardine tunc tacito vertere posse fores.
Tum succos herbasque dedi, quîs livor abiret,
Quem facit impresso mutua dente Venus.
At tu, fallacis conjux incaute puellæ,
Me quoque servato, peccet ut illa minus.
Neu juvenes celebret multo sermone, caveto;
Neve cubet laxo pectus aperta sinu.
Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem
Ne trahat, et mensæ ducat in orbe notas.
Exibit quam sæpe, time; seu visere dicet
Sacra Bonæ, maribus non adeunda, Deæ.
At mihi si credas, illam sequar unus ad aras.
Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.

Sæpe, velut gemmas ejus signumve probarem,
  Per causam memini me tetigisse manum.
Sæpe mero somnum peperi tibi; at ipse bibebam
  Sobria supposità pocula victor aquâ.
Non ego te læsi prudens: ignosce fatenti:
  Jussit Amor: contra quis ferat arma deos?
Ille ego sum (nec me jam dicere vera pudebit)
  Instabat totâ cui tua nocte canis.
Quid tenerâ tibi conjuge opus? tua si bona nescis
  Servare, ah! frustra clavis inest foribus.
Te tenet; absentes alios suspirat amores,
  Et simulat subito condoluisse caput.
At mihi servandam credas; non sæva recuso
  Verbera; detrecto non ego vincla pedum.
Tunc procul absitis, quisquis colis arte capillos,
  Effluit effuso cui toga laxa sinu.
Quisquis et occurret, ne possit crimen habere,
  Stet procul, aut aliâ stet procul ante viâ.
Sic fieri jubet ipse deus; sic magna sacerdos
  Est mihi divino vaticinata sono.
Hæc, ubi Bellonæ motu est agitata, nec acrem
  Flammam, non amens verbera torta timet.
Ipsa bipenne suos cædit violenta lacertos,
  Sanguineque effuso spargit inulta deam.
Statque latus præfixa veru; stat saucia pectus;
  Et canit eventus, quos dea magna monet:
Parcite, quam custodit Amor, violare puellam,
  Ne pigeat magno post didicisse malo.
Attigeris; labentur opes, ut vulnere nostro
  Sanguis, ut hic ventis diripiturque cinis.
Et tibi nescio quas dixit, mea Delia, pœnas;
  Si tamen admittas, sit, precor, illa levis!
Non ego te propter parco tibi: sed tuá mater
  Me movet, atque iras aurea vincit anus.
Hæc mihi te adducit tenebris, multoque timore
  Conjungit nostras clam taciturna manus.
Hæc foribusque manet noctu me affixa; proculque
  Cognoscit strepitus, me veniente, pedum.

Vive diu mihi, dulcis anus: proprios ego tecum,
  Sit modo fas, annos contribuisse velim!
Te semper, natamque tuam te propter, amabo.
  Quidquid agat, sanguis est tamen illa tuus.
Sit modo casta, doce; qùamvis non vitta ligatos
  Impediat crines, nec stola longa pedes.
Et mihi sint duræ leges; laudare nec ullam
  Possim ego, quin oculos appetat illa meos.
Et, siquid peccâsse puter, ducterque capillis
  Immerito, pronas proripiarque vias;
Non ego te pulsare velim: sed, venerit iste
  Si furor, optârim non habuisse manus.
Nec sævo sis casta metu; sed mente fideli
  Mutuus absenti te mihi servet amor.
At, quæ fida fuit nulli, post, victa senectâ,
  Ducit inops tremulâ stamina torta manu,
Firmaque conductis adnectit licia telis,
  Tractaque de niveo vellere ducta putat.
Hanc animo gaudente vident, juvenumque catervæ
  Commemorant merito tot mala ferre senem.
Hanc Venus ex alto flentem sublimis Olympo
  Spectat, et, infidis quam sit acerba, monet.
Hæc aliis maledicta cadant: nos, Delia, amoris
  Exemplum canâ stemus uterque comâ.

ELEGIA VII.

Hunc cecinêre diem Parcæ fatalia nentes
  Stamina, non ulli dissolüenda Deo;
Hunc fore, Aquitanas posset qui fundere gentes,
  Quem tremeret forti milite victus Atur.
Evenêre; novos pubes Romana triumphos
  Vidit, et evinctos brachia capta duces.
At te victrices lauros, Messala, gerentem
  Portabat niveis currus eburnus equis.
Non sine me est tibi partus honos. Tarbella Pyrene
  Testis, et Oceani litora Santonici.

Testis Arar, Rhodanusque celer, magnusque Garumna,
Carnuti et flavi cœrula lympha Liger.
An te, Cydne, canam, tacitis qui leniter undis
Cœruleis placidus per vada serpis aquis?
Quantus et, ætherio contingens vertice nubes,
Frigidus intonsos Taurus arat Cilicas?
Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
Alba Palæstino sancta columba Syro?
Utque maris vastum prospectet turribus æquor,
Prima ratem ventis credere docta, Tyros?
Qualis et, arentes cum findit Sirius agros,
Fertilis æstivâ Nilus abundet aquâ?
Nile pater, quânam possum te dicere causâ,
Aut quibus in terris, occuluisse caput?
Te propter nullos tellus tua postulat imbres;
Arida nec Pluvio supplicat herba Jovi.
Te canit, atque suum pubes miratur Osirim
Barbara, Memphiten plangere docta bovem.
Primus aratra manu sollerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem;
Hic viridem durâ cædere falce comam.
Illi jucundos primum matura sapores
Expressa incultis uva dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit et ad certos nescia membra modos.
Bacchus et agricolæ magno confecta labore
Pectora tristitiæ dissolüenda dedit.
Bacchus et afflictis requiem mortalibus affert,
Crura licet durâ compede pulsa sonent.
Non tibi sunt tristes curæ, nec luctus, Osiri,
Sed chorus, et cantus, et levis aptus amor;
Sed varii flores, et frons redimita corymbis;
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes;
Et Tyriæ vestes, et dulcis tibia cantu,
Et levis occultis conscia cista sacris.

Huc ades, et centum ludis Geniumque choreis
Concelebra, et multo tempora funde mero.
Illius e nitido stillent unguenta capillo;
Et capite et collo mollia serta gerat.
Sic venias hodierne: tibi dum thuris honores,
Liba et Mopsopio dulcia melle, feram.
At tibi succrescat proles, quæ facta parentis
Augeat, et circa stet veneranda senem.
Nec taceat monumenta viæ, quem Tuscula tellus,
Candida quem antiquo detinet Alba lare.
Namque opibus congesta tuis hîc glarea dura
Sternitur; hîc aptâ jungitur arte silex.
Te canet agricola, e magnâ cum venerit urbe
Serus, inoffensum rettuleritque pedem.
At tu, natalis, multos celebrande per annos,
Candidior semper candidiorque veni.

ELEGIA VIII.

Non ego celari possim, quid nutus amantis,
Quidve ferant miti lenia verba sono.
Nec mihi sunt sortes, nec conscia fibra deorum;
Præcinit eventus nec mihi cantus avis:
Ipsa Venus magico religatum brachia nodo
Perdocuit, multis non sine verberibus.
Desine dissimulare; deus crudelius urit,
Quos videt invitos succubuisse sibi.
Quid tibi nunc molles prodest coluisse capillos,
Sæpeque mutatas disposuisse comas?
Quid succo splendente genas onerâsse? quid ungues
Artificis doctâ subsecuisse manu?
Frustra jam vestes, frustra mutantur amictus,
Ansaque compressos colligit arcta pedes.
Ipsa placet, quamvis inculto venerit ore,
Nec nitidum tardâ comserit arte caput.
Num te carminibus, num te pollentibus herbis
Devovit tacito tempore noctis anus?

Cantus vicinis fruges traducit ab agris;
 Cantus et iratæ detinet anguis iter:
Cantus et e curru Lunam deducere tentat;
 Et faceret, si non æra repulsa sonent.
Quid queror, heu, misero carmen nocuisse? quid herbas?
 Forma nihil magicis utitur auxiliis.
Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse
 Oscula, sed femori conseruisse femur.
Nec tu difficilis puero tamen esse memento;
 Persequitur pœnis tristia facta Venus.
Munera ne poscas: det munera canus amator,
 Ut foveas molli frigida membra sinu.
Carior est auro juvenis, cui lævia fulgent
 Ora, nec amplexus aspera barba terit.
Huic tu candentes humero suppone lacertos,
 Et regum magnæ despiciantur opes.
At Venus inveniet puero succumbere furtim,
 Dum tumet, et teneros conserit usque sinus,
Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis
 Oscula, et in collo figere dente notas.
Non lapis hanc gemmæque juvent, quæ frigore sola
 Dormiat; et nulli sit cupienda viro.
Heu! sero revocatur amor, seroque juventas,
 Cum vetus infecit cana senecta caput.
Tum studium formæ; coma tum mutatur, ut annos
 Dissimulet viridi cortice tincta nucis.
Tollere tunc cura est albos a stirpe capillos,
 Et faciem demtâ pelle referre novam.
At tu, dum primi floret tibi temporis ætas,
 Utere; non tardo labitur illa pede.
Neu Marathum torque; puero quæ gloria victo?
 In veteres esto dura, puella, senes.
Parce, precor, tenero; non illi sontica causa est;
 Sed nimius luto corpora tingit amor.
Vel miser absenti mœstas quam sæpe querelas
 Conjicit, et lacrymis omnia plena madent.
Quid me spernit? ait: poterat custodia vinci:
 Ipse dedit cupidis fallere posse deus.

Nota Venus furtiva mihi est; ut lenis agatur
  Spiritus, ut nec dent oscula rapta sonum.
Et possim mediâ quamvis obrepere nocte,
  Et strepitu nullo clam reserare fores.
Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem,
  Et fugit ex ipso sæva puella toro?
Vel cum promittit, subito sed perfida fallit;
  Est mihi nox multis evigilanda modis.
Dum mihi venturam fingo, quodcumque movetur,
  Illius credo tunc sonuisse pedem.
Desistas lacrymare, puer: non frangitur illa;
  Et tua jam fletu lumina fessa tument.
Oderunt, Pholoë, moneo, fastidia divi;
  Nec prodest sanctis thura dedisse focis.
Hic Marathus quondam miseros ludebat amantes,
  Nescius ultorem post caput esse deum.
Sæpe etiam lacrymas fertur risisse dolentis,
  Et cupidum fictâ detinuisse morâ.
Nunc omnes odit fastus; nunc displicet illi,
  Quæcumque appositâ est janua dura serâ.
At te pœna manet, ni desinis esse superba.
  Quam cupies votis hunc revocare diem!

ELEGIA IX.

Quid mihi, si fueras miseros læsurus amores,
  Fœdera per divos, clam violanda, dabas?
Ah miser! etsi quis primo perjuria celat,
  Sera tamen tacitis Pœna venit pedibus.
Parcite, cœlestes! æquum est impune licere
  Numina formosis lædere vestra semel.
Lucra petens, habili tauros adjungit aratro,
  Et durum terræ rusticus urget opus.
Lucra petituras, freta per parentia ventis,
  Ducunt instabiles sidera certa rates.
Muneribus meus est captus puer; at deus illa
  In cinerem et liquidas munera vertat aquas.

Jam mihi persolvet pœnas; pulvisque decorem
  Detrahet, et ventis horrida facta coma.
Uretur facies, urentur sole capilli;
  Deteret invalidos et via longa pedes.
Admonui quoties: Auro ne pollue formam;
  Sæpe solent auro multa subesse mala.
Divitiis captus siquis violavit amorem,
  Asperaque est illi difficilisque Venus.
Ure meum potius flammâ caput, et pete ferro
  Corpus, et intorto verbere terga seca.
Nec tibi celandi spes sit peccare paranti.
  Est deus, occultos qui vetat esse dolos.
Ipse deus, tacito, permisit, lena, ministro,
  Ederet ut multo libera verba mero.
Ipse deus somno domitos emittere vocem
  Jussit, et invitos facta tegenda loqui.
Hæc ego dicebam; nunc me flevisse loquentem,
  Nunc pudet ad teneros procubuisse pedes.
Tunc mihi jurabas, nullo te divitis auri
  Pondere, non gemmis vendere velle fidem;
Non, tibi si pretium Campania terra daretur,
  Non, tibi si, Bacchi cura, Falernus ager.
Illis eriperes verbis mihi, sidera cœlo
  Lucere, et puras fulminis esse vias.
Quin etiam flebas: at, non ego fallere doctus,
  Tergebam humentes credulus usque genas.
Quid faceres, nisi et ipse fores in amore puellæ?
  Sit, precor, exemplo sit levis illa tuo!
O quoties, verbis ne quisquam conscius esset,
  Ipse comes multâ lumina nocte tuli?
Sæpe insperanti venit tibi munere nostro,
  Et latuit clausas post adoperta fores.
Tum miser interii stulte confisus amari:
  Nam poteram ad laqueos cautior esse tuos.
Quin etiam attonitâ laudes tibi mente canebam.
  At me nunc nostri Pieridumque pudet.
Illa velim rapidâ Vulcanus carmina flammâ
  Torreat, et liquidâ deleat amnis aquâ.

Tu procul hinc absis, cui formam vendere cura est,
  Et pretium plenâ grande referre manu.
At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
  Rideat assiduis uxor inulta dolis;
Et, cum furtivo juvenem lassaverit usu,
  Tecum interpositâ languida veste cubet.
Semper sint externa tuo vestigia lecto;
  Et pateat cupidis semper aperta domus:
Nec lasciva soror dicatur plura bibisse
  Pocula, vel plures emeruisse viros.
Illam sæpe ferunt convivia ducere Baccho,
  Dum rota Luciferi provocet orta diem.
Illâ nulla queat melius consumere noctem,
  Aut operum varias disposuisse vices.
At tua perdidicit; nec tu, stultissime, sentis,
  Cum tibi non solitâ corpus ab arte movet.
Tune putas illam pro te disponere crines,
  Aut tenues denso pectere dente comas?
Ista hæc persuadet facies, auroque lacertos
  Vinciat, et Tyrio prodeat apta sinu.
Non tibi, sed juveni cuidam vult bella videri,
  Devoveat pro quo remque domumque tuam.
Nec facit hoc vitio; sed corpora fœda podagrâ
  Et senis amplexus culta puella fugit.
Huic tamen accubuit noster puer; hunc ego credam
  Cum trucibus Venerem jungere posse feris.
Blanditiasne meas aliis tu vendere es ausus?
  Tune aliis demens oscula ferre mea?
Tunc flebis, cum me vinctum puer alter habebit,
  Et geret in gremio regna superba tuo.
At tua tum me pœna juvet; Venerique merenti
  Fixa notet casus aurea palma meos:
"Hanc tibi fallaci resolutus amore Tibullus
  Dedicat, et gratâ sis, dea, mente, rogat."

ELEGIA X.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses?
Quam ferus, et vere ferreus, ille fuit!
Tunc cædes hominum generi, tunc prœlia nata;
Tunc brevior diræ mortis aperta via est.
At nihil ille miser meruit: nos ad mala nostra
Vertimus, in sævas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium est auri; nec bella fuerunt,
Faginus adstabat cum scyphus ante dapes;
Non arces, non vallus erat; somnumque petebat
Securus varias dux gregis inter oves.
Tunc mihi vita foret, vulgi nec tristia nôssem
Arma, nec audîssem corde micante tubam!
Nunc ad bella trahor; et jam quis forsitan hostis
Hæsura in nostro tela gerit latere.
Sed, patrii, servate, Lares; aluistis et idem,
Cursarem vestros cum tener ante pedes.
Neu pudeat prisco vos esse e stipite factos;
Sic veteris sedes incoluistis avi.
Tunc melius tenuêre fidem, cum paupere cultu
Stabat in exiguâ ligneus æde deus.
Hic placatus erat, seu quis libaverat uvam,
Seu dederat sanctæ spicea serta comæ.
Atque aliquis voti compos liba ipse ferebat,
Postque comes purum filia parva favum.
At nobis ærata, Lares, depellite tela:
Hostia erit plenâ rustica porcus harâ;
Hanc purâ cum veste sequar, myrtoque canistra
Vincta geram, myrto vinctus et ipse caput.
Sic placeam vobis: alius sit fortis in armis,
Sternat et adversos, Marte favente, duces;
Ut mihi potanti possit sua dicere facta
Miles, et in mensâ pingere castra mero.
Quis furor est atram bellis arcessere Mortem?
Imminet, et tacito clam venit illa pede.

Non seges est infra, non vinea culta; sed audax
  Cerberus, et Stygiæ navita turpis aquæ.
Illic, exesisque genis ustoque capillo,
  Errat ad obscuros pallida turba lacus.
Quam potius laudandus hic est, quem prole paratâ
  Occupat in parvâ pigra senecta casâ!
Ipse suas sectatur oves, at filius agnos;
  Et calidam fesso comparat uxor aquam.
Sic ego sim; liceatque caput candescere canis,
  Temporis et prisci facta referre senem.
Interea Pax arva colat. Pax candida primum
  Duxit araturos sub juga curva boves.
Pax aluit vites, et succos condidit uvæ,
  Funderet ut nato testa paterna merum.
Pace bidens vomerque vigent: at tristia duri
  Militis in tenebris occupat arma situs.
Rusticus e lucoque vehit, male sobrius ipse,
  Uxorem plaustro, progeniemque, domum.
Sed Veneris tunc bella calent; scissosque capillos
  Femina, perfractas conqueriturque fores.
Flet teneras subtusa genas; sed victor et ipse
  Flet, sibi dementes tam valuisse manus.
At lascivus Amor rixæ mala verba ministrat,
  Inter et iratum lentus utrumque sedet.
Ah! lapis est ferrumque, suam quicumque puellam
  Verberat; e cœlo deripit ille deos.
Sit satis, e membris tenuem rescindere vestem;
  Sit satis, ornatus dissoluisse comæ:
Sit lacrymas movisse satis; quater ille beatus,
  Quo tenera irato flere puella potest.
Sed manibus qui sævus erit, scutumque sudemque
  Is gerat, et miti sit procul a Venere.
At nobis, Pax alma, veni, spicamque teneto;
  Perpluat et pomis candidus ante sinus.

ALBII TIBULLI

LIBER SECUNDUS.

ELEGIA I.

Quisquis ades, faveas; fruges lustramus et agros,
  Ritus ut a prisco traditus exstat avo.
Bacche, veni; dulcisque tuis e cornibus uva
  Pendeat; et spicis tempora cinge, Ceres.
Luce sacrâ requiescat humus, requiescat arator;
  Et grave suspenso vomere cesset opus.
Solvite vincla jugis; nunc ad præsepia debent
  Plena coronato stare boves capite.
Omnia sint operata deo; non audeat ulla
  Lanificam pensis imposuisse manum.
Vos quoque abesse procul jubeo, discedite ab aris,
  Quîs tulit hesternâ gaudia nocte Venus.
Casta placent superis: purâ cum veste venite,
  Et manibus puris sumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras,
  Vinctaque post oleâ candida turba comas.
Dî patrii, purgamus agros, purgamus agrestes:
  Vos mala de nostris pellite limitibus.
Neu seges eludat messem fallacibus herbis,
  Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confisus rusticus agris
  Ingeret ardenti grandia ligna foco;
Turbaque vernarum, saturi bona signa coloni,
  Ludet, et ex virgis exstruet ante casas.

Eventura precor. Vide'n' ut felicibus extis
Significet placidos nuntia fibra deos?
Nunc mihi fumosos veteris proferte Falernos
Consulis, et Chio solvite vincla cado.
Vina diem celebrent; non festâ luce madere
Est rubor, errantes et male ferre pedes.
Sed, "Bene Messalam," sua quisque ad pocula dicat;
Nomen et absentis singula verba sonent.
Gentis Aquitanæ celeber Messala triumphis,
Et magna intonsis gloria victor avis,
Huc ades, adspiraque mihi, dum carmine nostro
Redditur agricolis gratia cœlitibus.
Rura cano, rurisque deos; his vita magistris
Desuevit quernâ pellere glande famem.
Illi compositis primum docuêre tigillis
Exiguam viridi fronde operire domum.
Illi etiam tauros primum docuisse feruntur
Servitium, et plaustro supposuisse rotam.
Tunc victus abiêre feri; tunc consita pomus;
Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas.
Aurea tunc pressos pedibus dedit uva liquores,
Mixtaque securo est sobria lympha mero.
Rura ferunt messes, calidi cum sideris æstu
Deponit flavas annua terra comas.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Compleat ut dulci sedula melle favos.
Agricola assiduo primum satiatus aratro
Cantavit certo rustica verba pede;
Et satur arenti primum est modulatus avenâ
Carmen, ut ornatos diceret ante deos.
Agricola et minio suffusus, Bacche, rubenti
Primus inexpertâ duxit ab arte choros.
Huic datus a pleno, memorabile munus, ovili
[*Dux pecoris hircus: duxerat hircus oves.]
Rure puer verno primum de flore coronam
Fecit, et antiquis imposuit Laribus.
Rure etiam, teneris curam exhibitura puellis,
Molle gerit tergo lucida vellus ovis;

Hinc et femineus labor est; hinc pensa colusque;
Fusus et apposito pollice versat opus:
Atque aliqua assiduæ textis operata Minervæ
Cantat; et applauso tela sonat latere.
Ipse interque greges interque armenta Cupido
Natus et indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primum se exercuit arcu.
Hei mihi! quam doctas nunc habet ille manus!
Nec pecudes, velut ante, petit; fixisse puellas
Gestit, et audaces perdomuisse viros.
Hic juveni detraxit opes; hic dicere jussit
Limen ad iratæ verba pudenda senem.
Hoc duce, custodes furtim transgressa jacentes,
Ad juvenem tenebris sola puella venit;
Et pedibus prætentat iter, suspensa timore;
Explorat cæcas cui manus ante vias.
Ah miseri, quos hic graviter deus urget! at ille
Felix, cui placidus leniter afflat Amor!
Sancte, veni dapibus festis: sed pone sagittas;
Et procul ardentes, hinc procul, abde faces.
Vos celebrem cantate deum, pecorique vocate;
Voce palam pecori, clam sibi quisque vocet;
Aut etiam sibi quisque palam: nam turba jocosa
Obstrepit, et Phrygio tibia curva sono.
Ludite: jam Nox jungit equos, currumque sequuntur
Matris lascivo sidera fulva choro.
Postque venit tacitus fuscis circumdatus alis
Somnus, et incerto Somnia nigra pede.

ELEGIA II.

Dicamus bona verba, venit Natalis, ad aras:
Quisquis ades, linguâ, vir mulierque, fave.
Urantur pia thura focis, urantur odores,
Quos tener e terrâ divite mittit Arabs.
Ipse suos Genius adsit visurus honores,
Cui decorent sanctas mollia serta comas;

Illius puro destillent tempora nardo;
Atque satur libo sit, madeatque mero.
Annuat et, Cerinthe, tibi, quodcumque rogabis.
En age, quid cessas? annuet ille; roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores;
Jam reor hoc ipsos edidicisse deos.
Nec tibi malueris, totum quæcumque per orbem
Fortis arat valido rusticus arva bove;
Nec tibi, gemmarum quidquid felicibus Indis
Nascitur, Eoi qua maris unda rubet.
Vota cadunt. Vide'n' ut trepidantibus advolet alis,
Flavaque conjugio vincula portet Amor?
Vincula, quæ maneant semper, dum tarda senectus
Inducat rugas, inficiatque comas.
Hac venias, Natalis, avi, prolemque ministres;
Ludat et ante tuos turba novella pedes.

ELEGIA III.

Rura meam, Cerinthe, tenent villæque puellam.
Ferreus est, eheu! quisquis in urbe manet.
Ipsa Venus lætos jam nunc migravit in agros;
Verbaque aratoris rustica discit Amor.
O ego, cum dominam adspicerem, quam fortiter illic
Versarem valido pingue bidente solum,
Agricolæque modo curvum sectarer aratrum,
Dum subigunt steriles arva serenda boves.
Nec quererer, quod sol graciles exureret artus,
Læderet aut teneras pustula rupta manus.
Pavit et Admeti tauros formosus Apollo;
Nec cithara, intonsæ profueruntve comæ.
Nec potuit curas sanare salubribus herbis:
Quidquid erat medicæ, vicerat, artis, amor.
Tunc fiscella levi detexta est vimine junci,
Raraque per nexus est via facta sero.
O! quoties, illo vitulum gestante per agros,
Dicitur occurrens erubuisse soror.

O! quoties ausæ, caneret dum valle sub altâ,
Rumpere mugitu carmina docta boves.
Sæpe duces trepidis petiêre oracula rebus,
Venit et e templis irrita turba domum.
Sæpe horrere sacros doluit Latona capillos,
Quos admirata est ipsa noverca prius.
Quisquis inornatumque caput, crinesque solutos
Adspiceret, Phœbi quæreret ille comam.
Delos ubi nunc, Phœbe, tua est? ubi Delphica Pytho?
Nempe amor in parvâ te jubet esse casâ.
Felices olim, Veneri cum fertur aperte
Servire æternos non puduisse deos.
Fabula nunc ille est: sed cui sua cura puella est,
Fabula sit, mavult, quam sine amore deus.

* * * * *

At tu, quisquis is es, cui tristi fronte Cupido
Imperitat, nostrâ sint tua castra domo.
Ferrea non Venerem, sed prædam, sæcula laudant;
Præda tamen multis est operata malis.
Præda feras acies cinxit discordibus armis;
Hinc cruor, hinc cædes, mors propiorque venit.
Præda vago jussit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubiis rostra dedit ratibus.
Prædator cupit immensos obsidere campos,
Ut multo innumeram jugere pascat ovem;
Cui lapis externus curæ est; urbique tumultus,
Portatur validis mille columna jugis;
Claudit et indomitum moles mare, lentus ut intra
Negligat hibernas piscis adesse minas.
At tibi læta trahant Samiæ convivia testæ,
Fictaque Cumanâ lubrica terra rotâ.
Heu! heu! divitibus video gaudere puellas;
Jam veniant prædæ, si Venus optat opes;
Ut mea luxuriâ Nemesis fluat, utque per urbem
Incedat donis conspicienda meis.
Illa gerat vestes tenues, quas femina Coa
Texuit, auratas disposuitque vias.
Illi sint comites fusci, quos India torret,

Solis et admotis inficit ignis equis.
Illi selectos certent præbere colores,
Africa puniceum, purpureumque Tyros.
Nota loquor; regnum ipse tenet, quem sæpe coëgit
Barbara gypsatos ferre catasta pedes.
* * * * *
At tibi, dura Ceres, Nemesim quæ abducis ab urbe,
Persolvat nullâ semina terra fide.
Et tu, Bacche tener, jucundæ consitor uvæ,
Tu quoque devotos, Bacche, relinque lacus.
Haud impune licet formosas tristibus agris
Abdere; non tanti sunt tua musta, pater.
O! valeant fruges, ne sint modo rure puellæ;
Glans alat, et prisco more bibantur aquæ.
Glans aluit veteres; et passim semper amârunt.
Quid nocuit sulcos non habuisse satos?
Tum, quibus adspirabat Amor, præbebat aperte
Mitis in umbrosâ gaudia valle Venus.
Nullus erat custos, nulla exclusura dolentes
Janua: si fas est, mos, precor, ille redi.
* * * * *
Horrida villosâ corpora veste tegant.
Nunc si clausa mea est, si copia rara videndi,
Heu miserum! in laxâ quid juvat esse togâ?
Ducite: ad imperium dominæ sulcabimus agros:
Non ego me vinclis verberibusque nego.

ELEGIA IV.

Hîc mihi servitium video, dominamque paratam.
Jam mihi, libertas illa paterna, vale.
Servitium sed triste datur; teneorque catenis;
Et nunquam misero vincla remittit Amor.
Et, seu quid merui, seu quid peccavimus, urit:
Uror: io! remove, sæva puella, faces.
O! ego ne possim tales sentire dolores,
Quam mallem in gelidis montibus esse lapis;

Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
  Naufraga quam vasti tunderet unda maris!
Nunc et amara dies, et noctis amarior umbra est;
  Omnia jam tristi tempora felle madent.
Nec prosunt elegi, nec carminis auctor, Apollo;
  Illa cavâ pretium flagitat usque manu.
Ite procul, Musæ, si nil prodestis amanti:
  Non ego vos, ut sint bella canenda, colo:
Nec refero solisque vias, et qualis, ubi orbem
  Complevit, versis luna recurrat equis:
Ad dominam faciles aditus per carmina quæro.
  Ite procul, Musæ, si nihil ista valent.
At mihi per cædem et facinus sunt dona paranda,
  Ne jaceam clausam flebilis ante domum;
Aut rapiam suspensa sacris insignia fanis:
  Sed Venus ante alios est violanda mihi.
Illa malum facinus suadet, dominamque rapacem
  Dat mihi: sacrilegas sentiat illa manus.
O! pereat, quicumque legit viridesque smaragdos,
  Et niveam Tyrio murice tingit ovem!
Hic dat avaritiæ causas, et Coa, puellis,
  Vestis, et a rubro lucida concha mari.
Hæc fecêre malas; hinc clavem janua sensit,
  Et cœpit custos liminis esse canis.
Sed, pretium si grande feras, custodia victa est;
  Nec prohibent claves; et canis ipse tacet.
Heu! quicumque dedit formam cœlestis avaræ,
  Quale bonum multis addidit ille malis!
Hinc fletus rixæque sonant; hæc denique causa
  Fecit, ut infamis hic deus esset Amor.
At tibi, quæ pretio victos excludis amantes,
  Diripiant partas ventus et ignis opes.
Quin tua tunc juvenes spectent incendia læti;
  Nec quisquam flammæ sedulus addat aquam.
Seu veniet tibi mors; neque erit, qui lugeat, ullus,
  Nec qui det mœstas munus in exsequias.
At bona, quæ nec avara, fuit, centum licet annos
  Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.

Atque aliquis senior, veteres veneratus amores,
  Annua constructo serta dabit tumulo,
Et, "Bene," discedens dicet, "placideque quiescas;
  Terraque securæ sit super ossa levis!"
Vera quidem moneo; sed prosunt quid mihi vera?
  Illius est nobis lege colendus amor.
Quin etiam sedes jubeat si vendere avitas,
  Ite sub imperium, sub titulumque, Lares.

* * * * *

Quidquid habet Circe, quidquid Medea veneni,
  Quidquid et herbarum Thessala terra gerit,
Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
  Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ,
Si modo me placido videat Nemesis mea vultu,
  Mille alias herbas misceat illa, bibam.

ELEGIA V.

Phœbe, fave: novus ingreditur tua templa sacerdos:
  Huc, age, cum citharâ carminibusque veni.
Nunc te vocales impellere pollice chordas,
  Nunc precor ad laudes flectere verba meas.
Ipse, triumphali devinctus tempora lauro,
  Dum cumulant aras, ad tua sacra veni:
Sed nitidus pulcherque veni: nunc indue vestem
  Sepositam; longas nunc bene pecte comas:
Qualem te memorant, Saturno rege fugato,
  Victori laudes concinuisse Jovi.
Tu procul eventura vides; tibi deditus augur
  Scit bene, quid fati provida cantet avis;
Tuque regis sortes; per te præsentit aruspex,
  Lubrica signavit cum deus exta notis;
Te duce, Romanos nunquam frustrata Sibylla est,
  Abdita quæ senis fata canit pedibus.
Phœbe, sacras Messalinum sine tangere chartas
  Vatis; et ipse, precor, quid canat illa, doce.
Hæc dedit Æneæ sortes, postquam ille parentem

Dicitur et raptos sustinuisse Lares,
Nec fore credebat Romam, cum mœstus ab alto
Ilion, ardentes respiceretque deos:
(Romulus Æternæ nondum formaverat Urbis
Mœnia, consorti non habitanda Remo:
Sed tunc pascebant herbosa Palatia vaccæ,
Et stabant humiles in Jovis arce casæ.
Lacte madens illic suberat Pan ilicis umbræ;
Et facta agresti lignea falce Pales;
Pendebatque vagi pastoris in arbore votum,
Garrula silvestri fistula sacra deo;
Fistula, cui semper decrescit arundinis ordo;
Nam calamus cerâ jungitur usque minor.
At, qua Velabri regio patet, ire solebat
Exiguus pulsâ per vada linter aquâ.
Illâ sæpe, gregis ditis placitura magistro,
Ad juvenem festâ est vecta puella die:
Cum quâ fecundi redierunt munera ruris,
Caseus, et niveæ candidus agnus ovis.)
“ Impiger Ænea, volitantis frater Amoris,
Troïa qui profugis sacra vehis ratibus,
Jam tibi Laurentes assignat Jupiter agros;
Jam vocat errantes hospita terra Lares.
Illic sanctus eris, cum te veneranda Numici
Unda Deum cœlo miserit indigetem.
Ecce super fessas volitat Victoria puppes;
Tandem ad Trojanos diva superba venit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia castris.
Jam tibi prædico, barbare Turne, necem.
Ante oculos Laurens castrum, murusque Lavini est,
Albaque ab Ascanio condita Longa duce.
Te quoque jam video, Marti placitura sacerdos,
Ilia, Vestales deseruisse focos;
Concubitusque tuos furtim, vittasque jacentes,
Et cupidi ad ripas arma relicta dei.
Carpite nunc, tauri, de septem montibus herbas,
Dum licet; hic magnæ jam locus urbis erit.
Roma, tuum nomen terris fatale regendis,

Qua sua de cœlo prospicit arva Ceres,
Quaque patent ortus, et qua fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.
Troja quidem tum se mirabitur, et sibi dicet
Vos bene tam longâ consuluisse viâ.
Vera cano; sic usque sacras innoxia laurus
Vescar, et æternum sit mihi virginitas."
Hæc cecinit vates, et te sibi, Phœbe, vocavit;
Jactavit fusas et caput ante comas.

* * * * *

Quidquid Amalthea, quidquid Mermessia dixit;
Herophile Phœbo grataque quod monuit;
Quasque Albuna sacras Tiberis per flumina sortes
Portârit, sicco pertuleritque sinu,
Hæ fore dixerunt, belli mala signa, cometen,
Multus ut in terras depluerètque lapis.
Atque tubas, atque arma ferunt crepitantia cœlo
Audita, et lucos præcinuisse fugam.
Ipsum etiam solem defectum lumine vidit
Jungere pallentes nubilus annus equos,
Et simulacra deûm lacrymas fudisse tepentes,
Fataque vocales præmonuisse boves.
Hæc fuerint olim. Sed tu jam mitis, Apollo,
Prodigia indomitis merge sub æquoribus;
Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis;
Omine quo felix et sacer annus erit.
Laurus, io! bona signa dedit: gaudete, coloni;
Distendet spicis horrea plena Ceres.
Oblitus et musto feriet pede rusticus uvas,
Dolia dum, magni deficiantque lacus.
At madidus Baccho sua festa Palilia pastor
Concinet; a stabulis tunc procul este, lupi.
Ille levis stipulæ sollennes potus acervos
Accendet, flammas transilietque sacras;
Et fetus matrona dabit; natusque parenti
Oscula, comprensis auribus, eripiet.
Nec tædebit avum parvo advigilare nepoti,
Balbaque cum puero dicere verba senem.

Tunc operata deo pubes discumbet in herbâ,
Arboris antiquæ qua levis umbra cadit;
Aut e veste suâ tendent umbracula sertis
Vincta: coronatus stabit et ante calix.
At sibi quisque dapes et festas exstruet alte
Cæspitibus mensas, cæspitibusque torum.
Ingeret hîc potus juvenis maledicta puellæ,
Postmodo quæ votis irrita facta velit.
Nam ferus ille suæ plorabit sobrius idem,
Et se jurabit mente fuisse malâ.
Pace tuâ, pereantque arcus, pereantque sagittæ,
Phœbe, modo in terris erret inermis Amor.
Ars bona: sed, postquam sumsit sibi tela Cupido,
Heu! heu! quam multis ars dedit illa malum!
Et mihi præcipue, jaceo cum saucius annum,
Et faveo morbo; tam juvat ipse dolor;
Vixque cano Nemesim, sine quâ versus mihi nullus
Verba potest, justos aut reperire pedes.
At tu, (nam divûm servat tutela poëtas)
Præmoneo, vati parce, puella, sacro;
Ut Messalinum celebrem, cum, præmia belli,
Ante suos currus oppida victa feret.
Ipse, gerens laurus, lauro devinctus agresti,
Miles, "Io," magnâ voce, "Triumphe," canet.
Tunc Messala meus pia det spectacula turbæ;
Et plaudat, curru prætereunte, pater.
Annue; sic tibi sint intonsi, Phœbe, capilli;
Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

ELEGIA VI.

Castra Macer sequitur: tenero quid fiet Amori?
Sit comes? et collo fortiter arma gerat?
Et, seu longa virum terræ via, seu vaga ducent
Æquora, cum telis ad latus ire volet?
Ure, puer, quæso, tua qui ferus otia liquit,
Atque iterum erronem sub tua signa voca.

Quod si militibus parces, erit hic quoque miles,
  Ipse levem galeâ qui sibi portet aquam.
Castra peto: valeatque Venus, valeantque puellæ:
  Et mihi sunt vires, et mihi facta tuba est.
Magna loquor; sed magnifice mihi magna locuto
  Excutiunt clausæ fortia verba fores.
Juravi quoties, rediturum ad limina nunquam!
  Cum bene juravi, pes tamen ipse redit.
Acer Amor, fractas utinam, tua tela, sagittas
  Ilicet, exstinctas adspiciamque faces!
Tu miserum torques; tu me mihi dira precari
  Cogis, et insanâ mente nefanda loqui.
Jam mala finîssem leto; sed credula vitam
  Spes fovet, et fore cras semper ait melius.
Spes alit agricolas; spes sulcis credit aratis
  Semina, quæ magno fœnore reddat ager.
Hæc laqueo volucres, hæc captat arundine pisces,
  Cum tenues hamos abdidit ante cibus.
Spes etiam validâ solatur compede vinctum:
  Crura sonant ferro; sed canit inter opus.
Spes facilem Nemesim spondet mihi; sed negat illa.
  Hei mihi! ne vincas, dura puella, deam!
Parce, per immatura tuæ precor ossa sororis;
  Sic bene sub tenerâ parva quiescat humo.
Illa mihi sancta est; illius dona sepulcro
  Et madefacta meis serta feram lacrymis;
Illius ad tumulum fugiam, supplexque sedebo;
  Et mea cum muto fata querar cinere.
Non feret usque suum te propter flere clientem;
  Illius ut verbis, sis mihi lenta, veto;
Ne tibi neglecti mittant mala somnia Manes,
  Mœstaque sopitæ stet soror ante torum,
Qualis, ab excelsâ præceps delapsa fenestrâ,
  Venit ad infernos sanguinolenta lacus.
Desino, ne dominæ luctus renoventur acerbi:
  Non ego sum tanti, ploret ut illa semel.
Nec lacrymis oculos digna est fœdare loquaces.
  Lena nocet nobis; ipsa puella bona est.

Lena necat miserum Phryne, furtimque tabellas
Occulto portans itque reditque sinu.
Sæpe, ego cum dominæ dulces a limine duro
Agnosco voces, hæc negat esse domi.
Sæpe, ubi nox promissa mihi est, languere puellam
Nuntiat, aut aliquas extimuisse minas.
Tunc morior curis; tunc mens mihi perdita fingit,
Quisve meam teneat, quot teneatve modis.
Tunc tibi, lena, precor diras; satis anxia vivas,
Moverit e votis pars quotacumque deos.

ALBII TIBULLI

LIBER TERTIUS.

ELEGIA I.

Martis Romani festæ venêre Kalendæ;
  (Exoriens nostris hinc fuit annus avis)
Et vaga nunc certâ discurrunt undique pompâ
  Perque vias urbis munera, perque domos.
Dicite, Pierides, quonam donetur honore
  Seu mea, seu fallor, cara Neæra tamen.
Carmine formosæ, pretio capiuntur avaræ.
  Gaudeat, ut digna est, versibus illa meis.
Lutea sed niveum involvat membrana libellum,
  Pumex et canas tondeat ante comas;
Summaque prætexat tenuis fastigia chartæ;
  Indicet ut nomen, litera facta, meum:
Atque inter geminas pingantur cornua frontes;
  Sic etenim comtum mittere oportet opus.
Per, vos auctores hujus mihi carminis oro,
  Castaliamque umbram Pieriosque lacus,
Ite domum, cultumque illi donate libellum,
  Sicut erit; nullus defluat inde color.
Illa mihi referat, si nostri mutua cura est,
  An minor, an toto pectore deciderim.
Sed primum nympham longâ donate salute,
  Atque hæc submisso dicite verba sono:
"Hæc tibi vir quondam, nunc frater, casta Neæra,
  Mittit, et, accipias munera parva, rogat;

Teque suis jurat caram magis esse medullis:
Sive sibi conjux, sive futura soror;
Sed potius conjux; hujus spem nominis illi
Auferet exstincto pallida Ditis aqua."

ELEGIA II.

Qui primus caram juveni, carumque puellæ
Eripuit juvenem, ferreus ille fuit.
Durus et ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
Vivere et ereptâ conjuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc; non hæc patientia nostro
Ingenio; frangit fortia corda dolor.
Nec mihi vera loqui pudor est, vitæque fateri
Tot mala perpessæ tædia nata meæ.
Ergo, cum tenuem fuero mutatus in umbram,
Candidaque ossa super nigra favilla teget;
Ante meum veniat, longos incomta capillos,
Et fleat ante meum mœsta Neæra rogum.
Sed veniat caræ matris comitata dolore;
Mœreat hæc genero, mœreat illa viro.
Præfatæ ante meos manes, animamque precatæ,
Perfusæque pias ante liquore manus,
Pars quæ sola mei superabit corporis, ossa
Incinctæ nigrâ candida veste legant;
Et primum annoso spargant collecta Lyæo,
Mox etiam niveo fundere lacte parent;
Post hæc carbaseis humorem tollere velis,
Atque in marmoreâ ponere sicca domo.
Illuc, quas mittit dives Panchaïa merces,
Eoique Arabes, pinguis et Assyria,
Et nostri memores lacrymæ fundantur eodem:
Sic ego componi, versus in ossa, velim.
Sed tristem mortis demonstret litera causam,
Atque hæc in celebri carmina fronte notet:
"Lygdamus hic situs est; dolor huic, et cura Neæræ
Conjugis ereptæ, causa perire fuit."

ELEGIA III.

Quid prodest cœlum votis implêsse, Neæra,
  Blandaque cum multâ thura dedisse prece;
Non, ut marmorei prodirem e limine tecti,
  Insignis clarâ conspicuusque domo;
Aut ut multa mei renovarent jugera tauri,
  Et magnas messes terra benigna daret;
Sed tecum ut longæ sociarem gaudia vitæ,
  Inque tuo caderet nostra senecta sinu;
Tunc cum, præmensæ defunctus tempora lucis,
  Nudus Lethæâ cogerer ire rate?
Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri?
  Arvaque si findant pinguia mille boves?
Quidve domus prodest Phrygiis innixa columnis,
  Tænare, sive tuis, sive, Caryste, tuis?
Et nemora in domibus sacros imitantia lucos?
  Auratæque trabes, marmoreumque solum?
Quidve, in Erythræo legitur quæ litore concha,
  Tinctaque Sidonio murice lana juvat?
Et quæ præterea populus miratur? in illis
  Invidia est; falso plurima vulgus amat.
Non opibus mentes hominum curæque levantur;
  Nam Fortuna suâ tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum jucunda, Neæra;
  At sine te regum munera nulla volo.
O niveam, quæ te poterit mihi reddere, lucem!
  O mihi felicem terque quaterque diem!
At si, pro dulci reditu quæcumque voventur,
  Audiat aversâ non meus aure deus;
Nec me regna juvent, nec Lydius aurifer amnis,
  Nec, quas terrarum sustinet orbis opes.
Hæc alii cupiant; liceat mihi, paupere cultu,
  Securo carâ conjuge posse frui.
Adsis, et timidis faveas, Saturnia, votis;
  Et faveas, conchâ, Cypria, vecta tuâ.

Aut, si Fata negant reditum, tristesque Sorores,
  Stamina quæ ducunt, quæque futura canunt;
Me vocet in vastos amnes nigramque paludem
  Dives in ignavâ luridus Orcus aquâ.

ELEGIA IV.

Dî meliora ferant, nec sint insomnia vera,
  Quæ tulit extremâ pessima nocte quies.
[*Ite procul. Vanum falsumque avertite visum;
  Desinite in vobis quærere velle fidem.]
Divi vera monent; venturæ nuntia sortis,
  Vera monent Tuscis exta probata viris:
Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,
  Et pavidas mentes falsa timere jubent.
At natum in curas hominum genus omina noctis
  Farre pio placant et saliente sale.
Et tamen, utcumque est, sive illi vera monenti,
  Mendaci somno credere sive volent;
Efficiat vanos noctis Lucina timores,
  Et frustra immeritum prætimuisse velit:
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto,
  Nec læsit magnos impia lingua deos.
Jam Nox, ætherium nigris emensa quadrigis
  Mundum, cœruleo laverat amne rotas:
Nec me sopierat, menti deus utilis ægræ,
  Somnus; sollicitas deficit ante domos.
Tandem, cum summo Phœbus prospexit ab ortu,
  Pressit languentis lumina sera quies.
Hic juvenis, castâ redimitus tempora lauru,
  Est visus nostrâ ponere sede pedem.
[*Non illo quidquam formosius ulla priorum
  Ætas, humanum nec videt illud opus.]
Intonsi crines longâ cervice fluebant;
  Stillabat Syrio myrtea rore coma.
Candor erat, qualem præfert Latonia Luna,
  Et color in niveo corpore purpureus;

Ut juveni primum virgo deducta marito
  Inficitur teneras, ore rubente, genas;
Ut, cum contexunt amarantis alba puellæ
  Lilia; ut auctumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis illudere palla;
  Namque hæc in nitido corpore vestis erat.
Artis opus raræ, fulgens testudine et auro,
  Pendebat lævâ garrula parte lyra.
Hanc primum veniens plectro modulatus eburno,
  Felices cantus ore sonante dedit.
Sed, postquam fuerant digiti cum voce locuti,
  Edidit hæc dulci tristia verba modo:
" Salve, cura deûm; casto nam rite poëtæ
  Phœbusque et Bacchus Pieridesque favent.
Sed, proles Semelæ, Bacchus, doctæque Sorores
  Dicere non nôrunt, quid ferat hora sequens:
At mihi fatorum leges, ævique futuri
  Eventura, pater posse videre dedit.
Quare, ego quæ dico non fallax, accipe, vates,
  Quodque deus vero Cynthius ore feram.
Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,
  Quantum nec cupido bella puella viro;
Pro quâ sollicitas cœlestia numina votis;
  Quæ tibi securos non sinit ire dies;
Et, cum te fusco Somnus velavit amictu,
  Vanum nocturnis fallit imaginibus;
Carminibus celebrata tuis, formosa Neæra
  Alterius mavult esse puella viri:
Diversasque tuis agitat mens impia curas;
  Nec gaudet castâ nupta Neæra domo.
Ah crudele genus, nec fidum femina nomen!
  Ah! pereat, didicit fallere siqua virum!
Sed flecti poterit: mens est mutabilis illis.
  Tu modo cum multâ brachia tende prece.
Sævus Amor docuit validos tentare labores;
  Sævus Amor docuit verbera posse pati.
Me quondam Admeti niveos pavisse juvencos,
  Non est in vanum fabula ficta jocum.

Tunc ego nec citharâ poteram gaudere sonorâ,
Nec similes chordis reddere voce sonos;
Sed perlucenti cantus meditabar avenâ,
Ille ego Latonæ filius atque Jovis.
Nescis, quid sit amor, juvenis, si ferre recusas
Immitem dominam, conjugiumque ferum.
Ergo ne dubita blandas adhibere querelas.
Vincuntur molli pectora dura prece.
Quod si vera canunt sacris oracula templis,
Hæc illi nostro nomine dicta refer:
Hoc tibi conjugium promittit Delius ipse.
Felix hoc, alium desine velle virum."
Dixit, et ignavus defluxit pectore somnus.
Ah! ego ne possim tanta videre mala!
Nec tibi crediderim votis contraria vota,
Nec tantum crimen pectore inesse tuo.
Nam te nec vasti genuerunt æquora ponti,
Nec flammam volvens ore Chimæra fero,
Nec canis anguineâ redimitus terga catervâ,
Cui tres sunt linguæ, tergeminumque caput,
Scyllave virgineam canibus succincta figuram;
Nec te conceptam sæva leæna tulit,
Barbara nec Scythiæ tellus, horrendave Syrtis;
Sed culta, et duris non habitanda, domus,
Et longe ante alias omnes mitissima mater,
Isque pater, quo non alter amabilior.
Hæc deus in melius crudelia somnia vertat,
Et jubeat tepidos irrita ferre Notos.

ELEGIA V.

Vos tenet, Etruscis manat quæ fontibus unda,
Unda sub æstivum non adeunda Canem,
Nunc autem sacris Baiarum maxima lymphis,
Cum se purpureo vere remittit humus.
At mihi Persephone nigram denuntiat horam:
Immerito juveni parce nocere, dea.

Non ego tentavi, nulli temeranda virorum,
  Audax laudandæ sacra docere Deæ.
Nec mea mortiferis infecit pocula succis
  Dextera, nec cuiquam tetra venena dedit;
Nec nos sacrilegos templis admovimus ignes;
  Nec cor sollicitant facta nefanda meum;
Nec nos, insanæ meditantes jurgia linguæ,
  Impia in adversos solvimus ora deos.
Et nondum cani nigros læsêre capillos;
  Nec venit tardo curva senecta pede.
[* Natalem nostri primum vidêre parentes,
  Cum cecidit fato consul uterque pari.]
Quid fraudare juvat vitem crescentibus uvis?
  Et modo nata malâ vellere poma manu?
Parcite, pallentes undas quicumque tenetis,
  Duraque sortiti tertia regna dei.
Elysios olim liceat cognoscere campos,
  Lethæamque ratem, Cimmeriosque lacus;
Cum mea rugosâ pallebunt ora senectâ,
  Et referam pueris tempora prisca senex.
Atque utinam vano necquidquam terrear æstu!
  Languent ter quinos sed mea membra dies.
At vobis Tuscæ celebrantur numina lymphæ,
  Et facilis lentâ pellitur unda manu.
Vivite felices, memores et vivite nostri,
  Sive erimus, seu nos Fata fuisse volent.
Interea nigras pecudes promittite Diti,
  Et nivei lactis pocula mixta mero.

ELEGIA VI.

Candide Liber, ades; sic sit tibi mystica vitis
  Semper, sic hederâ tempora vineta geras.
[* Aufer et ipse meum pariter medicande dolorem:]
  Sæpe tuo cecidit munere victus amor.
Care puer, madeant generoso pocula Baccho;
  I, nobis pronâ funde Falerna manu.

Ite procul, durum, curæ, genus! ite, labores!
  Fulserit hic niveis Delius alitibus.
Vos modo proposito, dulces, faveatis, amici;
  Neve neget quisquam, me duce, se comitem.
Aut siquis vini certamen mite recusat,
  Fallat eum tecto cara puella dolo.
Ille facit dites animos deus: ille ferocem
  Contudit, et dominæ misit in arbitrium.
Armenias tigres et fulvas ille leænas
  Vicit, et indomitis mollia corda dedit.
Hæc Amor, et majora valet; sed poscite Bacchi
  Munera; quem vestrûm pocula sicca juvant?
Convenit ex æquo, nec torvus Liber in illis,
  Qui se, quique una vina jocosa colunt.
Jam venit iratus nimium nimiumque severis;
  Qui timet irati numina magna, bibat.
Quales his pœnas qualis quantusque minetur,
  Cadmeæ matris præda cruenta docet.
Sed procul a nobis hic sit timor; illaque, siqua est,
  Quid valeat læsi, sentiat, ira dei.
Quid precor, ah, demens? venti temeraria vota
  Aëriæ et nubes diripienda ferant!
Quamvis nulla mei superest tibi cura, Neæra,
  Sis felix, et sint candida fata tua.
At nos securæ reddamus tempora mensæ.
  Venit post multos una serena dies.
Hei mihi! difficile est imitari gaudia falsa;
  Difficile est tristi fingere mente jocum;
Nec bene mendaci risus componitur ore;
  Nec bene sollicitis ebria verba sonant.
Quid queror infelix? turpes, discedite, curæ.
  Odit Lenæus tristia verba pater.
Gnosia, Theseæ quondam perjuria linguæ
  Flevisti, ignoto sola relicta mari.
Sic cecinit pro te doctus, Minoï, Catullus,
  Ingrati referens impia facta viri.
Vos ego nunc moneo: felix, quicumque dolore
  Alterius disces posse carere tuo.

Nec vos aut capiant pendentia brachia collo,
  Aut fallat blandâ sordida lingua prece.
Etsi perque suos fallax jurârit ocellos,
  Junonemque suam, perque suam Venerem;
Nulla fides inerit: perjuria ridet amantum
  Jupiter, et ventos irrita ferre jubet.
Ergo quid toties fallacis verba puellæ
  Conqueror? Ite a me, seria verba, procul.
Quam vellem longas tecum requiescere noctes,
  Et tecum longos pervigilare dies!
Perfida, nec merito, nobis, nec amica merenti!
  Perfida, sed, quamvis perfida, cara tamen.
Naïda Bacchus amat; cessas, o lente minister?
  Temperet annosum Marcia lympha merum.
Non ego, si fugiat nostræ convivia mensæ
  Ignotum cupiens vana puella torum,
Sollicitus repetam totâ suspiria nocte.
  Tu, puer, i, liquidum fortius adde merum.
Jam dudum, Syrio madefactus tempora nardo,
  Debueram sertis implicuisse comas.

ALBII TIBULLI

LIBER QUARTUS.

CARMEN I.

Te, Messala, canam. Quamquam me cognita virtus
Terret, ut infirmæ nequeant subsistere vires;
Incipiam tamen. At meritas si carmina laudes
Deficiant, humilis tantis sim conditor actis,
Nec tua, præter te, chartis intexere quisquam
Facta queat, dictis ut non majora supersint;
Est nobis voluisse satis. Nec munera parva
Respueris. Etiam Phœbo gratissima dona
Cres tulit; et cunctis Baccho jucundior hospes
Icarus; ut puro testantur sidera cœlo,
Erigoneque Canisque, neget ne longior ætas.
Quin etiam Alcides, deus adscensurus Olympum,
Læta Molorcheis posuit vestigia tectis.
Parvaque cœlestes pacavit mica; nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.
Hic quoque sit gratus parvus labor, ut tibi possim
Inde alios aliosque memor componere versus.
Alter dicat opus magni mirabile mundi:
Qualis in immenso desederit aëre tellus;
Qualis et in curvum pontus confluxerit orbem,
Et vagus a terris qua surgere nititur aër;
Huic ut contextus passim fluat igneus æther,
Pendentique super claudantur ut omnia cœlo.
At, quodcumque meæ poterunt audere Camœnæ,

Seu tibi par poterunt, sed quod spes abnuit ultro,
Sive minus, certeque canent minus, omne vovemus
Hoc tibi; nec tanto careat mihi nomine charta.
Nam, quamquam antiquæ gentis superant tibi laudes,
Non tua majorum contenta est gloria famâ,
Nec quæris, quid quâque index sub imagine dicat;
Sed generis priscos contendis vincere honores,
Quam tibi majores, majus decus ipse futuris.
At tua non titulus capiet sub stemmate facta;
Æterno sed erunt tibi magna volumina versu,
Convenientque tuas cupidi componere laudes
Undique, quique canent vincto pede, quique soluto.
Quis potior, certamen erit; sim victor in illis,
Ut nostrum tantis inscribam nomen in actis.
Nam quis te majora gerit castrisve, forove?
Nec tamen hinc, aut hinc, tibi laus majorve, minorve;
Justa pari premitur veluti cum pondere libra,
Prona nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illâ:
Qualis, inæquatum si quando onus urget utrimque,
Instabilis natat, alterno depressior orbe.
Nam seu diversi fremat inconstantia vulgi,
Non alius sedare queat; seu judicis ira
Sit placanda, tuis poterit mitescere verbis.
Non Pylos aut Ithace tantos genuisse feruntur
Nestora, vel parvæ magnum decus urbis Ulyssen;
Vixerit ille senex quamvis, dum terna per orbem
Sæcula fertilibus Titan decurrerit horis;
Ille per ignotas audax erraverit urbes,
Qua maris extremis tellus excluditur undis;
Nam Ciconumque manus adversis reppulit armis;
Nec valuit lotos cœptos avertere cursus;
Cessit et Ætnææ Neptunius incola rupis,
Victa Maroneo fœdatus lumina Baccho;
Vexit et Æolios placidum per Nerea ventos;
Incultos adiit Læstrygonas, Antiphatenque,
Nobilis Artacie gelidâ quos irrigat undâ;
Solum nec doctæ verterunt pocula Circes,
Quamvis illa foret Solis genus, apta vel herbis,

Aptaque vel cantu, veteres mutare figuras.
Cimmeriorum etiam obscuras accessit ad arces,
Queis nunquam candente dies apparuit ortu,
Sive supra terras Phœbus, seu curreret infra.
Vidit, ut inferno Plutonis subdita regno
Magna deûm proles levibus discurreret umbris.
Præteriitque citâ Sirenum litora puppi.
Illum, inter geminæ nantem confinia mortis,
Nec Scyllæ sævo conterruit impetus ore,
Cum canibus rabidas inter freta serperet undas;
Nec violenta suo consumsit more Charybdis;
Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.
Non violata vagi sileantur pascua Solis,
Non amor, et fecunda Atlantidos arva Calypsus,
Finis et errorum misero, Phæacia tellus.
Atque hæc seu nostras inter sunt cognita terras,
Fabula sive novum dedit his erroribus orbem,
Sit labor illius, tua dum facundia major.
Jam te non alius belli tenet aptius artes:
Quâ deceat tutam castris præducere fossam;
Qualiter adversos hosti defigere cervos;
Quemve locum ducto melius sit claudere vallo;
Fontibus ut dulces erumpat terra liquores,
Ut facilisque tuis aditus sit, et arduus hosti;
Laudis et assiduo vigeat certamine miles:
Quis tardamve sudem melius, celeremve sagittam
Jecerit, aut lento perfregerit obvia pilo;
Aut quis equum celerem arctato compescere freno
Possit, et effusas tardo permittere habenas;
Inque vicem modo directo contendere cursu;
Seu libeat curvo brevius compellere gyro;
Quis, parmâ seu dextra velit seu læva tueri,
Sive hac sive illac veniat gravis impetus hastæ,
Amplior, aut signata citâ loca tangere fundâ.
Jam, simul audacis veniunt certamina Martis,
Adversisque parant acies concurrere signis,
Tunc tibi non desit faciem componere pugnæ;

Seu sit opus, quadratum acies consistat in agmen,
Rectus ut æquatis decurrat frontibus ordo;
Seu libeat duplici sejunctim cernere Marte,
Dexter uti lævum teneat, dextrumque sinister
Miles; sitque duplex geminis victoria castris.
At non per dubias errant mea carmina laudes;
Nam bellis experta cano. Testis mihi victæ
Fortis Iapydiæ miles; testis quoque fallax
Pannonius, gelidas passim disjectus in Alpes;
Testis Arupinas et pauper natus in armis;
Quem siquis videat vetus ut non fregerit ætas,
Terna minus Pyliæ miretur sæcula famæ.
Centum fecundos Titan renovaverit annos;
Ipse tamen velox celerem super edere corpus
Audet equum, validisque sedet moderator habenis.
Te duce, non alias conversus terga, domator
Libera Romanæ subjecit colla catenæ.
Nec tamen his contentus eris; majora peractis
Instant; compertum est veracibus ut mihi signis,
Quîs Amythaonius nequeat certare Melampus.
Nam modo fulgentem Tyrio subtemine vestem
Indueras, oriente die duce fertilis anni;
Splendidior liquidis cum Sol caput extulit undis,
Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
Curva nec assuetos egerunt flumina cursus;
Quin rapidum placidis etiam mare constitit undis,
Nulla nec aërias volucris perlabitur auras,
Nec quadrupes densas depascitur aspera silvas;
Quin largita tuis sunt muta silentia votis.
Jupiter ipse levi vectus per inania curru
Adfuit, et cœlo vicinum liquit Olympum,
Intentâque tuis precibus se præbuit aure;
Cunctaque veraci capite annuit. Additus aris
Lætior eluxit structos super ignis acervos.
Quin, hortante Deo, magnis insistere rebus
Incipe; non idem tibi sint aliisque triumphi.
Non te vicino remorabitur obvia Marte
Gallia, nec latis audax Hispania terris;

Nec fera Theræo tellus obsessa colono;
Nec qua vel Nilus, vel regia lympha Choaspes
Profluit, aut rapidus, Cyri dementia, Gyndes
Radit Arectæos haud una per ostia campos;
Nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe;
Impia nec sævis celebrans convivia mensis
Ultima vicinus Phœbo tenet arva Padæus;
Quaque Istrus Tanaïsque Getas rigat atque Mosynos.
Quid moror? Oceanus ponto qua continet orbem,
Nulla tibi adversis regio sese offeret armis.
Te manet invictus Romano Marte Britannus,
Teque interjecto mundi pars altera sole.
Nam circumfuso considit in aëre tellus,
Et quinque in partes toto disponitur orbe;
Atque duæ gelido vastantur frigore semper.
Illic et densâ tellus absconditur umbrâ,
Et nulla incepto perlabitur unda liquore;
Sed durata riget densam in glaciemque nivemque;
Quippe ubi non unquam Titan superingerit ortus.
At media est Phœbi semper subjecta calori,
Seu propior terris æstivum fertur in orbem,
Seu celer hibernas properat decurrere luces.
Non ergo presso tellus consurgit aratro,
Nec frugem segetes præbent, nec pabula terræ.
Non illic colit arva deus Bacchusve, Ceresve,
Nulla nec exustas habitant animalia partes.
Fertilis hanc inter posita est, interque rigentes,
Nostraque, et huic adversa solo pars altera nostro;
Quas utrimque tenens similis vicinia cœli
Temperat; alter et alterius vires necat aër.
Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus.
Hinc et colla jugo didicit submittere taurus,
Et lenta excelsos vitis conscendere ramos;
Tondeturque seges maturos annua partus;
Et ferro tellus, pontus confinditur ære.
Quin etiam structis exsurgunt oppida muris.
Ergo, ubi per claros iërint tua facta triumphos,
Solus utroque idem dicêris magnus in orbe.

Non ego sum satis ad tantæ præconia laudis,
Ipse mihi non si præscribat carmina Phœbus.
Est tibi, qui possit magnis se accingere rebus,
Valgius; æterno propior non alter Homero.
Languida non noster peragit labor otia, quamvis
Fortuna, ut mos est illi, me adversa fatiget.
Nam, mihi cum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci
Horrea, fecundas ad deficientia messes,
Cuique pecus denso pascebant agmine colles,
Et domino satis, et nimium furique lupoque;
Nunc desiderium superest: nam cura novatur,
Cum memor anteactos semper dolor admovet annos.
Sed licet asperiora cadant, spolierque relictis,
Non te deficient nostræ memorare Camœnæ.
Nec solum tibi Pierii tribuentur honores:
Pro te vel rapidas ausim maris ire per undas,
Adversis hiberna licet tumeant freta ventis;
Pro te vel solus densis subsistere turmis,
Vel parvum Ætnææ corpus committere flammæ.
Sum quodcumque, tuum est: nostri sit parvula cura:
Sit tibi, quanta libet; si sit modo: non mihi regna
Lydia, non magni potior sit fama Gylippi;
Posse Meleteas nec mallem mittere chartas.
Quod tibi si versus noster totusve, minusve,
Vel bene sit notus, summo vel inerret in ore;
Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
Quin etiam mea cum tumulus contexerit ossa,
Seu matura dies celerem properat mihi mortem,
Longa manet seu vita; tamen, mutata figura
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum; seu tardi pecoris sim gloria taurus;
Sive ego per liquidum volucri vehar aëra pennâ;
Quandocumque hominem me longa receperit ætas,
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

Sulpiciæ et aliorum Elegidia.

CARMEN II.

Sulpicia est tibi culta tuis, Mars magne, Kalendis.
Spectatum e cœlo, si sapis, ipse veni.
Hoc Venus ignoscet: at tu, violente, caveto,
Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, cum vult exurere divos,
Accendit geminas lampadas acer Amor.
Illam, quidquid agit, quoquo vestigia movit,
Componit furtim subsequiturque Decor.
Seu solvit crines, fusis decet esse capillis;
Seu comsit, comtis est veneranda comis.
Urit, seu Tyriâ voluit procedere pallâ;
Urit, seu niveâ candida veste venit.
Talis in æterno felix Vertumnus Olympo
Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum digna est, cui mollia caris
Vellera det succis bis madefacta Tyros,
Possideatque, metit quidquid bene olentibus arvis
Cultor odoratæ dives Arabs segetis,
Et quascumque niger rubro de litore conchas
Proximus Eois colligit Indus equis.
Hanc vos, Pierides, festis cantate Kalendis,
Et testudineâ Phœbe superbe lyrâ.
Hoc sollenne sacrum multos celebretur in annos.
Dignior est vestro nulla puella choro.

CARMEN III.

Parce meo juveni, seu quis bona pascua campi,
Seu colis umbrosi devia montis, aper.:
Nec tibi sit duros acuisse in prœlia dentes:
Incolumem custos hunc mihi servet Amor.
Sed procul abducit venandi Delia curâ.
O! pereant silvæ, deficiantque canes!

Quis furor est, quæ mens, densos indagine colles
Claudentem, teneras lædere velle manus?
Quidve juvat furtim latebras intrare ferarum?
Candidaque hamatis crura notare rubis?
Sed tamen, ut tecum liceat, Cerinthe, vagari,
Ipsa ego per montes retia torta feram.
Ipsa ego velocis quæram vestigia cervæ,
Et demam celeri ferrea vincla cani.
Tunc mihi, tunc placeant silvæ; sic, lux mea, tecum
Arguar ante ipsas concubuisse plagas.
Tunc veniat licet ad casses, illæsus abibit,
Ne Veneris cupidæ gaudia turbet, aper.
Nunc sine me sit nulla Venus; sed lege Dianæ,
Caste puer, castâ retia tende manu;
Et quæcumque meo furtim subrepet amori,
Incidat in sævas diripienda feras.
At tu venandi studium concede parenti;
Et celer in nostros ipse recurre sinus.

CARMEN IV.

Huc ades, et teneræ morbos expelle puellæ;
Huc ades, intonsâ Phœbe superbe comâ.
Crede mihi, propera; nec te jam, Phœbe, pigebit
Formosæ medicas applicuisse manus.
Effice, ne macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis candida membra color;
Et quodcumque mali est, et quidquid triste timemus,
In pelagus rapidis devehat amnis aquis.
Sancte, veni, tecumque feras, quicumque sopores,
Quicumque et cantus corpora fessa levant.
Neu juvenem torque, metuit qui fata puellæ,
Votaque pro dominâ vix numeranda facit;
Interdum vovet, interdum, quod langueat illa,
Dicit in æternos aspera verba deos.
Pone metum, Cerinthe; deus non lædit amantes,
Tu modo semper ama: salva puella tibi est.

Nil opus est fletu; lacrymis erit aptius uti,
Si quando fuerit tristior illa tibi.
At nunc tota tua est; te solum candida secum
Cogitat; et frustra credula turba sedet.
Phœbe, fave: laus magna tibi tribuetur, in uno
Corpore servato restituisse duos.
Jam celeber, jam lætus eris, cum debita reddet
Certatim sanctis lætus uterque focis.
Tunc te felicem dicet pia turba deorum;
Optabunt artes et sibi quisque tuas.

CARMEN V.

Qui mihi te, Cerinthe, dies dedit, hic mihi sanctus,
Atque inter festos semper habendus erit.
Te nascente, novum Parcæ cecinêre puellis
Servitium, et dederunt regna superba tibi.
Uror ego ante alias: juvat hoc, Cerinthe, quod uror,
Si tibi de nobis mutuus ignis adest.
Mutuus adsit amor, per te dulcissima furta,
Perque tuos oculos, per Geniumque, rogo.
Magne Geni, cape dona libens, votisque faveto;
Si modo, cum de me cogitat, ille calet.
Quod si forte alios jam nunc suspirat amores,
Tu, precor, infidos, sancte, relinque focos.
Nec tu sis injusta, Venus; vel serviat æque
Vinctus uterque tibi, vel mea vincla leva:
Sed potius validâ teneamur uterque catenâ,
Nulla queat posthac quam soluisse dies.
Optat idem juvenis, quod nos; sed tectius optat;
Nam pudet hæc illum dicere verba palam.
At tu, Natalis, quoniam deus omnia sentis,
Annue: quid refert, clamve palamve roget?

CARMEN VI.

Natalis Juno, sanctos cape thuris honores,
  Quos tibi dat tenerâ docta puella manu.
Tota tibi est hodie; tibi se lætissima compsit,
  Staret ut ante tuos conspicienda focos.
Illa quidem ornandi causas tibi, diva, relegat;
  Est tamen, occulte cui placuisse velit.
At tu, sancta, fave, ne nox divellat amantes;
  Sed juveni, quæso, mutua vincla para.
Sic bene compones; ulli non ille puellæ
  Servire, aut cuiquam dignior illa viro.
Nec possit cupidos vigilans deprendere custos;
  Fallendique vias mille ministret Amor.
Annue, purpureâque veni perlucida pallâ.
  Ter tibi fit libo, ter, dea casta, mero.
Præcipit en natæ mater studiosa, quid optet;
  Illa aliud tacitâ clam sibi mente rogat.
Uritur, ut celeres urunt altaria flammæ;
  Nec, liceat quamvis, sana fuisse velit.
Sic juveni gratis, veniet cum proximus annus,
  Hic idem votis jam vetus adsit amor.

CARMEN VII.

Tandem venit amor, qualem texisse pudore,
  Quam nudâsse alicui, sit mihi fama minor:
Exorata meis illum Cytherea Camœnis
  Attulit, in nostrum deposuitque sinum.
Exsolvit promissa Venus; mea gaudia narret,
  Dicetur siquis non habuisse suam.
Non ego signatis quidquam mandare tabellis,
  Ne legat id nemo, quam meus, ante, velim:
Sed peccâsse juvat; vultus componere famæ
  Tædet; cum digno digna fuisse ferar.

CARMEN VIII.

Invisus natalis adest, qui rure molesto,
  Et sine Cerintho, tristis agendus erit.
Dulcius urbe quid est? an villa sit apta puellæ?
  Atque Eretino frigidus annus agro?
Jam, nimium Messala mei studiose, quiescas,
  Non tempestivæ sæpe propinque viæ.
Hic animum sensusque meos abducta relinquo,
  Arbitrii quoniam non sinis esse mei.

CARMEN IX.

Scis, iter ex animo sublatum triste puellæ:
  Natali Romæ nunc sinit esse suo.
Omnibus ille dies nobis natalis agatur,
  Qui nec opinanti jam tibi forte venit.

CARMEN X.

Gratum est, securus multum quod jam tibi de me
  Promittis, subito ne male inepta cadam.
Si tibi cura toga est potior, pressumque quasillo
  Scortum, quam Servî filia Sulpicia;
Solliciti sunt pro nobis, quibus illa dolori est,
  Ne cedam ignoto, maxima cura, toro.

CARMEN XI.

Estne tibi, Cerinthe, tuæ pia cura puellæ,
  Dum mea nunc vexat corpora fessa calor?
Ah! ego non aliter tristes evincere morbos
  Optârim, quam te si quoque velle putem.

Nam mihi quid prosit, morbos evincere, ubi tu
  Nostra potes lento pectore ferre mala?

CARMEN XII.

Ne tibi sim, mea lux, æque jam fervida cura,
  Ac videor paucos ante fuisse dies,
Si quidquam totâ commisi stulta juventâ,
  Cujus me fatear pœnituisse magis,
Hesternâ quam te solum quod nocte reliqui,
  Ardorem cupiens dissimulare meum.

CARMEN XIII.

Nulla tuum nobis subducet femina lectum.
  Hoc primum juncta est fœdere nostra Venus.
Tu mihi sola places; nec jam, te præter, in urbe
  Formosa est oculis ulla puella meis.
Atque utinam possis uni mihi bella videri,
  Displiceas aliis! sic ego tutus ero.
Nil opus invidiâ est; procul absit gloria vulgi:
  Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.
Sic ego secretis possim bene vivere silvis,
  Qua nulla humano sit via trita pede.
Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atrâ
  Lumen, et in solis tu mihi turba locis.
Nunc licet e cœlo mittatur amica Tibullo,
  Mittetur frustra, deficietque Venus.
Hæc tibi sancta tuæ Junonis numina juro,
  Quæ sola ante alios est mihi magna deos.
Quid facio demens? heu! heu! mea pignora cedo.
  Juravi stulte; proderat iste timor.
Nunc tu fortis eris; nunc tu me audacius ures.
  Hoc peperit misero garrula lingua malum.
Jam faciam, quodcumque voles; tuus usque manebo;
  Nec fugiam notæ servitium dominæ:

Sed Veneris sanctæ considam vinctus ad aras.
Hæc notat injustos, supplicibusque favet.

CARMEN XIV.

Rumor ait, crebro nostram peccare puellam.
Nunc ego me surdis auribus esse velim.
Crimina non hæc sunt nostro sine jacta dolore.
Quid miserum torques, rumor acerbe? tace.

CARMEN XV.

Domitii Marsi.

Te quoque Virgilio comitem non æqua, Tibulle,
Mors juvenem campos misit ad Elysios,
Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores,
Aut caneret forti regia bella pede.

FINIS.

SEX. AURELII PROPERTII

CARMINA,

EX EDITIONE

CHRISTIANI THEOPHILI KUINOEL,

SEDULÂ RECENSIONE ACCURATA.

SEX. AURELII PROPERTII

ELEGIARUM

LIBER PRIMUS.

CYNTHIA.

ELEGIA I.

Ad Tullum.

Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis,
  Contactum nullis ante cupidinibus.
Tum mihi constantis dejecit lumina fastûs,
  Et caput impositis pressit Amor pedibus;
Donec me docuit castas odisse puellas
  Improbus, et nullo vivere consilio.
Et mihi jam toto furor hic non deficit anno:
  Cum tamen adversos cogor habere deos.
Milanion nullos fugiendo, Tulle, labores
  Sævitiam duræ contudit Iasidos.
Nam modo Partheniis amens errabat in antris,
  Ibat et hirsutas ille videre feras.
Ille etiam, Hylæi percussus vulnere rami,
  Saucius Arcadiis rupibus ingemuit.
Ergo velocem potuit domuisse puellam:
  Tantum in amore preces et benefacta valent.

In me tardus Amor non ullas cogitat artes;
  Nec meminit notas, ut prius, ire vias.
At vos, deductæ quibus est fallacia Lunæ,
  Et labor in magicis sacra piare focis;
En agedum dominæ mentem convertite nostræ,
  Et facite illa meo palleat ore magis.
Tunc ego crediderim vobis, et sidera et amnes
  Posse Cytæeis ducere carminibus.
Aut vos, qui sero lapsum revocatis, amici,
  Quærite non sani pectoris auxilia.
Fortiter et ferrum, sævos patiemur et ignes;
  Sit modo libertas, quæ velit ira, loqui.
Ferte per extremas gentes, et ferte per undas,
  Qua non ulla meum femina nôrit iter.
Vos remanete, quibus facili deus annuit aure;
  Sitis et in tuto semper amore pares.
In me nostra Venus noctes exercet amaras;
  Et nullo vacuus tempore defit Amor.
Hoc, moneo, vitate malum; sua quemque moretur
  Cura; neque assueto mutet amore locum.
Quod siquis monitis tardas adverterit aures,
  Heu! referet quanto verba dolore mea!

ELEGIA II.

Ad Cynthiam.

Quid juvat ornato procedere, vita, capillo,
  Et tenues Coâ veste movere sinus?
Aut quid Orontéâ crines perfundere myrrhâ,
  Teque peregrinis vendere muneribus?
Naturæque decus mercato perdere cultu,
  Nec sinere in propriis membra nitere bonis?
Crede mihi, non ulla tuæ est medicina figuræ.
  Nudus Amor formam non amat artificem.
Adspice quos submittat humus formosa colores,
  Ut veniant hederæ sponte suâ melius;

Surgat et in solis formosior arbutus antris,
  Et sciat indociles currere lympha vias;
Litora nativos per se dent picta lapillos,
  Et volucres nullâ dulcius arte canant.
Non sic Leucippis succendit Castora Phœbe,
  Pollucem cultu non Hilaïra soror.
Non Idæ et cupido quondam discordia Phœbo,
  Eueni patriis filia litoribus.
Nec Phrygium falso traxit candore maritum
  Avecta externis Hippodamia rotis:
Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis;
  Qualis Apelleis est color in tabulis.
Non illis studium vulgo conquirere amantes.
  Illis ampla satis forma, pudicitia.
Non ego nunc vereor, ne sis mihi vilior istis.
  Uni siqua placet, culta puella sat est.
Cum tibi præsertim Phœbus sua carmina donet,
  Aoniamque libens Calliopea lyram;
Unica nec desit jucundis gratia verbis,
  Omnia quæque Venus, quæque Minerva probat.
His tu semper eris nostræ gratissima vitæ,
  Tædia dum miseræ sint tibi luxuriæ.

ELEGIA III.

Ad Cynthiam.

Qualis Theseâ jacuit cedente carinâ
  Languida desertis Gnosia litoribus;
Qualis et accubuit primo Cepheïa somno,
  Libera jam duris cautibus, Andromede;
Nec minus assiduis Edonis fessa choreis
  Qualis in herboso concidit Apidano;
Talis visa mihi mollem spirare quietem
  Cynthia, non certis nixa caput manibus;
Ebria cum multo traherem vestigia Baccho,
  Et quaterent serâ nocte facem pueri.

Hanc ego, nondum etiam sensus deperditus omnes,
Molliter impresso conor adire toro;
Et, quamvis duplici correptum ardore juberent
Hac Amor, hac Liber, durus uterque deus,
Subjecto leviter positam tentare lacerto,
Osculaque admotâ sumere ad ora manu;
Non tamen ausus eram dominæ turbare quietem,
Expertæ metuens verbera sævitiæ:
Sed sic intentis hærebam fixus ocellis,
Argus ut ignotis cornibus Inachidos.
Et modo solvebam nostrâ de fronte corollas,
Ponebamque tuis, Cynthia, temporibus;
Et modo gaudebam lapsos formare capillos:
Nunc furtiva cavis poma dabam manibus.
Omniaque ingrato largibar munera somno,
Munera de prono sæpe voluta sinu.
Et quoties raro duxti suspiria motu,
Obstupui vano credulus auspicio,
Nequa tibi insolitos portarent visa timores,
Neve quis invitam cogeret esse suam;
Donec diversas percurrens Luna fenestras,
Luna moraturis sedula luminibus,
Compositos levibus radiis patefecit ocellos.
Sic ait, in molli fixa toro cubitum:
"Tandem te nostro referens injuria lecto,
Alterius clausis expulit e foribus.
Jamque ubi longa meæ consumsti tempora noctis,
Languidus exactis, heu mihi! sideribus?
O utinam tales producas, improbe, noctes,
Me miseram quales semper habere jubes!
Nam modo purpureo fallebam stamine somnum,
Rursus et Orpheæ carmine fessa lyræ:
Interdum mecum graviter deserta querebar
Externo longas sæpe in amore moras;
Dum me jucundis lapsam sopor impulit alis,
Illa fuit lacrymis ultima cura meis."

ELEGIA IV.

Ad Bassum.

Quid, mihi tam multas laudando, Basse, puellas,
Mutatum dominâ cogis abire meâ?
Quid me non pateris, vitæ quodcumque sequetur,
Hoc magis assueto ducere servitio?
Tu licet Antiopæ formam Nycteïdos, et tu
Spartanam referas laudibus Hermionen,
Et quascumque tulit formosi temporis ætas,
Cynthia non illas nomen habere sinet;
Nedum, si levibus fuerit collata figuris,
Inferior duro judice turpis eat.
Hæc sed forma mei pars est extrema furoris:
Sunt majora, quibus, Basse, perire juvat:
Ingenuus color, et multis decus artibus, et quæ
Gaudia sub tacitâ ducere veste libet.
Quo magis et nostros contendis solvere amores,
Hoc magis acceptâ fallit uterque fide.
Non impune feres: sciet hoc insana puella;
Et tibi non tacitis vocibus hostis erit.
Nec tibi me post hæc committet Cynthia, nec te
Quæret: erit tanti criminis illa memor.
Et te circum omnes alias irata puellas
Differet: heu! nullo limine carus eris.
Nullas illa suis contemnet fletibus aras,
Et quicumque sacer, qualis ubique, lapis.
Non ullo gravius tentatur Cynthia damno,
Quam sibi cum rapto cessat amore deus,
Præcipue nostri. Maneat sic semper, adoro:
Nec quidquam ex illâ, quod querar, inveniam.

ELEGIA V.

Ad Æmulum suum Gallum.

Invide, tu tandem voces compesce molestas,
  Et sine nos cursu, quo sumus, ire pares.
Quid tibi vis, insane? meos sentire furores?
  Infelix! properas ultima nôsse mala,
Et miser ignotos vestigia ferre per ignes,
  Et bibere e totâ toxica Thessaliâ.
Non est illa vagis similis collata puellis:
  Molliter irasci non sciet illa tibi.
Quod si forte tuis non est contraria votis,
  At tibi curarum millia quanta dabit!
Non tibi jam somnos, non illa relinquet ocellos.
  Illa feros animis alligat una viros.
Ah! mea contemtus quoties ad limina curres,
  Cum tibi singultu fortia verba cadent,
Et tremulus mœstis orietur fletibus horror,
  Et timor informem ducet in ore notam,
Et, quæcumque voles, fugient tibi verba querenti,
  Nec poteris, qui sis, aut ubi, nôsse miser.
Tum grave servitium nostræ cogêre puellæ
  Discere, et exclusum quid sit abire domum.
Nec jam pallorem toties mirabere nostrum;
  Aut cur sim toto corpore nullus ego.
Nec tibi nobilitas poterit succurrere amanti:
  Nescit amor priscis cedere imaginibus.
Quod si parva tuæ dederis vestigia culpæ,
  Quam cito de tanto nomine rumor eris!
Non ego tum potero solatia ferre roganti,
  Cum mihi nulla mei sit medicina mali.
Sed pariter miseri socio cogemur amore,
  Alter in alterius mutua flere sinu.
Quare, quid possit mea Cynthia, desine, Galle,
  Quærere: non impune illa rogata venit.

ELEGIA VI.

Ad Tullum.

Non ego nunc Adriæ vereor mare noscere tecum,
  Tulle, neque Ægæo ducere vela salo;
Cum quo Rhipæos possim conscendere montes,
  Ulteriusque domos vadere Memnonias.
Sed me complexæ remorantur verba puellæ,
  Mutatoque graves sæpe colore preces.
Illa mihi totis argutat noctibus ignes,
  Et queritur nullos esse relicta deos.
Illa meam mihi se jam denegat: illa minatur,
  Quæ solet ingrato tristis amica viro.
His ego non horam possum durare querelis.
  Ah! pereat, siquis lentus amare potest.
An mihi sit tanti doctas cognoscere Athenas,
  Atque Asiæ veteres cernere divitias,
Ut mihi deductâ faciat convicia puppi
  Cynthia, et insanis ora notet manibus?
Osculaque opposito dicat sibi debita vento,
  Et nihil infido durius esse viro?
Tu patrui meritas conare anteire secures,
  Et vetera oblitis jura refer sociis.
Nam tua non ætas unquam cessavit Amori;
  Semper at armatæ cura fuit patriæ:
Et tibi non unquam nostros puer iste labores
  Afferat, et lacrymis omnia nota meis.
Me sine, quem semper voluit fortuna jacere,
  Hanc animam extremæ reddere nequitiæ.
Multi longinquo periêre in amore libenter,
  In quorum numero me quoque terra tegat.
Non ego sum laudi, non natus idoneus armis:
  Hanc me militiam fata subire volunt.
At tu, seu mollis quà tendit Ionia, seu qua
  Lydia Pactoli tingit arata liquor;

n carpere remis
perii :
t immemor hora,
us eris.

VII.

Poëtam.

Pontice, Thebæ,
ilitiæ ;
ntendis Homero,
carminibus ;
gitamus amores,
nus in dominam.
servire dolori
ura queri.
us; hæc mea fama èst:
s ire mei.
nisse puellæ,
lisse minas.
glectus amator ;
a mala.
oncusserit arcu,
asse deos)
r agmina septem
re situ :
ponere versum ;
erus Amor.
ere sæpe poëtam ;
r ingeniis :
eticere sepulcro,
ta, jaces."
s carmina fastu :
tardus Amor.

ELEGIA VIII.

Ad Cynthiam.

Tune igitur demens? nec te mea cura moratur?
  An tibi sum gelidâ vilior Illyriâ?
Et tibi jam tanti, quicumque est iste, videtur,
  Ut sine me vento quolibet ire velis?
Tune audire potes vesani murmura ponti?
  Fortis et in durâ nave jacere potes?
Tu pedibus teneris positas fulcire pruinas?
  Tu potes insolitas, Cynthia, ferre nives?
O! utinam hibernæ duplicentur tempora brumæ,
  Et sit iners tardis navita Vergiliis;
Nec tibi Tyrrhenâ solvatur funis in orâ,
  Neve inimica meas elevet aura preces:
Atque ego non videam tales subsidere ventos,
  Cum tibi provectas auferet unda rates;
Ut me defixum vacuâ patiaris arenâ
  Crudelem infestâ sæpe vocare manu.
Sed quocumque modo de me perjura mereris,
  Sit Galatea tuæ non aliena viæ:
Ut te, felici prævecta Ceraunia remo,
  Accipiat placidis Oricos æquoribus.
Nam me non ullæ poterunt corrumpere tædæ,
  Quin ego, vita, tuo limine vera querar.
Nec me deficiet, nautas rogitare citatos:
  "Dicite, quo portu clausa puella mea est?"
Et dicam, "licet Atraciis considat in oris,
  Et licet Eleis, illa futura mea est."
* * * * *

Hîc erit: hic jurata manet: rumpantur iniqui:
  Vicimus: assiduas non tulit illa preces.
Falsa licet cupidus deponat gaudia livor:
  Destitit ire novas Cynthia nostra vias.
Illi carus ego: et per me carissima Roma

Dicitur: et sine me dulcia regna negat.
Illa vel angusto mecum requiescere lecto,
Et quocumque modo maluit esse mea,
Quam sibi dotatæ regnum vetus Hippodamiæ,
Et quas Elis opes ante parârat equis.
Quamvis magna daret, quamvis majora daturus,
Non tamen illa meos fugit avara sinus.
Hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
Sed potui blandi carminis obsequio.
Sunt igitur Musæ, neque amanti tardus Apollo:
Quîs ego fretus amo. Cynthia rara mea est.
Nunc mihi summa licet contingere sidera plantis:
Sive dies, seu nox venerit, illa mea est.
Nec mihi rivalis certos subducit amores.
Ista meam nôrit gloria canitiem.

ELEGIA IX.

Ad Ponticum suum.

Dicebam tibi venturos, irrisor, amores,
Nec tibi perpetuo libera verba fore.
Ecce jaces, supplexque venis ad jura puellæ;
Et tibi nunc quovis imperat emta modo.
Non me Chaoniæ vincant in amore columbæ
Dicere, quos juvenes quæque puella domet.
Me dolor et lacrymæ merito fecêre peritum;
Atque utinam posito dicar amore rudis!
Quid tibi nunc misero prodest grave dicere carmen?
Aut Amphioniæ mœnia flere lyræ?
Plus in amore valet Mimnermi versus Homero;
Carmina mansuetus lenia quærit Amor.
I, quæso, et tristes istos compone libellos;
Et cane, quod quævis nôsse puella velit.
Quid si non esset facilis tibi copia? nunc tu
Insanus medio flumine quæris aquam.
Necdum etiam palles, vero nec tangeris igni.

Hæc est venturi prima favilla mali.
Tunc magis Armenias cupies accedere tigres,
Et magis infernæ vincula nôsse rotæ,
Quam pueri toties arcum sentire medullis,
Et nihil iratæ posse negare tuæ.
Nullus amor cuiquam faciles ita præbuit alas,
Ut non alternâ presserit ille manu.
Nec te decipiat, quod sit satis illa parata.
Acrius illa subit, Pontice, siqua tua est.
Quippe ubi non liceat vacuos seducere ocellos,
Nec vigilare alio nomine, cedat Amor?
Qui non ante patet, donec manus attigit ossa.
Quisquis es, assiduas, ah! fuge blanditias.
Illis et silices, et possunt cedere quercus,
Nedum tu possis, spiritus iste levis.
Quare, si pudor est, quam primum errata fatere.
Dicere quo pereas, sæpe in amore levat.

ELEGIA X.

Ad Gallum.

O jucunda quies, primo cum testis amori
Affueram vestris conscius in lacrymis!
O noctem meminisse mihi jucunda voluptas!
O! quoties votis illa vocanda meis!
Cum te complexâ morientem, Galle, puellâ
Vidimus, et longâ ducere verba morâ.
Quamvis labentes premeret mihi somnus ocellos,
Et mediis cœlo Luna ruberet equis;
Non tamen a vestro potui secedere lusu:
Tantus in alternis vocibus ardor erat.
Sed quoniam non es veritus concredere nobis,
Accipe commissæ munera lætitiæ.
Non solum vestros didici reticere dolores;
Est quiddam in nobis majus, amice, fide.
Possum ego diversos iterum conjungere amantes;

Et dominæ tardas possum aperire fores:
Et possum alterius curas sanare recentes;
Nec levis in verbis est medicina meis.
Cynthia me docuit semper quæcumque petenda,
Quæque cavenda forent: non nihil egit Amor.
Tu cave, ne tristi cupias pugnare puellæ,
Neve superba loqui, neve tacere diu:
Neu, siquid petiit, ingratâ fronte negâris;
Neu tibi pro vano verba benigna cadant.
Irritata venit, quando contemnitur illa;
Nec meminit justas ponere læsa minas.
At quo sis humilis magis, et subjectus Amori,
Hoc magis effectu sæpe fruare bono.
Is poterit felix unâ remanere puellâ,
Qui nunquam vacuo pectore liber erit.

ELEGIA XI.

Ad Cynthiam.

Ecquid te mediis cessantem, Cynthia, Baiis,
Qua jacet Herculeis semita litoribus,
Et modo Thesproti mirantem subdita regno,
Et modo Misenis æquora nobilibus,
Nostri cura subit memores, ah! ducere noctes?
Ecquis in externo restat amore locus?
An te nescio quis simulatis ignibus hostis
Sustulit e nostris, Cynthia, carminibus?
Atque utinam mage te remis confisa minutis
Parvula Lucrinâ cymba moretur aquâ;
Aut teneat clausam tenui Teuthrantis in undâ
Alternæ facilis cedere lympha manu;
Quam vacet alterius blandos audire susurros
Molliter in tacito litore compositam;
Ut solet amoto labi custode puella
Perfida, communes nec meminisse deos.
Non quia perspectâ non es mihi cognita famâ;

Sed quod in hac omnis parte timetur amor.
Ignosces igitur, siquid tibi triste libelli
Attulerint nostri; culpa timoris erit.
An mihi sit major caræ custodia matris,
Aut sine te vitæ cura sit ulla meæ?
Tu mihi sola domus, tu, Cynthia, sola parentes,
Omnia tu nostræ tempora lætitiæ.
Seu tristis veniam, seu contra lætus amicis;
Quidquid ero, dicam, "Cynthia causa fuit."
Tu modo quam primum corruptas desere Baias:
Multis ista dabunt litora discidium;
Litora, quæ fuerant castis inimica puellis:
Ah! pereant Baiæ, crimen amoris, aquæ!

ELEGIA XII.

Ad Amicum.

Quid mihi desidiæ non cessas fingere crimen,
Quod faciat nobis conscia Roma moram?
Tam multa illa meo divisa est millia lecto,
Quanta Hypanis Veneto dissidet Eridano.
Nec mihi consuetos amplexu nutrit amores
Cynthia, nec nostrâ dulcis in aure sonat.
Olim gratus eram: non illo tempore cuiquam
Contigit, ut simili posset amare fide.
Invidiæ fuimus? num me deus obruit? an quæ
Lecta Prometheis dividit herba jugis?
Non sum ego, qui fueram: mutat via longa puellas.
Quantus in exiguo tempore fugit amor!
Nunc primum longas solus cognoscere noctes
Cogor, et ipse meis auribus esse gravis.
Felix qui potuit præsenti flere puellæ!
Nonnihil adspersis gaudet Amor lacrymis.
Aut si despectus potuit mutare calores,
Sunt quoque translato gaudia servitio.

Mî neque amare aliam, neque ab hac discedere fas est:
Cynthia prima fuit; Cynthia finis erit.

ELEGIA XIII.

Ad Gallum.

Tu, quod sæpe soles, nostro lætabere casu,
Galle, quod abrepto solus amore vacem.
At non ipse tuas imitabor, perfide, voces:
Fallere te nunquam, Galle, puella velit.
Dum tibi deceptis augetur fama puellis,
Certus et in nullo quæris amore moram;
Perditus in quâdam tardis pallescere curis
Incipis, et primo lapsus abire gradu.
Hæc erit illarum contemti pœna doloris:
Multarum miseras exiget una vices.
Hæc tibi vulgares istos compescet amores;
Nec nova quærendo semper amicus eris.
Hæc ego non rumore malo, non augure doctus;
Vidi ego: me, quæso, teste, negare potes?
Vidi ego te toto vinctum languescere collo,
Et flere injectis, Galle, diu manibus,
Et cupere optatis animam deponere labris,
Et quæ deinde meus celat, amice, pudor.
Non ego complexus potui diducere vestros:
Tantus erat demens inter utrosque furor.
Non sic Æmonio Salmonida mixtus Enipeo
Tænarius facili pressit amore deus;
Nec sic cœlestem flagrans amor Herculis Heben
Sensit ab Œtæis gaudia prima jugis.
Una dies omnes potuit præcurrere amantes:
Nam tibi non tepidas subdidit illa faces.
Nec tibi præteritos passa est succedere fastus:
Nec sinet abduci: te tuus ardor aget.
Nec mirum, cum sit Jove digna, et proxima Ledæ,

Et Ledæ partu, gratior una tribus;
Illa sit Inachiis et blandior heroïnis:
  Illa suis verbis cogat amare Jovem.
Tu vero, quoniam semel es periturus amore,
  Utere: non alio limine dignus eras.
Quæ tibi sit felix, quoniam novus incidit error:
  Et quotcumque voles, una sit ista tibi.

ELEGIA XIV.

Ad Tullum.

Tu licet abjectus Tiberinâ molliter undâ
  Lesbia Mentoreo vina bibas opere;
Et modo tam celeres mireris currere lintres,
  Et modo tam tardas funibus ire rates,
Et nemus omne satas intendat vertice silvas,
  Urgetur quantis Caucasus arboribus;
Non tamen ista meo valeant contendere amori.
  Nescit amor magnis cedere divitiis.
Nam sive optatam mecum trahit illa quietem,
  Seu facili totum ducit amore diem,
Tunc mihi Pactoli veniunt sub tecta liquores,
  Et legitur rubris gemma sub æquoribus.
Tum mihi cessuros spondent mea gaudia reges,
  Quæ maneant, dum me fata perire volent.
Nam quis divitiis adverso gaudet Amore?
  Nulla mihi tristi præmia sint Venere!
Illa potest magnas heroum infringere vires,
  Illa etiam duris mentibus esse dolor.
Illa neque Arabium metuit transcendere limen,
  Nec timet ostrino, Tulle, subire toro,
Et miserum toto juvenem versare cubili.
  Quid relevant variis serica textilibus?
Quæ mihi dum placata aderit, non ulla verebor
  Regna, nec Alcinoi munera, despicere.

XV.

thiam.

s dura timebam,
hia, perfidiâ.
Fortuna periclo:
timore venis.
componere crines,
desidiâ;
are lapillis,
rat ire viro.
nota Calypso
uoribus.
esta capillis
uta salo:
ac visura, dolebat
lætitiæ.
o conjuge fratres,
rupit amor.
us anxia ventis
t in thalamo.
sensit amores,
hospitio.
lata per ignes
dicitiæ.
onvertere mores,
ilis historia.
erjuria verbis,
movere deos.
dolitura periclo,
ciderit.
lumina ponto,
t ante vices,
tur pectore cura,
on aliena tamen;

Quamve mihi viles isti videantur ocelli,
  Per quos sæpe mihi credita perfidia est.
Hos tu jurabas, siquid mentita fuisses,
  Ut tibi suppositis exciderent manibus.
Et contra magnum potes hos attollere solem?
  Nec tremis admissæ conscia nequitiæ?
Quis te cogebat multos pallere colores,
  Et fletum invitis ducere luminibus?
Quîs ego nunc pereo, similes moniturus amantes.
  O! nullis tutum credere blanditiis!

ELEGIA XVI.

Verba Januæ conquerentis.

Quæ fueram magnis olim patefacta triumphis,
  Janua Tarpeiæ nota pudicitiæ,
Cujus inaurati celebrârunt limina currus,
  Captorum lacrymis humida supplicibus;
Nunc ego nocturnis potorum saucia rixis,
  Pulsata indignis sæpe queror manibus.
Et mihi non desunt turpes pendere corollæ
  Semper, et exclusi signa jacere faces.
Nec possum infamis dominæ defendere noctes,
  Nobilis obscœnis tradita carminibus.
Nec tamen illa suæ revocatur parcere famæ,
  Turpior et sæcli vivere luxuriâ.
Hæc inter gravibus cogor deflere querelis
  Supplicis, ah! longas tristior excubias.
Ille meos nunquam patitur requiescere postes,
  Argutâ referens carmina blanditiâ:
" Janua, vel dominâ penitus crudelior ipsâ,
  Quid mihi tam duris clausa taces foribus?
Cur nunquam reserata meos admittis amores,
  Nescia furtivas reddere mota preces?
Nullane finis erit nostro concessa dolori?
  Tristis et in tepido limine somnus erit?

Me mediæ noctes, me sidera prona jacentem,
Frigidaque Eoo me dolet aura gelu.
Tu, sola humanos nunquam miserata labores,
Respondes tacitis mutua cardinibus.
O utinam trajecta cavâ mea vocula rimâ,
Percussas dominæ vertat in auriculas!
Sit licet et saxo patientior illa Sicano,
Sit licet et ferro durior et chalybe;
Non tamen illa suos poterit compescere ocellos:
Surget et invitis spiritus in lacrymis.
Nunc jacet alterius felici nixa lacerto;
At mea nocturno verba cadunt Zephyro.
Sed tu sola mei, tu maxima causa doloris,
Victa meis nunquam, Janua, muneribus.
Te non ulla meæ læsit petulantia linguæ,
(Quæ solet ingrato dicere turba joco)
Ut me tam longâ raucum patiare querelâ
Sollicitas trivio pervigilare moras.
At tibi sæpe novo deduxi carmina versu,
Osculaque impressis nixa dedi gradibus.
Ante tuas quoties verti me, perfida, postes,
Debitaque occultis vota tuli manibus?"
Hæc ille, et si quæ miseri novistis amantes,
En! matutinis obstrepit alitibus:
Sic ego nunc dominæ vitiis, et semper amantis
Fletibus, æternâ differor invidiâ.

ELEGIA XVII.

Ad Cynthiam, de Maris Tempestate.

Et merito, quoniam potui fugisse puellam,
Nunc ego desertas alloquor alcyonas.
Nec mihi Cassiope solito visura carinam;
Omniaque ingrato litore vota cadunt.
Quin etiam absenti prosunt tibi, Cynthia, venti.
Adspice quam sævas increpat aura minas.

Nullane placatæ veniet Fortuna procellæ?
  Hæccine parva meum funus arena teget?
Tu tamen in melius sævas converte querelas:
  Sat tibi sit pœnæ nox et iniqua vada.
An poteris siccis mea fata reponere ocellis?
  Ossaque nulla tuo nostra tenere sinu?
Ah! pereat quicumque rates et vela paravit
  Primus, et invito gurgite fecit iter!
Nonne fuit levius dominæ pervincere mores,
  (Quamvis dura, tamen rara puella fuit)
Quam sic ignotis circumdata litora silvis
  Cernere, et optatos quærere Tyndaridas?
Illic siqua meum sepelissent fata dolorem,
  Ultimus et posito staret amore lapis;
Illa meo caros donâsset funere crines,
  Molliter et tenerâ poneret ossa rosâ:
Illa meum extremo clamâsset pulvere nomen,
  Ut mihi non ullo pondere terra foret.
At vos, æquoreæ formosâ Doride natæ,
  Candida felici solvite vela choro.
Si quando vestras labens Amor attigit undas,
  Mansuetis socio parcite litoribus.

ELEGIA XVIII.

Lamentatur solus.

Hæc certe deserta loca, et taciturna querenti,
  Hoc vacuum Zephyri possidet aura nemus.
Hic licet occultos proferre impune dolores,
  Si modo sola queant saxa tenere fidem.
Unde tuos primum repetam, mea Cynthia, fastus?
  Quod mihi das flendi, Cynthia, principium?
Qui modo felices inter numerabar amantes,
  Nunc in amore tuo cogor habere notam.
Quid tantum merui? quæ te mihi crimina mutant?
  An nova tristitiæ causa puella tuæ?

Sic mihi te referas levis, ut non altera nostro
  Limine formosos intulit ulla pedes.
Quamvis multa tibi dolor hic meus aspera debet;
  Non ita sæva tamen venerit ira mea,
Ut tibi sim merito semper furor, et tua flendo
  Lumina dejectis turpia sint lacrymis.
An quia parva damus mutato signa colore;
  Et non ulla meo clamat in ore fides?
Vos eritis testes, si quos habet arbor amores,
  Fagus, et Arcadio pinus amica Deo.
Ah! quoties teneras resonant mea verba sub umbras,
  Scribitur et vestris *Cynthia* corticibus!
Ah! tua quot peperit nobis injuria curas!
  Quæ solum tacitis cognita sunt foribus.
Omnia consuevi timidus perferre superbæ
  Jussa, neque arguto ficta dolore queri.
Pro quo, devexi fontes, et frigida rupes,
  Et datur inculto tramite dura quies:
Et quodcumque meæ possunt narrare querelæ,
  Cogor ad argutas dicere solus aves.
Sed qualiscumque es, resonant mihi *Cynthia* silvæ;
  Nec deserta tuo nomine saxa vacent.

ELEGIA XIX.

Ad Cynthiam.

Non ego nunc tristes vereor, mea Cynthia, manes;
  Nec moror extremo debita fata rogo.
Sed ne forte tuo careat mihi funus amore,
  Hic timor est ipsis durior exsequiis.
Non adeo leviter nostris puer hæsit ocellis,
  Ut meus oblito pulvis amore vacet.
Illic Phylacides jucundæ conjugis heros
  Non potuit cæcis immemor esse locis;
Sed cupidus falsis attingere gaudia palmis,
  Thessalis antiquam venerat umbra domum.

Illic quidquid ero, semper tua dicar imago;
  Trajicit et fati litora magnus amor.
Illic formosæ veniant chorus heroïnæ,
  Quas dedit Argivis Dardana præda viris;
Quarum nulla tuâ fuerit mihi, Cynthia, formâ
  Gratior: et Venus hoc, si dea justa, sinat.
Quamvis te longæ remorentur fata senectæ,
  Cara tamen lacrymis ossa futura tuis;
Quas si, vita, meâ possim sentire favillâ,
  Tum mihi non ullo mors sit amara loco.
Quam vereor, ne te, contemto, Cynthia, busto,
  Abstrahat a nostro pulvere iniquus Amor;
Cogat et invitam lacrymas siccare cadentes!
  Flectitur assiduis certa puella minis.
Quare, dum licet, inter nos lætemur amantes.
  Non satis est ullo tempore longus amor.

ELEGIA XX.

Ad Gallum.

Hoc pro continuo te, Galle, monemus amore,
  Id tibi ne vacuo defluat ex animo:
Sæpe imprudenti fortuna occurrit amanti.
  Crudelis Minyis dixerit Ascanius.
Est tibi non infra speciem, non nomine dispar,
  Thiodamanteo proximus ardor Hylæ.
Huic tu, sive leges umbrosæ flumina silvæ,
  Sive Aniena tuos tinxerit unda pedes,
Sive Giganteâ spatiabere litoris orâ,
  Sive ubicumque vago fluminis hospitio;
Nympharum semper cupidas defende rapinas.
  Non minor Ausoniis est amor, ah! Dryasin.
Ne tibi sit duros montes et frigida saxa,
  Galle, neque expertos semper adire lacus:
Quæ miser ignotis error perpessus in oris
  Herculis, indomito fleverat Ascanio!

Namque ferunt olim Pagasæ navalibus Argo
Egressam longe Phasidos îsse viam;
Et jam præteritis labentem Athamantidos undis
Mysorum scopulis applicuisse ratem.
Hîc manus heroum placitis ut constitit oris,
Mollia compositâ litora fronde tegit.
At comes invicti juvenis processerat ultra,
Raram sepositi quærere fontis aquam,
Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles,
Hunc super et Zethes, hunc super et Calaïs,
Oscula suspensis instabant carpere palmis,
Oscula et alternâ ferre supina fugâ.
Ille sub extremâ pendens secluditur alâ,
Et volucres ramo submovet insidias.
Jam Pandioniæ cessat genus Orithyiæ:
Ah! dolor ibat Hylas, ibat Hamadryasin.
Hic erat Arganthi Pege sub vertice montis
Grata domus Nymphis humida Thyniasin;
Quam supra nullæ pendebant debita curæ
Roscida desertis poma sub arboribus;
Et circum irriguo surgebant lilia prato
Candida purpureis mixta papaveribus;
Quæ modo decerpens tenero pueriliter ungui,
Proposito florem prætulit officio.
Et modo formosis incumbens nescius undis,
Errorem blandis tardat imaginibus.
Tandem haurire parat demissis flumina palmis,
Innixus dextro plena trahens humero.
Cujus at accensæ Dryades candore puellæ,
Miratæ solitos destituêre choros,
Prolapsum leviter facili traxêre liquore;
Tum sonitum rapto corpore fecit Hylas.
Cui procul Alcides iterat responsa; sed illi
Nomen ab extremis fontibus aura refert.
His, o Galle, tuos monitis servabis amores,
Formosum Nymphis credere tutus Hylan.

ELEGIA XXI.

Gallus loquitur.

Tu, qui consortem properas evadere casum,
  Miles ab Etruscis saucius aggeribus;
Quid nostro gemitu turgentia lumina torques?
  Pars ego sum vestræ proxima militiæ.
Sic, te servato, possint gaudere parentes,
  Hæc soror Acca tuis sentiat e lacrymis,
Gallum, per medios ereptum Cæsaris enses,
  Effugere ignotas non potuisse manus:
Ut quæcumque super dispersa invenerit ossa
  Montibus Etruscis, hæc sciat esse mea.

ELEGIA XXII.

Ad Tullum, de Patriâ suâ.

Qualis, et unde genus, qui sint mihi, Tulle, penates,
  Quæris pro nostrâ semper amicitiâ.
Si Perusina tibi patriæ sunt nota sepultæ
  Italiæ duris funera temporibus,
Cum Romana suos egit discordia cives:
  (Sis mihi præcipue, pulvis Etrusca, dolor:
Tu projecta mei perpessa es membra propinqui:
  Tu nullo miseri contegis ossa solo.)
Proxima supposito contingens Umbria campo
  Me genuit, terris fertilis uberibus.

SEX. AURELII PROPERTII

ELEGIARUM

LIBER SECUNDUS.

ELEGIA I.

Ad Mæcenatem.

Quæritis unde mihi toties scribantur amores?
  Unde meus veniat mollis in ora liber?
Non hæc Calliope, non hæc mihi dictat Apollo.
  Ingenium nobis ipsa puella facit.
Sive illam Cois fulgentem incedere vidi,
  Hoc totum e Coâ veste volumen erit;
Seu vidi ad frontem sparsos errare capillos,
  Gaudet laudatis ire superba comis;
Sive lyræ carmen digitis percussit eburnis,
  Miramur, faciles ut premat arte manus;
Seu cum poscentes somnus declinat ocellos,
  Invenio causas mille poëta novas:
Seu nuda erepto mecum luctatur amictu,
  Tunc vero longas condimus Iliadas;
Seu quidquid fecit, sive est quodcumque locuta,
  Maxima de nihilo nascitur historia.
Quod mihi si tantum, Mæcenas, fata dedissent,
  Ut possem heroas ducere in arma manus;
Non ego Titanas canerem, non Ossan Olympo
  Impositum, ut cœlo Pelion esset iter;

Non veteres Thebas, nec Pergama nomen Homeri,
Xerxis et imperio bina coïsse vada;
Regnave prima Remi, aut animos Carthaginis altæ,
Cimbrorumque minas, et benefacta Mari.
Bellaque resque tui memorarem Cæsaris; et tu
Cæsare sub magno cura secunda fores.
Nam quoties Mutinam, aut civilia busta Philippos,
Aut canerem Siculæ classica bella fugæ;
Eversosque focos antiquæ gentis Etruscæ,
Et Ptolemææ litora capta Phari;
Aut canerem Ægyptum, et Nilum; cum tractus in urbem
Septem captivis debilis ibat aquis;
Aut regum auratis circumdata colla catenis,
Actiaque in Sacrâ currere rostra viâ;
Te mea Musa illis semper contexeret armis,
Et sumtâ et positâ pace fidele caput.
Theseus infernis, superis testatur Achilles,
Hic Ixioniden, ille Menœtiaden.
Sed neque Phlegræos Jovis Enceladique tumultus
Intonet angusto pectore Callimachus;
Nec mea conveniunt duro præcordia versu
Cæsaris in Phrygios condere nomen avos.
Navita de ventis, de tauris narrat arator;
Enumerat miles vulnera, pastor oves.
Nos contra angusto versamus prœlia lecto.
Quâ pote quisque, in eâ conterat arte diem.
Laus in amore mori: laus altera, si datur uno
Posse frui: fruar, o! solus amore meo.
Si memini, solet illa leves culpare puellas,
Et totam ex Helenâ non probat Iliada.
Seu mihi sint tangenda novercæ pocula Phædræ,
Pocula privigno non nocitura suo;
Seu mihi Circæo pereundum gramine, sive
Colchis Iolciacis urat aëna focis;
Una meos quoniam prædata est fœmina sensus,
Ex hac ducentur funera nostra domo.
Omnes humanos sanat medicina dolores;
Solus amor morbi non amat artificem.

Tarda Philoctetæ sanavit crura Machaon,
  Phœnicis Chiron lumina Phillyrides;
Et deus exstinctum Cressis Epidaurius herbis
  Restituit patriis Androgeona focis;
Mysus et Æmoniâ juvenis quâ cuspide vulnus
  Senserat, hac ipsâ cuspide sensit opem.
Hoc siquis vitium poterit mihi demere, solus
  Tantaleæ poterit tradere poma manu.
Dolia virgineis idem ille repleverit urnis,
  Ne tenera assiduâ colla graventur aquâ.
Idem Caucasiâ solvet de rupe Promethei
  Brachia, et a medio pectore pellet avem.
Quandocumque igitur vitam mea fata reposcent,
  Et breve in exiguo marmore nomen ero;
Mæcenas, nostræ spes invidiosa juventæ,
  Et vitæ et morti gloria justa meæ;
Si te forte meo ducet via proxima busto,
  Esseda cælatis siste Britanna jugis,
Taliaque illacrymans mutæ jace verba favillæ:
  "Huic misero fatum dura puella fuit."

ELEGIA II.

Cynthiæ Laudes.

Liber eram, et vacuo quærebam vivere lecto:
  At me compositâ pace fefellit Amor.
Cur hæc in terris facies humana moratur?
  Jupiter, ignoro pristina furta tua.
Fulva coma est, longæque manus, et maxima toto
  Corpore, et incedit vel Jove digna soror;
Aut cum Munychias Pallas spatiatur ad aras,
  Gorgonis anguiferæ pectus operta comis;
Qualis et Ischomache, Lapithæ genus heroïnæ,
  Centauris medio grata rapina mero,
Mercurio et sanctis fertur Bœbeïdos undis
  Virgineum Brimo composuisse latus.

Cedite jam, divæ, quas pastor viderat olim
Idæis tunicam ponere verticibus.
Hanc utinam faciem nolit mutare senectus,
Et sic Cumææ secula vatis agat.

ELEGIA III.

Adversum se.

Qui nullam tibi dicebas jam posse nocere,
Hæsisti: cecidit spiritus ille tuus.
Vix unum potes infelix requiescere mensem,
Et turpis de te jam liber alter erit.
Quærebam, siccâ si posset piscis arenâ,
Nec solitus ponto vivere torvus aper;
Aut ego si possem studiis vigilare severis.
Differtur, nunquam tollitur ullus amor.
Nec me tam facies, quamvis sit candida, cepit:
Lilia non dominâ sint magis alba meâ:
Ut Mæotica nix minio si certet Ibero,
Utque rosæ puro lacte natant folia:
Nec de more comæ per lævia colla fluentes,
Non oculi, geminæ, sidera nostra, faces;
Nec siqua Arabio lucet bombyce puella:
(Non sum de nihilo blandus amator ego)
Quantum, quod posito formose saltat Iaccho,
Egit ut evantes dux Ariadna choros:
Et quantum, Æolio cum tentat carmina plectro,
Par Aganippeæ ludere docta lyræ;
Et sua cum antiquæ committit scripta Corinnæ,
Carminaque Erinnes non putat æqua suis.
Num tibi nascenti primis, mea vita, diebus
Aureus argutum sternuit omen Amor?
Hæc tibi contulerunt cœlestia munera divi,
Hæc tibi; ne matrem forte dedisse putes:
Non, non humani sunt partûs talia dona:
Ista decem menses non peperêre bona.

Gloria Romanis una es tu nata puellis.
  Romana accumbes prima puella Jovi.
Nec semper nobiscum humana cubilia vises:
  Post Helenam hæc terris forma secunda redit.
Hac ego nunc mirer si flagret nostra juventus?
  Pulcrius hac fuerat, Troja, perire tibi.
Olim mirabar, cur tanti ad Pergama belli
  Europæ atque Asiæ causa puella fuit.
Nunc, Pari, tu sapiens, et tu, Menelaë, fuisti;
  Tu, quia poscebas; tu, quia lentus eras.
Digna quidem facies, pro quâ vel obiret Achilles,
  Vel Priamo belli causa probanda fuit.
Siquis vult famâ tabulas anteire vetustas,
  Hic dominam exemplo ponat in arte meam.
Sive illam Hesperiis, sive illam ostendet Eois,
  Uret et Eoos, uret et Hesperios.
His saltem ut tenear jam finibus: aut mihi siquis
  Venerit alter amor, acrius ut moriar.
Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
  Post venit assueto mollis ad arva jugo;
Sic primo juvenes trepidant in amore feroces,
  Dehinc domiti posthæc æqua et iniqua ferunt.
Turpia perpessus vates est vincla Melampus,
  Cognitus Iphicli surripuisse boves;
Quem non lucra, magis Pero formosa coëgit,
  Mox Amythaoniâ nupta futura domo.

ELEGIA IV.

Ad Amantem.

Multa prius dominæ delicta queraris oportet:
  Sæpe roges aliquid, sæpe repulsus eas.
Et sæpe immeritos corrumpas dentibus ungues,
  Et crepitum dubio suscitet ira pede.
Necquidquam perfusa meis unguenta capillis;
  Ibat et expenso planta morata gradu.

Non hîc herba valet, non hîc nocturna Cytæis,
  Non Perimedeâ gramina cocta manu.
Quippe ubi nec causas, nec apertos cernimus ictus,
  Unde tamen veniant tot mala, cæca via est.
Non eget hic medicis, non lectis mollibus æger:
  Huic nullum cœli tempus et aura nocet.
Ambulat, et subito mirantur funus amici.
  Sic est incautum, quidquid habetur amor.
Nam cui non ego sum fallaci præmia vati?
  Quæ mea non decies somnia versat anus?
Hostis siquis erit nobis, amet ille puellas:
  Gaudeat in puero, siquis amicus erit.
Tranquillo tutâ descendis flumine cymbâ:
  Quid tibi tam parvi litoris unda nocet?
Alter sæpe uno mutat præcordia verbo:
  Altera vix ipso sanguine mollis erit.

ELEGIA V.

Ad Cynthiam.

Hoc verum est, totâ te ferri, Cynthia, Româ,
  Et non ignotâ vivere nequitiâ?
Hæc merui sperare? dabis mihi, perfida, pœnas;
  Et nobis Aquilo, Cynthia, ventus erit.
Inveniam tamen e multis fallacibus unam,
  Quæ fieri nostro carmine nota velit;
Nec mihi tam duris insultet moribus, et te
  Vellicet. Heu! sero flebis, amata diu.
Nunc est ira recens; nunc est discedere tempus;
  Si dolor abfuerit, crede, redibit amor.
Non ita Carpathiæ variant Aquilonibus undæ,
  Nec dubio nubes vertitur atra Noto;
Quam facile irati verbo mutantur amantes.
  Dum licet, injusto subtrahe colla jugo.
Nec tu non aliquid, sed primâ nocte, dolebis:
  Omne in amore malum, si patiare, leve est.

At tu, per dominæ Junonis dulcia jura,
Parce tuis animis, vita, nocere tibi.
Non solum taurus ferit uncis cornibus hostem,
Verum etiam instanti læsa repugnat ovis.
Nec tibi perjuro scindam de corpore vestem,
Nec mea præclusas fregerit ira fores:
Nec tibi connexos iratus carpere crines,
Nec duris ausim lædere pollicibus.
Rusticus hæc aliquis tam turpia prœlia quærat,
Cujus non hederæ circuiêre caput.
Scribam igitur, quod non unquam tua deleat ætas,
"Cynthia forma potens, Cynthia forma levis."
Crede mihi, quamvis contemnis murmura famæ,
Hic tibi pallori, Cynthia, versus erit.

ELEGIA VI.

Ad Cynthiam.

Non ita complebant Ephyreæ Laïdos ædes,
Ad cujus jacuit Græcia tota fores;
Turba Menandreæ fuerat nec Thaïdos olim
Tanta, in quâ populus lusit Erichthonius;
Nec, quæ deletas potuit componere Thebas,
Phryne tam multis facta beata viris.
Quin etiam falsos fingis tibi sæpe propinquos,
Oscula, ne desint, qui tibi jure ferant.
Me juvenum facies pictæ, me numina lædunt,
Me tener in cunis, et sine voce puer:
Me lædit, si multa tibi dedit oscula, mater.
Me soror, et, cum quâ dormit, amica simul.
Omnia me lædunt: (timidus sum: ignosce timori)
Et miser in tunicâ suspicor esse virum.
His olim, ut fama est, vitiis ad prœlia ventum est;
His Trojana vides funera principiis.
Aspera Centauros eadem dementia jussit
Frangere in adversum pocula Pirithoum.

Cur exempla petam Graiûm? tu criminis auctor
  Nutritus duro, Romule, lacte lupæ.
Tu rapere intactas docuisti impune Sabinas;
  Per te nunc Romæ quidlibet audet Amor.
Felix Admeti conjux, et lectus Ulyssis,
  Et quæcumque viri femina limen amat.
Templa Pudicitiæ quid opus statuisse puellis,
  Si cuivis nuptæ quidlibet esse licet?
Quæ manus obscœnas depinxit prima tabellas,
  Et posuit castâ turpia visa domo,
Illa puellarum ingenuos corrupit ocellos,
  Nequitiæque suæ noluit esse rudes.
Ah! gemat in terris, istâ qui protulit arte
  Jurgia sub tacitâ condita lætitiâ.
Non istis olim variabant tecta figuris.
  Tum paries nullo crimine pictus erat.
Sed non immerito velavit aranea fanum,
  Et mala desertos occupat herba deos.
Quos igitur tibi custodes, quæ limina ponam,
  Quæ nunquam supra pes inimicus eat?
Nam nihil invitæ tristis custodia prodest:
  Quam peccare pudet, Cynthia, tuta sat est.
Uxor me nunquam, nunquam me ducet amica:
  Semper amica mihi, semper et uxor eris.

ELEGIA VII.

Ad Cynthiam.

Gavisa es certe sublatam Cynthia legem,
  Quâ quondam edictâ flêmus uterque diu,
Ni nos divideret; quamvis diducere amantes
  Non queat invitos Jupiter ipse duos.
At magnus Cæsar—Sed magnus Cæsar in armis,
  Devictæ gentes nil in amore valent.
Nam citius paterer caput hoc discedere collo,
  Quam possem nuptæ perdere amore faces;

Aut ego transirem tua limina clausa maritus,
Respiciens udis prodita luminibus.
Ah! mea tum quales faceret tibi tibia cantus,
Tibia funestâ tristior illa tubâ!
Unde mihi patriis natos præbere triumphis?
Nullus de nostro sanguine miles erit.
Quod si Romanæ comitarent castra puellæ,
Non mihi sat magnus Castoris iret equus.
Hinc etenim tantum meruit mea gloria nomen,
Gloria ad hibernos lata Borysthenidas.
Tu mihi sola places: placeam tibi, Cynthia, solus:
Hic erit et patrio sanguine pluris amor.

ELEGIA VIII.

Ad Amicum.

Eripitur nobis jam pridem cara puella;
Et tu me lacrymas fundere, amice, vetas?
Nullæ sunt inimicitiæ, nisi amoris, acerbæ:
Ipsum me jugula; lenior hostis eris.
Possum ego in alterius positam spectare lacerto?
Nec mea dicetur, quæ modo dicta mea est?
Omnia vertuntur; certe vertuntur amores.
Vinceris, aut vincis; hæc in amore rota est.
Magni sæpe duces, magni cecidêre tyranni.
Et Thebæ steterunt, altaque Troja fuit.
Munera quanta dedi, vel qualia carmina feci!
Illa tamen nunquam ferrea dixit, "Amo."
Ergo tam multos nimium temerarius annos,
Improba, qui tulerim teque tuamque domum,
Ecquandone tibi liber sum visus? an usque
In nostrum jacies verba superba caput?
Sic igitur primâ moriêre ætate, Properti?
Sed morere: interitu gaudeat illa tuo.
Exagitet nostros manes, sectetur et umbras,
Insultetque rogis, calcet et ossa mea.

Quid? non Antigonæ tumulo Bœotius Hæmon
  Corruit, ipse suo saucius ense latus,
Et sua cum miseræ permiscuit ossa puellæ,
  Quâ sine Thebanam noluit ire domum?
Sed non effugies: mecum moriaris oportet;
  Hoc eodem ferro stillet uterque cruor.
Quamvis ista mihi mors est inhonesta futura;
  Mors inhonesta quidem: tu moriêre tamen.
Ille etiam abreptâ desertus conjuge Achilles
  Cessare in Teucros pertulit arma sua.
Viderat ille fugas, fractos in litore Achivos,
  Fervere et Hectoreâ Dorica castra face;
Viderat informem multâ Patroclon arenâ
  Porrectum, et sparsas cæde jacere comas;
Omnia formosam propter Briseïda passus:
  Tantus in erepto sævit amore dolor.
At postquam serâ captiva est reddita pœnâ,
  Fortem illum Æmoniis Hectora traxit equis.
Inferior multo cum sim vel matre, vel armis,
  Mirum, si de me jure triumphat Amor?

ELEGIA IX.

Ad Amicam, de Rivali.

Iste quod est, ego sæpe fui: sed fors et in horâ,
  Hoc ipso ejecto, carior alter erit.
Penelope poterat bis denos sola per annos
  Vivere, tam multis femina digna procis.
Conjugium falsâ poterat differre Minervâ,
  Nocturno solvens texta diurna dolo.
Visura et quamvis nunquam speraret Ulyssen,
  Illum exspectando facta remansit anus.
Nec non exanimum amplectens Briseïs Achillem,
  Candida vesanâ verberat ora manu.
Et dominum lavit mœrens captiva cruentum,
  Appositum flavis in Simoënta vadis;

Fœdavitque comas; et tanti corpus Achillei,
  Maximaque in parvâ sustulit ossa manu;
Cum tibi nec Peleus aderat, nec cœrula mater,
  Scyria nec viduo Deïdamia toro.
Tunc igitur veris gaudebat Græcia natis:
  Tunc etiam felix inter et arma pudor.
At tu non unâ potuisti nocte vacare,
  Impia, non unum sola manere diem.
Quin etiam multo duxisti pocula risu;
  Forsitan et de me verba fuêre mala.
Hic etiam petitur, qui te prius ipse reliquit.
  Dî faciant, isto capta fruare viro!
Quæ mihi vota tuam propter suscepta salutem,
  Cum capite hoc Stygiæ jam poterentur aquæ,
Et lectum flentes circumstaremus amici!
  Hic ubi tum, (pro dî!) perfida, quisve fuit?
Quid si longinquos retinerer miles ad Indos?
  Aut mea si staret navis in Oceano?
Sed vobis facile est verba et componere fraudes:
  Hoc unum didicit femina semper opus.
Non sic incerto mutantur flamine Syrtes,
  Nec folia hiberno tam tremefacta Noto;
Quam cito femineâ non constat fœdus in irâ,
  Sive ea causa gravis, sive ea causa levis.
Nunc quoniam ista tibi placuit sententia, cedam.
  Tela, precor, pueri, promite acuta magis;
Figite certantes, atque hanc mihi solvite vitam:
  Sanguis erit vobis maxima palma meus.
Sidera sunt testes, et matutina pruina,
  Et furtim misero janua aperta mihi,
Te nihil in vitâ nobis acceptius unquam:
  Nunc quoque eris, quamvis sis inimica mihi.
Nec domina ulla meo ponet vestigia lecto.
  Solus ero, quoniam non licet esse tuo.
Atque utinam, si forte pios eduximus annos,
  Ille vir in medio fiat amore lapis!
Non ob regna magis diris cecidêre sub armis
  Thebani, mediâ non sine matre, duces;

Quam, mihi si mediâ liceat pugnare puellâ,
  Mortem ego non fugiam morte subire tuâ.

ELEGIA X.

Ad Musam.

Jam tempus lustrare aliis Helicona choreis,
  Et campum Æmonio jam dare tempus equo.
Jam libet et fortes memorare ad prœlia turmas,
  Et Romana mei dicere castra ducis.
Quod si deficiant vires, audacia certe
  Laus erit: in magnis et voluisse, sat est.
Ætas prima canat Veneres, extrema tumultus.
  Bella canam, quando scripta puella mea est.
Nunc volo subducto gravior procedere vultu:
  Nunc aliam citharam me mea Musa docet.
Surge, anime, ex humili jam carmine: sumite vires,
  Pierides: magni nunc erit oris opus.
Jam negat Euphrates equitem post terga tueri
  Parthorum, et Crassos se tenuisse dolet.
India quin, Auguste, tuo dat colla triumpho;
  Et domus intactæ te tremit Arabiæ.
Et, siqua extremis tellus se subtrahit oris,
  Sentiet illa tuas postmodo capta manus.
Hæc ego castra sequar: vates tua castra canendo
  Magnus ero: servent hunc mihi fata diem.
Ut, caput in magnis ubi non est tangere signis,
  Ponitur hîc imos ante corona pedes;
Sic nos, nunc inopes laudis conscendere carmen,
  Pauperibus sacris vilia thura damus.
Nondum etiam Ascræos nôrunt mea carmina fontes,
  Sed modo Permessi flumine lavit Amor.

ELEGIA XI.

Ad Cynthiam.

Scribant de te alii, vel sis ignota, licebit;
  Laudet, qui sterili semina ponit humo.
Omnia, crede mihi, secum uno munera lecto
  Auferet extremi funeris atra dies;
Et tua transibit contemnens ossa viator,
  Nec dicet, "Cinis hic docta puella fuit."

ELEGIA XII.

De Amore.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
  Nonne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primum vidit, sine sensu vivere amantes,
  Et levibus curis magna perire bona.
Idem non frustra ventosas addidit alas,
  Fecit et humano corde volare Deum;
Scilicet alternâ quoniam jactamur in undâ,
  Nostraque non ullis permanet aura locis.
Et merito hamatis manus est armata sagittis,
  Et pharetra ex humero Gnosia utroque jacet;
Ante ferit quoniam, tuti quam cernimus hostem,
  Nec quisquam ex illo vulnere sanus abit.
In me tela manent, manet et puerilis imago;
  Sed certe pennas perdidit ille suas;
Evolat, heu! nostro quoniam de pectore nunquam,
  Assiduusque meo sanguine bella gerit.
Quid tibi jucundum siccis habitare medullis?
  Si pudor est, alio trajice tela tua.
Intactos isto satius tentare veneno:
  Non ego, sed tenuis vapulat umbra mei:

Quam si perdideris, quis erit, qui talia cantet?
  Hæc mea Musa levis gloria magna tua est;
Quæ caput, et digitos, et lumina nigra puellæ,
  Et canit, ut soleant molliter ire pedes.

ELEGIA XIII.

Ad Cynthiam.

Non tot Achæmeniis armantur Susa sagittis,
  Spicula quot nostro pectore fixit Amor.
Hic me tam graciles vetuit contemnere Musas;
  Jussit et Ascræum sic habitare nemus;
Non ut Pieriæ quercus mea verba sequantur,
  Aut possim Ismariâ ducere valle feras;
Sed magis ut nostro stupefiat Cynthia versu:
  Tunc ego sim Inachio notior arte Lino.
Non ego sum formæ tantum mirator honestæ,
  Nec siqua illustres femina jactat avos:
Me juvat in gremio doctæ legisse puellæ,
  Auribus et puris scripta probâsse mea.
Hæc ubi contigerint, populi confusa valeto
  Fabula; nam dominâ judice tutus ero;
Quæ si forte bonas ad pacem verterit aures,
  Possum inimicitias tunc ego ferre Jovis.

* * * * *

Quandocumque igitur nostros nox claudet ocellos,
  Accipe, quæ serves funeris acta mei.
Nec mea tunc longâ spatietur imagine pompa,
  Nec tuba sit fati vana querela mei;
Nec mihi tum fulcro sternatur lectus eburno,
  Nec sit in Attalico mors mea nixa toro.
Desit odoriferis ordo mihi lancibus; adsint
  Plebeii parvæ funeris exsequiæ.
Sat mea, sat magna est, si tres sint pompa libelli,
  Quos ego Persephonæ maxima dona feram.
Tu vero nudum pectus lacerata sequêris;

Nec fueris nomen lassa vocare meum.
Osculaque in gelidis ponas suprema labellis,
Cum dabitur Syrio munere plenus onyx.
Deinde, ubi suppositus cinerem me fecerit ardor,
Accipiat manes parvula testa meos:
Et sit in exiguo laurus superaddita busto,
Quæ tegat exstincti funeris umbra locum.
Et duo sint versus: "Qui nunc jacet horrida pulvis,
Unius hic quondàm servus Amoris erat."
Nec minus hæc nostri notescet fama sepulcri,
Quam fuerant Phthii busta cruenta viri.
Tu quoque, siquando venies ad fata, (memento
Hoc iter!) ad lapides, cara, veni memores.
Interea cave, sis nos adspernata sepultos.
Nonnihil ad verum conscia terra sapit.
* * * * *
Atque utinam primis animam me ponere cunis
Jussisset quævis de tribus una soror.
Nam quo tam dubiæ servetur spiritus horæ?
Nestoris est visus post tria sæcla cinis.
Si tam longævæ minuisset fata senectæ
Gallicus Iliacis miles in aggeribus,
Non ille Antilochi vidisset corpus humati,
Diceret aut, "O mors! cur mihi sera venis?"
Tu tamen amisso nonnunquam flebis amico:
Fas est præteritos semper amare viros.
Testis, quem niveum quondam percussit, Adonis,
Venantem Idalio vertice durus aper.
Illic formosum flevisse paludibus, illuc
Diceris effusâ tu, Venus, isse comâ.
Sed frustra mutos revocabis, Cynthia, manes;
Nam mea quid poterunt ossa minuta loqui?

ELEGIA XIV.

Lætatur potitus Amicâ.

Non ita Dardanio gavisus Atrida triumpho est,
  Cum caderent magnæ Laomedontis opes;
Nec sic errore exacto lætatus Ulysses,
  Cum tetigit caræ litora Dulichiæ;
Nec sic Electra, salvum cum adspexit Oresten,
  Cujus falsa tenens fleverat ossa soror;
Nec sic incolumem Minoïs Thesea vidit,
  Dædaleum lino cum duce rexit iter;
Quanta ego præteritâ collegi gaudia nocte.
  Immortalis ero, si altera talis erit.
At, dum demissis supplex cervicibus ibam,
  Dicebar sicco vilior esse lacu.
Nec mihi jam fastus opponere quærit iniquos,
  Nec mihi ploranti lenta sedere potest.
Atque utinam non tam sero mihi nota fuisset
  Conditio: cineri nunc medicina datur.
Ante pedes cæcis lucebat semita nobis.
  Scilicet insano nemo in amore videt.
Hoc sensi prodesse magis. Contemnite, amantes:
  Sic hodie veniet, siqua negavit heri.
Pulsabant alii frustra; dominamque vocabant:
  Mecum habuit positum lenta puella caput.
Hæc mihi devictis potior victoria Parthis:
  Hæc spolia, hæc reges, hæc mihi currus erunt.
Magna ego dona tuâ figam, Cytherea, columnâ,
  Taleque sub nostro munere carmen erit:
"Has pono ante tuam tibi, diva, Propertius ædem
  Exuvias, totâ nocte receptus amans."
Nunc a te, mea lux, veniat mea litore navis
  Servata, an mediis sidat onusta vadis.
Quod si forte aliquâ nobis mutabere culpâ,
  Vestibulum jaceam mortuus ante tuum.

ELEGIA XV.

Narrat Voluptates suas.

O me felicem! O nox mihi candida! et o tu
Lectule deliciis facte beate meis!
Quam multa appositâ narramus verba lucernâ!
Quantaque sublato lumine rixa fuit!
Nam modo nudatis mecum est luctata papillis:
Interdum tunicâ duxit operta moram.
Illa meos somno lapsos patefecit ocellos
Ore suo, et dixit: "Siccine lente jaces?"
Quam vario amplexu mutamus brachia! quantum
Oscula sunt labris nostra morata tuis!
Non juvat in cæco Venerem corrumpere motu.
Si nescis, oculi sunt in amore duces.
Ipse Paris nudâ fertur periisse Lacænâ,
Cum Menelaëo surgeret e thalamo.
Nudus et Endymion Phœbi cepisse sororem
Dicitur, et nudæ concubuisse Deæ.
Quod si pertendens animo vestita cubâris,
Scissâ veste meas experière manus.
Quin etiam, si me ulterius provexerit ira,
Ostendes matri brachia læsa tuæ.
Necdum inclinatæ prohibent te ludere mammæ.
Viderit hoc, siquam jam peperisse pudet.
Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore:
Nox tibi longa venit, nec reditura dies.
Atque utinam hærentes sic nos vincire catenâ
Vellent, ut nunquam solveret ulla dies.
Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus et totum femina conjugium.
Errat, qui finem vesani quærit amoris:
Verus amor nullum novit habere modum.
Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabit equos;

Fluminaque ad caput incipient revocare liquores,
  Aridus et sicco gurgite piscis erit;
Quam possim nostros alio transferre calores.
  Hujus ero vivus, mortuus hujus ero.
Quod mihi si secum tales concedere noctes
  Illa velit, vitæ longus et annus erit:
Si dabit hæc multas, fiam immortalis in illis.
  Nocte unâ quivis vel deus esse potest.
Qualem si cuncti vellent decurrere vitam,
  Et pressi multo membra jacere mero;
Non ferrum crudele, neque esset bellica navis,
  Nec nostra Actiacum verreret ossa mare;
Nec, toties propriis circum oppugnata triumphis,
  Lassa foret crines solvere Roma suos.
Me certe merito poterunt laudare minores:
  Læserunt nullos pocula nostra deos.
Tu modo, dum licet, hunc fructum ne desere vitæ.
  Omnia si dederis oscula, pauca dabis.
Ac veluti folia arentes liquêre corollas,
  Quæ passim calathis strata natare vides;
Sic nobis, qui nunc magnum spiramus amantes,
  Forsitan includet crastina fata dies.

ELEGIA XVI.

Ad Cynthiam.

Prætor ab Illyricis venit modo, Cynthia, terris,
  Maxima præda tibi, maxima cura mihi.
Non potuit saxo vitam posuisse Ceraumo?
  Ah, Neptune! tibi qualia dona darem!
Nunc, sine me, plenâ fiunt convivia mensâ:
  Nunc, sine me, totâ janua nocte patet.
Quare, si sapis, oblatas ne desere messes;
  Et stolidum pleno vellere carpe pecus.
Deinde, ubi consumto restabit munere pauper,
  Dic, alias iterum naviget Illyrias.

Cynthia non sequitur fasces, non curat honores;
  Semper amatorum ponderat illa sinus.
At tu nunc nostro, Venus, o! succurre dolori,
  Rumpat ut assiduis membra libidinibus.
Ergo muneribus quivis mercatur amorem?
  Jupiter! indignâ merce puella perit.
Semper in Oceanum mittit me quærere gemmas,
  Et jubet ex ipsâ tollere dona Tyro.
Atque utinam Romæ nemo esset dives; et ipse
  Stramineâ posset dux habitare casâ.
Nunquam venales essent ad munus amicæ,
  Atque unâ fieret cana puella domo.
Non quia septenas noctes sejuncta cubâris,
  Candida tam fœdo brachia fusa viro;
Non quia peccâris, testor te; sed quia vulgo
  Formosis levitas semper amica fuit.
Barbarus excussis agitat vestigia lumbis,
  Et subito felix nunc mea regna tenet.
Adspice quid donis Eriphyla invenit amaris,
  Arserit et quantis nupta Creüsa malis.
Nullane sedabit nostros injuria fletus?
  An dolor hic vitiis nescit abesse suis?
Tot jam abiêre dies, cum me nec cura theatri,
  Nec tetigit campi, nec mea Musa juvat.
Ah! pudeat, certe pudeat; nisi forte (quod aiunt)
  Turpis amor surdis auribus esse solet.
Cerne ducem, modo qui fremitu complevit inani
  Actia damnatis æquora militibus.
Hunc infamis amor versis dare terga carinis
  Jussit, et extremo quærere in orbe fugam.
Cæsaris hæc virtus, et gloria Cæsaris hæc est:
  Illâ, quâ vicit, condidit arma manu.
Sed quascumque tibi vestes, quoscumque smaragdos,
  Quosve dedit flavo lumine chrysolithos;
Hæc videam rapidas in vanum ferre procellas;
  Quæ tibi terra, velim, quæ tibi fiat aqua.
Non semper placidus perjuros ridet amantes
  Jupiter, et surdâ negligit aure preces.

Vidistin' toto sonitus percurrere cœlo,
  Fulminaque æthereâ desiluisse domo?
Non hæc Pleïades faciunt, neque aquosus Orion;
  Nec sic de nihilo fulminis ira cadit.
Perjuras tunc ille solet punire puellas:
  Deceptus quoniam flevit et ipse deus.
Quare ne tibi sit tanti Sidonia vestis,
  Ut timeas, quoties nubilus Auster erit.

ELEGIA XVII.

De Exclusione.

Mentiri noctem, promissis ducere amantem,
  Hoc erit infectas sanguine habere manus.
Horum ego sum vates, quoties desertus amaras
  Explevi noctes fractus utroque toro.
Vel tu Tantaleâ moveare ad flumina sorte,
  Ut liquor arenti fallat ab ore sitim;
Vel tu Sisyphios licet admirere labores,
  Difficile ut toto monte volutet onus;
Durius in terris nihil est, quod vivat, amante,
  Nec, modo si sapias, quod minus esse velis.
Quem modo felicem, invidiâ admirante, ferebant,
  Nunc decimo admittor vix ego quoque die.
Nunc jacere e duro corpus juvat, impia, saxo,
  Sumere et in nostras tetra venena manus;
Nunc licet in triviis siccâ requiescere lunâ,
  Aut per rimosas mittere verba fores.
Quod quamvis ita sit, dominam mutare cavebo.
  Tum flebit, cum in me senserit esse fidem.

ELEGIA XVIII.

Ad Cynthiam.

Assiduæ multis odium peperêre querelæ:
  Frangitur in tacito femina sæpe viro.
Siquid vidisti, semper vidisse negato:
  Aut siquid doluit forte, dolere nega.
Quid, mea si canis ætas candesceret annis,
  Et faceret scissas languida ruga genas?
At non Tithoni spernens Aurora senectam
  Desertum Eoâ passa jacere domo est.
Illum sæpe suis decedens fovit in ulnis,
  Quam prius abjunctos sedula lavit equos.
Illum ad vicinos cum amplexa quiesceret Indos,
  Maturos iterum est questa redire dies.
Illa deos, currum conscendens, dixit iniquos;
  Invitum et terris præstitit officium;
Cui majora senis Tithoni gaudia vivi,
  Quam gravis amisso Memnone luctus erat.
Cum sene non puduit talem dormire puellam,
  Et canæ toties oscula ferre comæ.
At tu etiam juvenem odisti me, perfida, cum sis
  Ipsa anus haud longâ curva futura die.
Quin ego deminuo curam, quod sæpe Cupido
  Huic malus esse solet, cui bonus ante fuit.
Nunc etiam infectos demens imitare Britannos,
  Ludis et externo tincta nitore caput.
Ut natura dedit, sic omnis recta figura:
  Turpis Romano Belgicus ore color.
Illi sub terris fiant mala multa puellæ,
  Quæ mentita suas vertit inepta comas.
De me, mî certe poteris formosa videri;
  Mî formosa sat es, si modo sæpe venis.
An si cœruleo quædam sua tempora fuco
  Tinxerit, idcirco cœrula forma bona est?

Cum tibi nec frater, nec sit tibi filius ullus,
Frater ego, et tibi sim filius unus ego.
Ipse tuus semper tibi sit custodia lectus;
Nec nimis ornatâ fronte sedere velis.
Credam ego narranti (noli committere) famæ:
Et terram rumor transilit, et maria.

ELEGIA XIX.

Ad Cynthiam.

Etsi, me invito, discedis, Cynthia, Româ,
Lætor, quod sine me devia rura colis.
Nullus erit castis juvenis corruptor in agris,
Qui te blanditiis non sinat esse probam.
Nulla neque ante tuas orietur rixa fenestras;
Nec tibi clamatæ somnus amarus erit.
Sola eris, et solos spectabis, Cynthia, montes,
Et pecus, et fines pauperis agricolæ.
Illic te nulli poterunt corrumpere ludi;
Fanaque, peccatis plurima causa tuis.
Illic assidue tauros spectabis arantes,
Et vitem doctâ ponere falce comas.
Atque ibi rara feres inculto thura sacello,
Hædus ubi agrestes corruet ante focos.
Protinus et nudâ choreas imitabere surâ;
Omnia ab externo sint modo tuta viro.
Ipse ego venabor: jam nunc me sacra Dianæ
Suscipere, et Veneri ponere vota, juvat.
Incipiam captare feras, et reddere pennis
Cornua, et audaces ipse monere canes;
Non tamen, ut vastos ausim tentare leones,
Aut celer agrestes comminus ire sues.
Hæc igitur mihi sit lepores audacia molles
Excipere, et stricto figere avem calamo,
Qua formosa suo Clitumnus flumina luco
Integit, et niveos abluit unda boves.

Tu, quoties aliquid conabere, vita, memento
  Venturum paucis me tibi luciferis.
Sic me nec solæ poterunt avertere silvæ,
  Nec vaga muscosis flumina fusa jugis;
Quin ego in assiduâ mutem tua nomina linguâ,
  Absenti nemo ne nocuisse velit.

ELEGIA XX.

Ad Cynthiam.

Quid fles abductâ gravius Briseïde? quid fles
  Anxia captivâ tristius Andromachâ?
Quidve meâ de fraude deos, insana, fatigas?
  Quid quereris nostram sic cecidisse fidem?
Non tam nocturnâ volucris funesta querelâ
  Attica Cecropiis obstrepit in foliis;
Nec tantum Niobe bis sex ad busta superba
  Sollicito lacrymas depluit e Sipylo.
Me licet æratis adstringant brachia nodis,
  Sint mea vel Danaës condita membra domo,
In te ego et æratas rumpam, mea vita, catenas,
  Ferratam Danaës transiliamque domum.
De te quodcumque, ad surdas mihi dicitur aures;
  Tu modo ne dubita de gravitate meâ.
Ossa tibi juro per matris, et ossa parentis,
  (Si fallo, cinis, heu! sit mihi uterque gravis)
Me tibi ad extremas mansurum, vita, tenebras.
  Ambos una fides auferet, una dies.
Quod si nec nomen, nec me tua forma teneret,
  Posset servitium mite tenere tuum.
Septima jam plenæ deducitur orbita lunæ,
  Cum de me, et de te, compita nulla tacent.
Interea nobis non nunquam janua mollis,
  Non nunquam lecti copia facta tui;
Nec mihi muneribus nox ulla est empta beatis:
  Quidquid eram, hoc animi gratia magna tui.

Cum te tam multi peterent, tu me una petisti.
Possum ego naturæ non meminisse tuæ?
Tunc me vel tragicæ vexetis Erinnyes, et me
Inferno damnes, Æace, judicio;
Atque inter Tityi volucres mea pœna vagetur;
Tumque ego Sisyphio saxa labore geram.
Nec tu supplicibus me sis venerata tabellis.
Ultima talis erit, quæ mea prima fides.
Hoc mihi perpetuo jus est, quod solus amator
Nec cito desisto, nec temere incipio.

ELEGIA XXI.

Ad Cynthiam, de Pantho.

At quantum de me Panthi tibi pagina finxit,
Tantum illi Pantho ne sit amica Venus.
Sed tibi jam videor Dodonâ verior augur?
Uxorem ille tuus pulcher amator habet.
Tot noctes periêre: nihil pudet? adspice, cantat
Liber: tu, nimium credula, sola jaces.
Et nunc inter eos tu sermo es: te ille superbus
Dicit se invito sæpe fuisse domi.
Dispeream, si quidquam aliud, quam gloria, de te
Quæritur: has laudes ille maritus habet.
Colchida sic hospes quondam decepit Iason:
Ejectâ tenuit namque Creüsa domum.
Sic a Dulichio juvene et delusa Calypso
Vidit amatorem pandere vela suum.
Ah! nimium faciles aurem præbere puellæ,
Discite desertæ non temere esse bonæ.
Nunc quoque, qui restet, jampridem quæritur alter.
Experta in primo stulta cavere potes.
Nos quocumque loco, nos omni tempore tecum,
Sive ægrâ pariter, sive valente, sumus.

ELEGIA XXII.

Ad Demophoontem.

Scis here mî multas pariter placuisse puellas;
Scis mihi, Demophoon, multa venire mala.
Nulla meis frustra lustrantur compita plantis;
Omnia in exitium nata theatra meum;
Sive aliquis molli deducit candida gestu
Brachia, seu varios incinit ore modos.
Interea nostri quærunt sibi vulnus ocelli,
Candida non tecto pectore siqua sedet;
Sive vagi crines puris in frontibus errant,
Indica quos medio vertice gemma tenet;
Quæ si forte aliquid vultu mihi dura negârat,
Frigida de totâ fronte cadebat aqua.
Quæris, Demophoon, cur sim tam mollis in omnes?
Quod quæris, quare non habet ullus amor?
Cur aliquis sacris laniat sua brachia cultris,
Et Phrygis insanos cæditur ad numeros?
Unicuique dedit vitium natura creato.
Mî natura aliquid semper amare dedit.
Me licet et Thamyræ cantoris fata sequantur,
Nunquam ad formosas, invide, cæcus ero.
Sed, tibi si exiles videor tenuatus in artus,
Falleris; haud unquam est culta labore Venus.
Percontere licet; sæpe est experta puella
Officium totâ nocte valere meum.
Jupiter Alcmenæ geminas requieverat Arctos,
Et cœlum noctu bis sine rege fuit.
Nec tamen idcirco languens ad fulmina venit.
Nullus amor vires eripit ipse suas.
Quid? cum e complexu Briseïdos iret Achilles,
Num fugêre minus Thessala tela Phryges?
Quid? ferus Andromachæ lecto cum surgeret Hector,
Bella Mycenææ non timuêre rates?

Ille, vel hic, classes poterat, vel perdere muros.
  Hic ego Pelides, hic ferus Hector ego.
Adspice uti cœlo modo sol, modo luna ministret:
  Sic etiam nobis una puella parum est.
Altera me cupidis teneat foveatque lacertis,
  Altera siquando non sinit esse locum;
Aut si forte irata meo sit facta ministro,
  Ut sciat esse aliam, quæ velit esse mea.
Nam melius duo defendunt retinacula navem;
  Tutius et geminos anxia mater alit.
Aut si es dura, nega: sin es non dura, venito.
  Quid juvat in nullo pondere verba loqui?
Hic unus dolor est ex omnibus acer amanti,
  Speranti subito siqua venire negat.
Quanta illum toto versant suspiria lecto,
  Cum recipi, quem non noverit ille, putat?
Et rursum puerum quærendo audita fatigat;
  Quem, quæ scire timet, dicere plura jubet.

ELEGIA XXIII.

De Amoris Servitute.

Cui fuit indocto fugienda hæc semita vulgi,
  Ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.
Ingenuus quisquam alterius dat munera servo,
  Ut commissa suæ verba ferat dominæ?
Et quærit toties, "Quænam nunc porticus illam
  Integit?" et, "Campo quo movet illa pedes?"
Deinde ubi pertuleris, quos dicit fama labores
  Herculis, ut scribat, "Muneris ecquid habes?"
Cernere uti possis vultum custodis avari,
  Captus et immundâ sæpe latere casâ.
Quam care semel in toto nox venditur anno!
  Ah! pereant, siquos janua clausa juvat.
Contra rejecto quæ libera vadit amictu,
  Custodum et nullo septa timore, placet;

Cui sæpe immundo Sacra conteritur via socco,
  Nec sinit esse moram, siquis adire velit.
Differet hæc nunquam, nec poscet garrula, quæ te
  Adstrictus ploret sæpe dedisse pater.
Nec dicet, "Timeo: propera jam surgere, quæso:
  Infelix! hodie vir mihi rure venit."
Et quas Euphrates, et quas mihi misit Orontes,
  Me capiant: nolim furta pudica tori.
Libertas quoniam nulli jam restat amanti,
  Nullus liber erit, siquis amare volet.

ELEGIA XXIV.

De Cynthiâ, in Æmulum.

'Tu loqueris, cum sis jam noto fabula libro,
  Et tua sit toto Cynthia lecta foro?"
Cui non his verbis adspergat tempora surdo
  Aut pudor ingenuus, aut reticendus amor?
Quod si tam facilis spiraret Cynthia nobis,
  Non ego nequitiæ dicerer esse caput,
Nec sic per totam infamis traducerer urbem:
  Ureret et quamvis, nomine verba darem.
Quare ne tibi sit mirum, me quærere viles:
  Parcius infamant: num tibi causa levis?
Et modo pavonis caudæ flabella superbæ,
  Et manibus durâ frigus habere pilâ;
Et cupit iratum talos me poscere eburnos,
  Quæque nitent Sacrâ vilia dona viâ.
Ah! peream, si me ista movent dispendia: verum
  Fallaci dominæ jam pudet esse jocum.
* * * * *
Hoc erat in primis quod me gaudere jubebas?
  Tam te formosam non pudet esse levem?
Una aut altera nox nondum est in amore peracta,
  Et dicor lecto jam gravis esse tuo.
Me modo laudabas, et carmina nostra legebas.

Ille tuus pennas tam cito vertit amor?
Contendat mecum ingenio, contendat et arte;
In primis unâ discat amare domo:
Si libitum tibi erit, Lernæas pugnet ad hydras,
Et tibi ab Hesperio mala dracone ferat:
Tetra venena libens, et naufragus ebibat undas,
Et nunquam pro te deneget esse miser:
(Quos utinam in nobis, vita, experiare labores)
Jam tibi de timidis iste protervus erit,
Qui nunc se in tumidum jactando venit honorem.
Dissidium vobis proximus annus erit.
At me non ætas mutabit tota Sibyllæ,
Non labor Alcidæ, non niger ille dies.
Tu mea compones, et dices, "Ossa, Properti,
Hæc tua sunt: heu! heu! tu mihi certus eras.
Certus eras, heu! heu! quamvis nec sanguine avito
Nobilis, et quamvis non ita dives eras."
Nil ego non patiar: nunquam me injuria mutat:
Ferre ego formosam nullum onus esse puto.
Credo ego, non paucos istâ periisse figurâ:
Credo ego, sed multos non habuisse fidem.
Parvo dilexit spatio Minoïda Theseus,
Phyllida Demophoon; hospes uterque malus.
Jam tibi Iasoniâ nota est Medea carinâ,
Et modo servato sola relicta viro.
Dura est, quæ multis simulatum fingit amorem,
Et se plus uni siqua parare potest.
Noli nobilibus, noli conferre beatis.
Vix venit, extremo qui legat ossa die.
Î tibi nos erimus: sed, tu potius, precor, ut me
Demissis plangas pectore nuda comis.

ELEGIA XXV.

Ad Cynthiam.

Unica nata meo pulcherrima cura dolori,
Excludi quoniam sors mea sæpe, venis.
Ista meis fiet notissima forma libellis,
Calve, tuâ veniâ, pace, Catulle, tuâ.
Miles depositis annosus secubat armis;
Grandævique negant ducere aratra boves;
Putris et in vacuâ requiescit navis arenâ;
Et vetus in templo bellica parma vacat:
At me ab amore tuo deducet nulla senectus,
Sive ego Tithonus, sive ego Nestor ero.
Nonne fuit satius duro servire tyranno,
Et gemere in tauro, sæve Perille, tuo?
Gorgonis et satius fuit obdurescere vultu?
Caucasias etiam si pateremur aves?
Sed tamen obsistam: teritur robigine mucro
Ferreus, et parvo sæpe liquore silex.
At nullo dominæ teritur sub limine amor, qui
Restat, et immeritâ sustinet aure minas.
Ultro contemtus rogat, et peccâsse fatetur
Læsus, et invitis ipse redit pedibus.
Tu quoque, qui pleno fastus assumis amore,
Credule, nulla diu femina pondus habet.
An quisquam in mediis persolvit vota procellis,
Cum sæpe in portu fracta carina natet?
Aut prius infecto deposcit præmia cursu,
Septima quam metam triverit ante rota?
Mendaces ludunt flatus in amore secundo.
Siqua venit sero, magna ruina venit.
Tu tamen interea, quamvis te diligat illa,
In tacito cohibe gaudia clausa sinu:
Namque, in amore suo, semper sua maxima cuique
Nescio quo pacto verba nocere solent.

Quamvis te persæpe vocet, semel ire memento.
  Invidiam quod habet, non solet esse diu.
At si sæcla forent antiquis grata puellis,
  Essem ego, quod nunc tu: tempore vincor ego.
Non tamen ista meos mutabunt sæcula mores.
  Unusquisque suâ noverit ire viâ.
At vos, qui officia in multos revocatis amores,
  Quantum sic cruciat lumina vestra dolor?
Vidistis pleno teneram candore puellam;
  Vidistis fusco: ducit uterque color.
Vidistis quamdam Argivâ prodire figurâ;
  Vidistis nostras: utraque forma rapit.
Illaque plebeio, vel sit sandicis amictu;
  Hæc atque illa mali vulneris una via est.
Cum satis una tuis insomnia portet ocellis,
  Una sit et cuivis femina multa mala.

ELEGIA XXVI.

Ad Cynthiam, de Insomnio Naufragii.

Vidi te in somnis fractâ, mea vita, carinâ
  Ionio lassas ducere rore manus,
Et, quæcumque in me fueras mentita, fateri,
  Nec jam humore graves tollere posse comas;
Qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen,
  Aurea quam molli tergore vexit ovis.
Quam timui, ne forte tuum mare nomen haberet,
  Atque tuâ labens navita fleret aquâ!
Quæ tum ego Neptuno, quæ tum cum Castore fratri,
  Quæque tibi excepi tum, dea Leucothee?
At tu, vix primas extollens gurgite palmas,
  Sæpe meum nomen jam peritura vocas.
Quod si forte tuos vidisset Glaucus ocellos,
  Esses Ionii facta puella maris.
Et tibi præ invidiâ Nereïdes increpitarent,
  Candida Nesæe, cœrula Cymothoë.

Sed tibi subsidio delphinum currere vidi,
Qui, puto, Arioniam vexerat ante lyram.
Jamque ego conabar summo me mittere saxo,
Cum mihi discussit talia visa metus.
* * * * *

Nunc admirentur, quod tam mihi pulchra puella
Serviat, et totâ dicar in urbe potens.
Non, si Cambysæ redeant, et flumina Crœsi,
Dicat, "De nostro surge, poëta, toro."
Nam mea cum recitat, dicit se odisse beatos.
Carmina tam sancte nulla puella colit.
Multum in amore fides, multum constantia prodest.
(Qui dare multa potest, multa et amare potest.)
Seu mare per longum mea cogitet ire puella,
Hanc sequar, et fidos una aget aura duos.
Unum litus erit sopitis, unaque tecto
Arbor; et ex unâ sæpe bibemus aquâ.
Et tabula una duos poterit componere amantes,
Prora cubile mihi, seu mihi puppis erit.
Omnia perpetiar, sævus licet urgeat Eurus,
Velaque in incertum frigidus Auster agat.
Quicumque et venti miserum vexâstis Ulyssen,
Et Danaûm Euboïco litore mille rates;
Et qui movistis duo litora, cum rudis Argûs
Dux erat ignoto missa columba mari.
Illa meis tantum non usquam desit ocellis,
Incendat navem Jupiter ipse licet.
Certe îsdem nudi pariter jactabimur oris.
Me licet unda ferat, te modo terra tegat.
Sed non Neptunus tanto crudelis amori,
Neptunus fratri par in amore Jovi.
Testis Amymone, latices cum ferret, in Argis
Compressa, et Lerne pulsa tridente palus.
Jam deus amplexu votum persolvit; at illi
Aurea divinas urna profudit aquas.
Crudelem et Boream rapta Orithyia negabit.
Hic deus et terras et maria alta domat.
Crede mihi, nobis mitescet Scylla; nec unquam

Alternas revomet vasta Charybdis aquas
Ipsaque sidera erunt nullis obscura tenebris:
Purus et Orion, purus et Hædus erit.
Quod mihi si ponenda tuo sit corpore vita,
Exitus hic nobis non inhonestus erit.

ELEGIA XXVII.

Quod incerta Hora Mortis.

At vos incertam, mortales, funeris horam
Quæritis, et quâ sit Mors aditura viâ;
Quæritis et cœlo Phœnicum inventa sereno,
Quæ sit stella homini commoda, quæque mala.
Seu pedibus Parthos sequimur, seu classe Britannos,
Et maris et terræ cæca pericla viæ.
Rursus et objectum fletis capiti esse tumultum,
Cum Mavors dubias miscet utrimque manus:
Præterea domibus flammam, domibusque ruinam,
Neu subeant labris pocula nigra tuis.
Solus amans novit, quando periturus, et a quâ
Morte: neque hic Boreæ flabra, neque arma timet
Jam licet et Stygiâ sedeat sub arundine remex,
Cernat et infernæ tristia vela ratis;
Si modo clamantis revocaverit aura puellæ,
Concessum nullâ lege redibit iter.

ELEGIA XXVIII.

Ad Jovem, pro Amicâ ægrotante.

Jupiter! affectæ tandem miserere puellæ:
Tam formosa tuum mortua crimen erit.
Venit enim tempus, quo torridus æstuat aër,
Incipit et sicco fervere terra Cane.
Sed non tam ardoris culpa est, neque crimina cœli,

Quam toties sanctos non habuisse deos.
Hoc perdit miseras, hoc perdidit ante, puellas.
Quidquid jurârunt, ventus et unda rapit.
Num sibi collatam doluit Venus? illa peræque
Præ se formosis invidiosa dea est.
An contemta tibi Junonis templa Pelasgæ?
Palladis aut oculos ausa negare bonos?
Semper, formosæ, non nôstis parcere verbis:
Hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.
Sed tibi, vexatæ per multa pericula vitæ
Extremo veniet mollior hora die.
Io versa caput primos mugiverat annos:
Nunc dea, quæ Nili flumina vacca bibit.
Ino etiam primâ terras ætate vagata est:
Hanc miser implorat navita Leucotheen.
Andromede monstris fuerat devota marinis:
Hæc eadem Persei nobilis uxor erat.
Callisto Arcadios erraverat ursa per agros:
Hæc nocturna suo sidere vela regit.
Quod si forte tibi properârint fata quietem,
Illa sepulturæ fata beata tuæ;
Narrabis Semelæ, quo sis formosa periclo,
Credet et illa suo docta puella malo.
Et tibi, Mæonias inter Heroïdas omnes,
Primus erit, nullâ non tribuente, locus.
Nunc, utcumque potes, fato gere saucia morem.
Et deus, et durus vertitur ipse dies.
Hoc tibi vel poterit conjux ignoscere Juno:
Frangitur et Juno, siqua puella perit.
Deficiunt magico torti sub carmine rhombi;
Et tacet exstincto laurus adusta foco:
Et jam Luna negat toties descendere cœlo;
Nigraque funestum concinit omen avis.
Una ratis fati nostros portabit amores
Cœrula, ad infernos velificata lacus.
Si non unius, quæso miserere duorum:
Vivam, si vivet: si cadet illa, cadam.
Pro quibus optatis sacro me carmine damno;

Scribam ego, "Per magnum salva puella Jovem."
Ante tuosque pedes illa ipsa adoperta sedebit,
Narrabitque sedens longa pericla sua.
Hæc tua, Persephone, maneat clementia; nec tu,
Persephones conjux, sævior esse velis.
Sunt apud infernos tot millia formosarum:
Pulchra sit in superis, si licet, una locis.
Vobiscum est Iole, vobiscum candida Tyro,
Vobiscum Europe, nec proba Pasiphaë;
Et quot Iona tulit, vetus et quot Achaïa formas,
Et Thebæ, et Priami diruta regna senis.
Et quæcumque erat in numero Romana puella,
Occidit. Has omnes ignis avarus habet.
Nec forma æternum, aut cuiquam est fortuna perennis.
Longius, aut propius, mors sua quemque manet.
Tu quoniam es, mea lux, magno demissa periclo,
Munera Dianæ debita redde choros.
Redde etiam excubias divæ nunc, ante juvencæ:
Votivas noctes et mihi solve decem.

ELEGIA XXIX.

Ad Cynthiam.

Hesternâ, mea lux, cum potus nocte vagarer,
Nec me servorum duceret ulla manus,
Obvia, nescio quot pueri, mihi turba minuta
Venerat; (hos vetuit me numerare timor)
Quorum alii faculas, alii retinere sagittas,
Pars etiam visa est vincla parare mihi.
Sed nudi fuerant: quorum lascivior unus,
"Arripite hunc," inquit: "nam bene nôstis eum.
Hic erat; hunc mulier nobis irata locavit."
Dixit, et in collo jam mihi nodus erat.
Hic alter jubet in medium propellere; et alter,
"Intereat, qui nos non putat esse deos.

Hæc te non meritum totas exspectat in horas;
  (At tu nescio quas quæris, inepte, fores)
Quæ cum Sidoniæ nocturna ligamina mitræ
  Solverit, atque oculos moverit illa graves;
Afflabunt tibi non Arabum de gramine odores,
  Sed quos ipse suis fecit Amor manibus.
Parcite jam, fratres: jam certos spondet amores:
  Et jam ad mandatam venimus ecce domum."
Atque ita mi injecto dixerunt rursus amictu:
  "I nunc, et noctes disce manere domi."
Mane erat, et volui, si sola quiesceret illa,
  Visere: at in lecto Cynthia sola fuit.
Obstupui: non illa mihi formosior unquam
  Visa, neque ostrinâ cum fuit in tunicâ.
Ibat et hinc castæ narratum somnia Vestæ,
  Neu sibi, neve mihi quæ nocitura forent.
Talis visa mihi somno demissa recenti.
  Heu! quantum per se candida forma valet!
"Quo tu matutinus," ait, "speculator amicæ?
  Me similem vestris moribus esse putas?
Non ego tam facilis; sat erit mihi cognitus unus,
  Vel tu, vel siquis verior esse potest.
Apparent non ulla toro vestigia presso,
  Signa voluptatis: nec jacuisse duos.
Adspice, ut in toto nullus mihi corpore surgat
  Spiritus, admisso notus adulterio."
Dixit, et opposità propellens suavia dextrâ,
  Prosilit in laxâ nixa pedem soleâ.
Sic ego tam sancti custos excludor amoris.
  Ex illo felix nox mihi nulla fuit.

ELEGIA XXX.

Ad eamdem.

Quo fugis, ah demens? nulla est fuga: (tu licet usque
  Ad Tanaïm fugias, usque sequetur Amor)

Non, si Pegaseo vecteris in aëre dorso;
  Nec, tibi si Persei moverit ala pedes.
Vel, si te sectæ rapiant talaribus auræ,
  Nil tibi Mercurii proderit alta via.
Instat semper Amor supra caput: instat amanti;
  Et gravis ipse super libera colla sedet.
Excubat ille acer custos, et tollere nusquam
  Te patietur humo lumina capta semel.
Et jam si pecces, deus exorabilis ille est,
  Si modo præsentes viderit esse preces.
Ista senes licet accusent convivia duri,
  Nos modo propositum, vita, teramus iter.
Illorum antiquis onerentur legibus aures:
  Hic locus est, in quo, tibia docta, sones,
Quæ non jure vado Mæandri jacta natâsti,
  Turpia cum faceret Palladis ora tumor.
Num jam, dura, paras Phrygias nunc ire per undas,
  Et petere Hyrcani litora nota maris?
Spargereque alternâ communes cæde penates,
  Et ferre ad patrios præmia dira lares?
Unâ contentum pudeat me vivere amicâ?
  Hoc si crimen erit, crimen amoris erit.
Mî nemo objiciat: libeat tibi, Cynthia, mecum
  Roscida muscosis antra tenere jugis.
Illic adspicias scopulis hærere sorores,
  Et canere antiquî dulcia furta Jovis;
Ut Semelâ est combustus, ut est deperditus Io;
  Denique ut ad Trojæ tecta volârit avis.
Quod si nemo exstat, qui vicerit alitis arma,
  Communis culpæ cur reus unus agor?
Nec tu Virginibus reverentia moveris ora:
  Hic quoque non nescit, quid sit amare, chorus;
Si tamen Œagri quædam compressa figurâ
  Bistoniis olim rupibus accubuit.
Hîc ubi me primâ statuent in parte choreæ,
  Et medius tectâ cuspide Bacchus erit,
Tum capiti sacros patiar pendere corymbos;
  Nam sine te nostrum non valet ingenium.

XXI.

am.

r ? Aurea Phœbi
perta fuit.
igesta columnis ;
rba senis.
hi pulchrior ipso
iare lyrâ.
armenta Myronis,
gna, boves.
marmore templum,
ygiâ.
currus ;
ntis opus)
ce Gallos,
talidos.
e, interque sororem,
este sonat.

XXII.

m.

te viderit, ergo
lumen habet.
Cynthia, sortes,
legoni ?
tant esseda Tibur ?
t anum ?
dcumque vacabis,
ere turba vetat,
currere tædis
a ferre deæ.

Scilicet umbrosis sordet Pompeia columnis
  Porticus, aulæis nobilis Attalicis;
Et creber platanis pariter surgentibus ordo,
  Flumina sopito quæque Marone cadunt;
Et leviter Nymphis totâ crepitantibus urbe,
  Cum subito Triton ore recondit aquam.
Falleris, ista tui furtum via monstrat amoris.
  Non urbem, demens, lumina nostra, fugis.
Nil agis: insidias in me componis inanes:
  Tendis iners docto retia nota mihi.
Sed de me minus est: famæ jactura pudicæ
  Tanta tibi miseræ, quanta mereris, erit.
Nuper enim de te nostras me lædit ad aures
  Rumor, et in totâ non bonus urbe fuit.
Sed tu non debes inimicæ credere linguæ;
  Semper formosis fabula pœna fuit.
Non tua deprenso damnata est fama veneno.
  Testis eris puras, Phœbe, videre manus.
Sin autem longo nox una aut altera lusu
  Consumta est, non me crimina parva movent.
Tyndaris externo patriam mutavit amore,
  Et sine decreto viva reducta domum est.
Ipsa Venus, quamvis corrupta libidine Martis,
  Nec minus in cœlo semper honesta fuit.
Quamvis Ida Parim pastorem dicat amâsse,
  Atque inter pecudes accubuisse deam:
Hoc et Hamadryadum spectavit turba sororum,
  Silenique senes, et pater ipse chori;
Cum quibus Idæo legisti poma sub antro,
  Suppositâ excipiens, Naï, caduca manu.
An quisquam in tanto stuprorum examine quærit,
  Cur hæc tam dives? quis dedit? unde dedit?
O nimium nostro felicem tempore Romam,
  Si contra mores una puella facit!
Hæc eadem ante illam impune et Lesbia fecit.
  Quæ sequitur, certe est invidiosa minus.
Qui quærit Tatios veteres, durasque Sabinas,
  Hic posuit nostrâ nuper in urbe pedem.

Tu prius et fluctus poteris siccare marinos,
Altaque mortali deligere astra manu,
Quam facere, ut nostræ nolint peccare puellæ.
Hic mos Saturno regna tenente fuit,
Et cum Deucalionis aquæ fluxêre per orbem,
Et post antiquas Deucalionis aquas.
Dic mihi, quis potuit lectum servare pudicum?
Quæ dea cum solo vivere sola deo?
Uxorem quondam magni Minoïs, ut aiunt,
Corrupit torvi candida forma bovis.
Nec minus ærato Danaë circumdata muro,
Non potuit magno casta negare Jovi.
Quod seu tu Graias, seu sis imitata Latinas,
Semper vive meo libera judicio.

ELEGIA XXXIII.

Ad Cynthiam.

Tristia jam redeunt iterum sollennia nobis:
Cynthia jam noctes est operata decem.
Atque utinam Nilo pereat quæ sacra tepente
Misit matronis Inachis Ausoniis.
Quæ dea tam cupidos toties divisit amantes,
Quæcumque illa fuit, semper amara fuit.
Tu certe Jovis occultis in amoribus, Io,
Sensisti, multas quid sit inire vias,
Cum te jussit habere puellam cornua Juno,
Et pecoris duro perdere verba sono.
Ah! quoties quernis læsisti frondibus ora;
Mansisti stabulis abdita pasta tuis.
An, quoniam agrestem detraxit ab ore figuram
Jupiter, idcirco facta superba dea es?
An tibi non satis est fuscis Ægyptus alumnis?
Cur tibi tam longâ Roma petita viâ?
Quidve tibi prodest, viduas dormire puellas?
Sed tibi, crede mihi, cornua rursus erunt:

Aut nos e nostrâ te, sæva, fugabimus urbe:
Cum Tiberi Nilo gratia nulla fuit.
At tu, quæ nostro nimium placata dolore es,
Noctibus his vacui ter faciamus iter.
Non audis, et verba sinis mea ludere; cum jam
Flectant Icarii sidera tarda boves.
Lenta bibis: mediæ nequeunt te frangere noctes.
An nondum est talos mittere lassa manus?
Ah! pereat quicumque meracas repperit uvas,
Corrupitque bonas nectare primus aquas.
Icare, Cecropiis merito jugulate colonis,
Pampineus, nôsti, quam sit amarus odor.
Tu quoque, o Eurytion, vino, Centaure, peristi;
Nec non Ismario tu, Polypheme, mero.
Vino forma perit; vino corrumpitur ætas;
Vino sæpe suum nescit amica virum.
Me miserum! ut multo nihil est mutata Lyæo!
Jam bibe; formósa es: nil tibi vina nocent.
Cum tua præpendent demissæ in pocula sertæ,
Et mea deductâ carmina voce legis,
Largius effuso madeat tibi mensa Falerno;
Spumet et aurato mollius in calice.
Nulla tamen lecto recipit se sola libenter.
Est quiddam, quod vos quærere cogat Amor.
Semper in absentes felicior æstus amantes.
Elevat assiduos copia longa viros.

ELEGIA XXXIV.

Ad Lynceum Poëtam.

Cur quisquam faciem dominæ jam credat Amori?
Sic erepta mihi pæne puella mea est.
Expertus dico: nemo est in amore fidelis.
Formosam raro non sibi quisque petit.
Polluit illè deus cognatos, solvit amicos,
Et bene concordes tristia ad arma vocat.

Hospes in hospitium Menelao venit adulter:
  Colchis et ignotum nonne secuta virum est?
Lynceu, tune meam potuisti tangere curam?
  Perfide, nonne tuæ tunc cecidêre manus?
Quid, si non constans illa et tam certa fuisset?
  Posses in tanto vivere flagitio?
Tu mihi vel ferro pectus, vel perde veneno:
  A dominâ tantum te modo tolle meâ.
Te socium vitæ, te corporis, esse licebit;
  Te dominum admitto rebus, amice, meis.
Lecto te solum, lecto te deprecor uno:
  Rivalem possum non ego ferre Jovem.
Ipse meas solus, quod nil est, æmulor umbras,
  Stultus, quod stulto sæpe timore tremo.
Una tamen causa est, quâ crimina tanta remitto,
  Errabant multo quod tua verba mero.
Sed nunquam vitæ fallet me ruga severæ.
  Omnes jam nôrunt, quam sit amare bonum.
Lynceus ipse meus seros insanit amores.
  Solum te nostros lætor adire deos.
Quid tua Socraticis tibi nunc sapientia libris
  Proderit? aut rerum dicere posse vias?
Aut quid Cretæi tibi prosunt carmina lecta?
  Nil juvat in magno vester amore senex.
Tu satius Musis meliorem imitere Philetam,
  Et non inflati somnia Callimachi.
Non cursus licet Ætoli referas Acheloi,
  Luxerit ut magno fractus amore liquor;
Atque etiam ut Phrygio fallax Mæandria campo
  Errat, et ipsa suas decipit unda vias;
Qualis et Adrasti fuerit vocalis Arion,
  Tristia ad Archemori funera victor equus.
Amphiaraëæ nil prosunt fata quadrigæ,
  Aut Capanei magno grata ruina Jovi.
Desine et Æschyleo componere verba cothurno;
  Desine; et ad molles membra resolve choros.
Incipe jam angusto versus includere torno;
  Inque tuos ignes, dure poëta, veni.

Tu non Antimacho, non tutior ibis Homero.
  Despicit et magnos recta puella deos.
Sed non ante gravi taurus succumbit aratro,
  Cornua quam validis hæserit in laqueis.
Nec tu tam duros per te patiêris amores:
  Trux tamen a nobis arte domandus eris.
Harum nulla solet rationem quærere mundi,
  Nec cur fraternis Luna laboret equis;
Nec si post Stygias aliquid restaverit undas,
  Nec si consulto fulmina missa tonent.
Adspice me, (cui parva domi fortuna relicta est,
  Nullus et antiquo Marte triumphus avi)
Ut regnem mixtas inter conviva puellas
  Hoc, ego quo tibi nunc elevor, ingenio.
Me juvet hesternis positum languere corollis,
  Quem tetigit jactu certus ad ossa deus;
Actia Virgilium custodis litora Phœbi,
  Cæsaris et fortes dicere posse rates;
Qui nunc Æneæ Trojani suscitat arma,
  Jactaque Lavinis mœnia litoribus.
Cedite, Romani scriptores; cedite, Graii.
  Nescio quid majus nascitur Iliade.
Tu canis umbrosi subter pineta Galesi
  Thyrsin, et attritis Daphnin arundinibus;
Utque decem possint corrumpere mala puellam,
  Missus et impressis hædus ab uberibus.
Felix, qui viles pomis mercaris amores:
  Huic licet ingratæ Tityrus ipse canat.
Felix, intactum Corydon qui tentat Alexin
  Agricolæ domini carpere delicias.
Quamvis ille suam lassus requiescat avenam,
  Laudatur faciles inter Hamadryadas.
Tu canis Ascræi veteris præcepta poëtæ,
  Quo seges in campo, quo viret uva jugo.
Tale facis carmen doctâ testudine, quale
  Cynthius impositis temperat articulis.
Non tamen hæc ulli venient ingrata legenti,
  Sive in amore rudis, sive peritus erit.

Nec minor his animus, nec se minor ore canorus
  Anseris indocto carmine cessit olor.
Hæc quoque perfecto ludebat Iasone Varro,
  Varro Leucadiæ maxima flamma suæ.
Hæc quoque lascivi cantârunt scripta Catulli,
  Lesbia quis ipsâ notior est Helenâ.
Hæc etiam docti confessa est pagina Calvi,
  Cum caneret miseræ funera Quintiliæ.
Et modo formosâ qui multa Lycoride Gallus
  Mortuus infernâ vulnera lavit aquâ.
Cynthia quin etiam versu laudata Properti,
  Hos inter si me ponere Fama volet.

SEX. AURELII PROPERTII

ELEGIARUM

LIBER TERTIUS.

ELEGIA I.

Callimachi manes, et Coi sacra Philetæ,
  In vestrum, quæso, me sinite ire nemus.
Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
  Itala per Graios orgia ferre choros,
Dicite quo pariter carmen tenuâstis in antro,
  Quove pede ingressi, quamve bibistis aquam?
Ah! valeat, Phœbum quicumque moratur in armis.
  Exactus tenui pumice versus eat,
Quo me Fama levat terrâ sublimis, et a me
  Nata coronatis Musa triumphat equis;
Et mecum in curru parvi vectantur Amores;
  Scriptorumque meas turba secuta rotas.
Quid frustra missis in me certatis habenis?
  Non datur ad Musas currere lata via.
Multi, Roma, tuas laudes annalibus addent,
  Qui finem imperii Bactra futura canent.
Sed, quod pace legas, opus hoc de monte sororum
  Detulit intactâ pagina nostra viâ.
Mollia, Pegasides, vestro date serta poëtæ;
  Non faciet capiti dura corona meo.
At mihi, quod vivo detraxerit invida turba,
  Post obitum duplici fœnore reddet honos.

Omnia post obitum fingit majora vetustas:
  Majus ab exsequiis nomen in ora venit.
Nam quis equo pulsas abiegno nosceret arces?
  Fluminaque Æmonio comminus isse viro?
Idæum Simoënta Jovis cunabula parvi?
  Hectora ter campos, ter maculâsse rotas? [armis?
Deïphobumque, Helenumque, et Polydamanta sine
  Qualemcumque Parin vix sua nôsset humus.
Exiguo sermone fores nunc, Ilion, et tu
  Troja, bis Œtæi numine capta dei.
Nec non ille tui casûs memorator, Homerus,
  Posteritate suum crescere sentit opus.
Meque inter seros laudabit Roma nepotes.
  Illum post cineres auguror ipse diem.
Ne mea contemto lapis indicet ossa sepulcro,
  Provisum est, Lycio vota probante deo.
Carminis interea nostri redeamus in orbem,
  Gaudeat ut solito tacta puella sono.

ELEGIA II.

Poëmata solum vacare Morte.

Orpheu, te lenîsse feras, et concita dicunt
  Flumina Threïciâ sustinuisse lyrâ.
Saxa Cithæronis, Thebas agitata per artem,
  Sponte suâ in muri membra coïsse ferunt.
Quin etiam, Polypheme, ferâ Galatea sub Ætnâ
  Ad tua rorantes carmina flexit equos.
Miremur, nobis et Baccho et Apolline dextro,
  Turba puellarum si mea verba colit?
Quod non Tænariis domus est mihi fulta columnis,
  Nec camera auratas inter eburna trabes;
Nec mea Phæacas æquant pomaria silvas;
  Non operosa rigat Marcius antra liquor:
At Musæ comites, et carmina cara legenti,
  Et defessa choris Calliopea meis.

Fortunata, meo siqua es celebrata libello;
Carmina erunt formæ tot monumenta tuæ.
Nam neque Pyramidum sumtus ad sidera ducti,
Nec Jovis Elei cœlum imitata domus,
Nec Mausolei dives fortuna sepulcri,
Mortis ab extremâ conditione vacant:
Aut illis flamma aut imber subducet honores;
Annorum aut ictu pondera victa ruent.
At non, ingenio quæsitum, nomen ab ævo
Excidet: ingenio stat sine morte decus.

ELEGIA III.

Propertii Somnium.

Visus eram molli recubans Heliconis in umbrâ,
Bellerophontei qua fluit humor equi,
Reges, Alba, tuos, et regum facta tuorum,
Tantum operis nervis hiscere posse meis;
Parvaque tam magnis admôram fontibus ora,
Unde pater sitiens Ennius ante bibit,
Et cecinit Curios fratres, et Horatia pila,
Regiaque Æmiliâ vecta tropæa rate;
Victricesque moras Fabii, pugnamque sinistram
Cannensem, et versos ad pia vota deos;
Hannibalemque Lares Romanâ sede fugantes;
Anseris et tutum voce fuisse Jovem;
Cum me Castaliâ speculans ex arbore Phœbus
Sic ait, auratâ nixus ad antra lyrâ:
" Quid tibi cum tali, demens, est flumine? quis te
Carminis heroi tangere jussit opus?
Non hinc ulla tibi speranda est fama, Properti.
Mollia sunt parvis prata terenda rotis,
Ut tuus in scamno jactetur sæpe libellus,
Quem legat exspectans sola puella virum.
Cur tua præscriptos evecta est pagina gyros?
Non est ingenii cymba gravanda tui.

Alter remus aquas, alter tibi radat arenas;
 Tutus eris: medio maxima turba mari est."
Dixerat, et plectro sedem mihi monstrat eburno,
 Qua nova muscoso semita facta solo est.
Hîc erat affixis viridis spelunca lapillis;
 Pendebantque cavis tympana pumicibus.
Ergo Musarum, et Sileni patris imago
 Fictilis, et calami, Pan Tegeæe, tui:
Et Veneris dominæ volucres mea turba columbæ
 Tingunt Gorgoneo punica rostra lacu:
Et diversa novem sortitæ rura puellæ
 Exercent teneras in sua dona manus.
Hæc hederas legit in thyrsos; hæc carmina nervis
 Aptat; at illa manu texit utrâque rosam.
E quarum numero me contigit una sororum:
 Ut reor a facie, Calliopea fuit.
"Contentus niveis semper vectabere cycnis;
 Nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
Ni tibi sit rauco prætoria classica cornu
 Flare, nec Aonium cingere Marte nemus;
Aut quibus in campis Mariano prœlia signo
 Stent, et Teutonicas Roma refringat opes;
Barbarus aut Suevo perfusus sanguine Rhenus
 Saucia mœrenti corpora vectet aquâ.
Quippe coronatos alienum ad limen amantes,
 Nocturnæque canes ebria signa fugæ,
Ut per te clausas sciat excantare puellas,
 Qui volet austeros arte ferire viros."
Talia Calliope, lymphisque a fonte petitis,
 Ora Philetæâ nostra rigavit aquâ.

ELEGIA IV.

Descriptio Triumphi.

Arma deus Cæsar dites meditatur ad Indos,
 Et freta gemmiferi findere classe maris.

Magna viæ merces; parat ultima terra triumphos:
  Tigris et Euphrates sub tua jura fluent:
Seres et Ausoniis venient provincia virgis:
  Assuescent Latio Partha tropæa Jovi.
Ite, agite, expertæ bello date lintea proræ;
  Et solitum armigeri ducite munus equi.
Omina fausta cano: Crassos cladesque piate;
  Ite, et Romanæ consulite historiæ.
Mars pater, et sacræ fatalia lumina Vestæ,
  Ante meos obitus sit, precor, illa dies;
Quâ videam, spoliis onerato Cæsaris axe,
  Ad vulgi plausus sæpe resistere equos.
Inque sinu caræ nixus spectare puellæ
  Incipiam (et titulis oppida capta legam)
Tela fugacis equi, et braccati militis arcus,
  Et subter captos arma sedere duces.
Ipsa tuam serva prolem, Venus: hoc sit in ævum,
  Cernis ab Æneâ quod superesse caput.
Præda sit hæc illis, quorum meruêre labores:
  Mi sat erit, Sacrâ plaudere posse viâ.

ELEGIA V.

Ad Amicam iratam.

Pacis Amor deus est: pacem veneramur amantes.
  Stant mihi cum dominâ prœlia dura meâ.
Non tamen inviso pectus mihi carpitur auro;
  Nec bibit e gemmâ divite nostra sitis;
Nec mihi mille jugis Campania pinguis aratur;
  Nec miser æra paro classe, Corinthe, tua.
O prima infelix fingenti terra Prometheo!
  Ille parum cauti pectoris egit opus:
Corpora disponens, mentem non vidit in arte:
  Recta animi primum debuit esse via.
Nunc maris in tantum vento jactamur, et hostem
  Quærimus, atque armis nectimus arma nova.

Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas;
  Nudus ab infernâ, stulte, vehêre rate.
Victor cum victis pariter miscebimur Indis;
  Consule cum Mario, capte Jugurtha, sedes.
Lydus Dulichio non distat Crœsus ab Iro.
  Optima mors, parcâ quæ venit apta die.
Me juvat in primâ coluisse Helicona juventâ,
  Musarumque choris implicuisse manus:
Me juvat et multo mentem vincire Lyæo,
  Et caput in vernâ semper habere rosâ.
Atque ubi jam Venerem gravis interceperit ætas,
  Sparserit et nigras alba senecta comas;
Tum mihi naturæ libeat perdiscere mores:
  Quis deus hanc mundi temperet arte domum;
Qua venit Exoriens, qua deficit; unde coactis
  Cornibus in plenum menstrua Luna redit;
Unde salo superant venti; quid flamine captet
  Eurus; et in nubes unde perennis aqua;
Si ventura dies, mundi quæ subruat arces;
  Purpureus pluvias cur bibat arcus aquas;
Aut cur Perrhæbi tremuêre cacumina Pindi,
  Solis et atratis luxerit orbis equis;
Cur serus versare boves et plaustra Bootes;
  Pleïadum spisso cur coit imbre chorus;
Curve suos fines altum non exeat æquor,
  Plenus et in partes quattuor annus eat;
Sub terris si jura deûm, et tormenta Gigantum;
  Tisiphones atro si furit angue caput;
Aut Alcmæoniæ furiæ, aut jejunia Phinei;
  Num rota, num scopuli, num sitis inter aquas;
Num tribus infernum custodit faucibus antrum
  Cerberus, et Tityo jugera pauca novem;
An ficta in miseras descendit fabula gentes,
  Et timor haud ultra, quam rogus, esse potest.
Exitus hic vitæ superet mihi: vos, quibus arma
  Grata magis, Crassi signa referte domum.

ELEGIA VI.

Ad Lygdamum.

Propertius.

Dic mihi de nostrâ, quæ sentis vera, puellâ:
Sic tibi sint dominæ, Lygdame, demta juga.
Num me lætitiâ tumefactum fallis inani,
Hæc referens, quæ me credere velle putas?
Omnis enim debet sine vano nuntius esse,
Majoremque metu servus habere fidem.
Nunc mihi, siqua tenes, ab origine dicere primâ
Incipe: suspensis auribus ista bibam.
Siccine eam incomtis vidisti flere capillis?
Illius ex oculis multa cadebat aqua?
Nec speculum strato vidisti, Lygdame, lecto?
Ornabat niveas nullane gemma manus?
Ac mœstam teneris vestem pendere lacertis?
Scriniaque ad lecti clausa jacere pedes?
Tristis erat domus? et tristes sua pensa ministræ
Carpebant? medio nebat et ipsa loco?
Humidaque impressâ siccabat lumina lanâ?
Rettulit et querulo jurgia nostra sono?

Lygdamus.

Hæc, te teste, mihi promissa est, Lygdame, merces?
Est pœnæ servo rumpere teste fidem.
Ille potest nullo miseram me linquere facto?
Æqualem nullâ dicere habere domo?
Gaudet me vacuo solam tabescere lecto?
Si placet, insultet, Lygdame, morte meâ.
Non me moribus illa, sed herbis, improba vicit.
Stamineâ rhombi ducitur ille rotâ.
Illum turgentis ranæ portenta rubetæ,
Et lecta exsectis anguibus ossa, trahunt,
Et strigis inventæ per busta jacentiâ plumæ,

Cinctaque funesto lanea vitta toro.
Si non vana canunt mea, Lygdame, somnia, testor,
Pœna ėrit ante meos sera, sed ampla, pedes.
Putris et in vacuo texetur aranea lecto:
Noctibus illorum dormiet ipsa Venus.

Propertius.

Quæ tibi si veris animis est questa puella,
Hac eâdem rursus, Lygdame, curre viâ;
Et mea cum multis lacrymis mandata reporta,
Iram, non fraudes, esse in amore meo.
Me quoque consimili impositum torquerier igni;
Jurabo et bis sex integer esse dies.
Quod mihi si tanto felix concordia bello
Exstiterit, per me, Lygdame, liber eris.

ELEGIA VII.

De Morte Pæti ob Avaritiam.

Ergo sollicitæ tu causa, pecunia, vitæ es.
Per te immaturum mortis adimus iter.
Tu vitiis hominum crudelia pabula præbes;
Semina curarum de capite orta tuo.
Tu Pætum ad Pharios tendentem lintea portus
Obruis insano terque quaterque mari.
Nam, dum te sequitur, primo miser excidit ævo,
Et nova longinquis piscibus esca natat.
Et mater non justa piæ dare debita terræ,
Nec pote cognatos inter humare rogos.
Sed tua nunc volucres adstant super ossa marinæ:
Nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare.
Infelix Aquilo, raptæ timor Orithyiæ,
Quæ spolia ex illo tanta fuêre tibi?
Aut quidnam fractâ gaudes, Neptune, carinâ?
Portabat sanctos alveus ille viros.
Pæte, quid ætatem numeras? quid cara natanti

Mater in ore tibi est? non habet unda deos.
Nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis
Omnia detrito vincula fune cadunt.
Sunt Agamemnonias testantia litora curas,
Qua natat Argynni pœna minantis aquæ.
Hoc juvene amisso, classem non solvit Atrides;
Pro quâ mactata est Iphigenia morâ.
Reddite corpus humo; positâque in gurgite vitâ,
Pætum sponte tuâ, vilis arena, tegas;
Ut, quoties Pæti transibit nauta sepulcrum,
Dicat: "Et audaci tu timor esse potes."
Ite, rates curvas et leti texite causas:
Ista per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat: fatis adjecimus undas:
Naturæ miseras auximus arte vias.
Ancora te teneat, quem non tenuêre penates?
Quid meritum dicas, cui sua terra parum est?
Ventorum est quodcumque paras: haud ulla carina
Consenuit: fallit portus et ipse fidem.
Fortuna insidias pontum substravit avaris.
Ut tibi succedat, vix semel esse potest.
Saxa triumphales fregêre Capharea puppes,
Naufraga cum vasto Græcia tracta salo est.
Palantum sociûm jacturam flevit Ulysses,
In mare cui soliti non valuêre doli.
Quod si contentus patrio bove verteret agros,
Verbaque duxisset pondus habere mea;
Viveret ante suos dulcis conviva penates,
Pauper, at in terrâ, nil ubi flere potest.
Non tulit hîc Pætus stridorem audire procellæ,
Nec duro teneras lædere fune manus:
Sed thyiæ thalamo, aut Oriciæ terebinthi,
Effultum plumâ versicolore caput.
Huic fluctus vivos radicitus abstulit ungues;
Et niger invitam traxit hiatus aquam.
Hunc parvo ferri vidit nox improba ligno.
Pætus ut occideret, tot coïêre mala.
Flens tamen extremis dedit hæc mandata querelis,

Cum moribunda niger clauderet ora liquor:
" Dî maris, Ægæi quos sunt penes æquora, venti,
  Et quæcumque meum degravat unda caput!
Quo rapitis miseros primæ lanuginis annos?
  Attulimus longas in freta vestra manus.
Ah miser! alcyonum scopulis affigar acutis;
  In me cœruleo fuscina sumta deo est.
At saltem Italiæ regionibus evehat æstus.
  Hoc de me sat erit, si modo matris erit."
Subtrahit hæc fantem tortâ vertigine fluctus;
  Ultima quæ Pæto voxque diesque fuit.
O centum æquoreæ Nereo genitore puellæ,
  Et tu materno tacta dolore Theti,
Vos decuit lasso supponere brachia mento.
  Non poterat vestras ille gravare manus.
At tu, sæve Aquilo, nunquam mea vela videbis:
  Ante fores dominæ condar oportet iners.

ELEGIA VIII.

Ad Cynthiam.

Dulcis ad extremas fuerat mihi rixa lucernas,
  Vocis et insanæ tot maledicta tuæ,
Dum furibunda mero mensam propellis, et in me
  Projicis insanâ cymbia plena manu.
Tu vero nostros audax invade capillos,
  Et mea formosis unguibus ora nota.
Tu minitare oculos subjectâ exurere flammâ:
  Fac mea rescisso pectora nuda sinu:
Nimirum veri dantur mihi signa caloris;
  Nam sine amore gravi femina nulla dolet.
Quæ mulier rabidâ jactat convicia linguâ,
  Et Veneris magnæ volvitur ante pedes;
Custodum gregibus seu cum se stipat euntem,
  Seu sequitur medias, mænas ut icta, vias;
Seu timidam crebro dementia somnia terrent,

Seu miseram in tabulâ picta puella movet:
His ego tormentis animi sum verus aruspex:
Has certas didici sæpe in amore notas.
Non est certa fides, quam non injuria versat.
Hostibus eveniat lenta puella meis.
Immorso æquales videant mea vulnera collo:
Me doceat livor mecum habuisse meam.
Aut in amore dolere volo, aut audire dolentem;
Sive meas lacrymas, sive videre tuas;
Tecta superciliis siquando verba remittis,
Aut tua cum digitis scripta silenda notas.
Odi ego, quos nunquam pungunt suspiria, somnos.
Semper in iratâ pallidus esse velim.
Dulcior ignis erat Paridi, cum Graia per arma
Tyndaridi poterat gaudia ferre suæ.
Dum vincunt Danai, dum restat barbarus Hector,
Ille Helenæ in gremio maxima bella gerit.
Aut tecum, aut pro te mihi cum rivalibus, arma
Semper erunt: in te pax mihi nulla placet.
Gaude, quod nulla est æque formosa: doleres,
Siqua foret; nunc, sis jure superba, licet.
At tibi, qui nostro nexisti retia lecto,
Sit socer æternum, nec sine matre domus.
Cui nunc siqua data est furandæ copia noctis,
Offensa illa mihi, non tibi amica, dedit.

ELEGIA IX.

Ad Mæcenatem.

Mæcenas, eques Etrusco de sanguine regum,
Intra fortunam qui cupis esse tuam;
Quid me scribendi tam vastum mittis in æquor?
Non sunt apta meæ grandia vela rati.
Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus,
Et pressum inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta;

Fama nec ex æquo ducitur una jugo.
Gloria Lysippo est animosa effingere signa:
Exactis Calamis se mihi jactat equis.
In Veneris tabulâ summam sibi ponit Apelles;
Parrhasius parvâ vindicat arte locum.
Argumenta magis sunt Mentoris addita formæ:
At Myos exiguum flectit acanthus iter.
Phidiacus signo se Jupiter ornat eburno;
Praxitelem Pariâ vindicat urbe lapis.
Est quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ;
Est quibus in celeres gloria nata pedes.
Hic satus ad pacem; hic castrensibus utilis armis.
Naturæ sequitur semina quisque suæ.
At tua, Mæcenas, vitæ præcepta recepi;
Cogor et exemplis te superare tuis.
Cum tibi Romano dominas in honore secures,
Et liceat medio ponere jura foro;
Vel tibi Medorum pugnaces ire per hostes,
Atque onerare tuam fixa per arma domum;
Et tibi ad effectum vires det Cæsar, et omni
Tempore tam faciles insinuentur opes;
Parcis, et in tenues humilem te colligis umbras;
Velorum plenos subtrahis ipse sinus.
Crede mihi, magnos æquabunt ista Camillos
Judicia, et venies tu quoque in ora virûm.
Cæsaris et famæ vestigia juncta tenebis.
Mæcenatis erunt vera tropæa fides.
Non ego veliferâ tumidum mare findo carinâ:
Tuta sub exiguo flumine nostra mora est.
Non flebo in cineres arcem sidisse paternos
Cadmi, nec semper prœlia clade pari:
Nec referam Scæas et Pergama, Apollinis artes,
Et Danaûm undecimo vere redîsse rates,
Mœnia cum Graio Neptunia pressit aratro
Victor Palladiæ ligneus arcis equus.
Inter Callimachi sat erit placuisse libellos,
Et cecinisse modis, Dore poëta, tuis.
Hæc pueri curent, hæc curent scripta puellæ;

Meque deum clament, et mihi sacra ferant.
Te duce, vel Jovis arma canam, cœloque minantem
Cœum, et Phlegræis Oromedonta jugis;
Celsaque Romanis decerpa Palatia tauris
Ordiar, et cæso mœnia firma Remo;
Eductosque pares silvestri ex ubere reges:
Crescet et ingenium sub tua jussa meum.
Prosequar et currus utroque ab litore ovantes;
Parthorum astutæ tela remissa fugæ;
Claustraque Pelusî Romano subruta ferro,
Antonîque graves in sua fata manus.
Mollia tu cœptæ fautor cape lora juventæ,
Dexteraque immissis da mihi signa rotis.
Hoc mihi, Mæcenas, laudis concedis; et a te est,
Quod ferar in partes ipse fuisse tuas.

ELEGIA X.

De Natali Amicæ suæ.

Mirabar, quidnam misissent mane Camœnæ,
Ante meum stantes, sole rubente, torum.
Natalis nostræ signum misêre puellæ,
Et manibus faustos ter crepuêre sonos.
Transeat hic sine nube dies; stent aëre venti;
Ponat et in sicco molliter unda minas.
Adspiciam nullos hodiernâ luce dolentes;
Et Niobæ lacrymas supprimat ipse lapis.
Alcyonum positis requiescant ora querelis;
Increpet absumtum nec sua mater Ityn.
Tuque, o cara mihi, felicibus edita pennis,
Surge, et poscentes justa precare deos.
Ac primum purâ somnum tibi discute lymphâ,
Et nitidas presso pollice finge comas.
Dein, quâ pridem oculos cepisti veste Propertî,
Indue; nec vacuum flore relinque caput:
Et pete, quâ polles, ut sit tibi forma perennis,

Inque meum semper stent tua regna caput.
Inde coronatas ubi thure piaveris aras,
Luxerit et totâ flamma secunda domo;
Sit mensæ ratio; noxque inter pocula currat;
Et crocino nares murrheus ungat onyx.
Tibia nocturnis succumbat rauca choreis;
Et sint nequitiæ libera verba tuæ.
Dulciaque ingratos adimant convivia somnos;
Publica vicinæ perstrepat aura viæ.
Sit sors et nobis talorum interprete jactu,
Quem gravibus pennis verberet ille puer.
Cum fuerit multis exacta trientibus hora,
Noctis et instituet sacra ministra Venus;
Annua solvamus thalamo sollennia nostro,
Natalisque tui sic peragamus iter.

ELÊGIA XI.

Feminas imperare Amantibus.

Quid mirare, meam si versat femina vitam,
Et trahit addictum sub sua jura virum?
Criminaque ignavi capitis mihi turpia fingis,
Quod nequeam fracto rumpere vincla jugo?
Venturam melius præsagit navita noctem:
Vulneribus didicit miles habere metum.
Ista ego præteritâ jactavi verba juventâ:
Tu nunc exemplo disce timere mèo.
Colchis flagrantes adamantina sub juga tauros
Egit, et armigerâ prœlia sevit humo;
Custodisque feros clausit serpentis hiatus,
Iret ut Æsonias aurea lana domos.
Ausa ferox ab equo contra oppugnare sagittis
Mæotis Danaûm Penthesilea rates;
Aurea cui postquam nudavit cassida frontem,
Vicit victorem candida forma virum.
Omphale et in tantum formæ processit honorem,

Lydia Gygæo tincta puella lacu,
Ut, qui pacató statuisset in orbe columnas,
Tam durâ traheret mollia pensa manu.
Persarum statuit Babylona Semiramis urbem,
Ut solidum cocto tolleret aggere opus;
Et duo in adversum misit per mœnia currus,
Ne possent tacto stringere ab axe latus:
Duxit et Euphratem medium, qua condidit arces,
Jussit et imperio surgere Bactra caput.
Nam quid ego heroas, quid raptem in crimina divos?
Jupiter infamat seque, suamque domum.

Quid? modo quæ nostris opprobria vexerat armis,
Et famulos inter femina trita suos,
Conjugii obscœni pretium Romana poposcit
Mœnia, et addictos in sua regna patres.
Noxia Alexandrea, dolis aptissima tellus,
Et toties nostro Memphi cruenta malo!
Tres ubi Pompeio detraxit arena triumphos.
Tollet nulla dies hanc tibi, Roma, notam.
Issent Phlegræo melius tibi funera campo;
Vel tua si socero colla daturus eras.
Scilicet incesti meretrix regina Canopi
(Una Philippeo sanguine inusta nota)
Ausa Jovi nostro latrantem opponere Anubim,
Et Tiberim Nili cogere ferre minas;
Romanamque tubam crepitanti pellere sistro,
Baridos et contis rostra Liburna sequi;
Fœdaque Tarpeio conopia tendere saxo,
Jura dare et statuas inter, et arma Marî.
Quid nunc Tarquinii fractas juvat esse secures,
Nomine quem simili vita superba notat,
Si mulier patienda fuit? Cape, Roma, triumphum,
Et longam Augusto salva precare diem.
Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nili:
Accepêre tuæ Romula vincla manus.
Brachia spectavi sacris admorsa colubris,
Et trahere occultum membra soporis iter.

X

Non hæc, Roma, fuit tanto tibi cive verenda,
Nec ducis assiduo lingua sepulta mero.
Septem urbs alta jugis, toto quæ præsidet orbi,
Femineas timuit territa Marte minas.
Nunc ubi Scipiadæ classes? ubi signa Camilli,
Et modo Pompeiâ Bospora capta manu;
Hannibalis spolia, et victi monumenta Syphacis,
Et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes?
Curtius expletis statuit monumenta lacunis:
Admisso Decius prœlia rupit equo.
Coclitis abscissos testatur semita pontes.
Est cui cognomen corvus habere dedit.
Hæc dî condiderunt, hæc dî quoque mœnia servant,
Vix timeat, salvo Cæsare, Roma Jovem.
Leucadius versas acies memorabit Apollo:
Tantum operis belli sustulit una dies.
At tu, sive petes portus, seu, navita, linques,
Cæsaris in toto sis memor Ionio.

ELEGIA XII.

Ad Postumum, de Gallâ.

Postume, plorantem potuisti linquere Gallam,
Miles et Augusti fortia signa sequi?
Tantine ulla fuit spoliati gloria Parthi,
Ne faceres Gallâ multa rogante tuâ?
Si fas est, omnes pariter pereatis, avari;
Et quisquis fido prætulit arma toro.
Tu tamen, injectâ tectus, vesane, lacernâ,
Potabis galeâ fessus Araxis aquam.
Illa quidem interea famâ tabescet inani,
Hæc tua ne virtus fiat amara tibi.
Neve tuâ Medæ lætentur cæde sagittæ,
Ferreus aurato neu cataphractus equo.
Neve aliquid de te flendum referatur in urnâ.
Sic redeunt, illis qui cecidêre locis.

Ter quater in castâ felix, o Postume, Gallâ,
Moribus his aliâ conjuge dignus eras.
Quid faciet nullo munita puella timore,
Cum sit luxuriæ Roma magistra suæ?
Sed securus eas. Gallam non munera vincent;
Duritiæque tuæ non erit illa memor.
Nam quocumque die salvum te fata remittent,
Pendebit collo Galla pudica tuo.
Postumus alter erit mirandâ conjuge Ulysses;
Non illi longæ tot nocuêre moræ:
Castra decem annorum, et Ciconum manus, Ismara capta,
Exustæque tuæ mox, Polypheme, genæ;
Et Circæ fraudes, lotosque, herbæque tenaces,
Scyllaque, et alternas scissa Charybdis aquas;
Lampeties Ithacis verubus mugîsse juvencos,
(Paverat hos Phœbo filia Lampetie)
Et thalamum Ææe flentis fugisse puellæ;
Totque hiemis noctes, totque natâsse dies;
Nigrantesque domos animarum intrâsse silentum;
Sirenum surdo remige adîsse lacus;
Et veteres arcus leto renovâsse procorum;
Errorisque sui sic statuisse modum:
Nec frustra; quia casta domi persederat uxor.
Vincet Penelopes Ælia Galla fidem.

ELEGIA XIII.

De Avaritiâ Puellarum.

Quæritis, unde avidis nox sit pretiosa puellis,
Et Venere exhaustæ damna querantur opes?
Certa quidem tantis causa et manifesta ruinis:
Luxuriæ nimium libera facta via est.
Inda cavis aurum mittit formica metallis,
Et venit e rubro concha Erycina salo;
Et Tyros ostrinos præbet Cadmea colores,
Cinnamon et multi pastor odoris Arabs.

Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas,
Quæque terunt fastus, Icarioti, tuos.
Matrona incedit census induta nepotum,
Et spolia opprobrii nostra per ora trahit.
Nulla est poscendi, nulla est reverentia dandi;
Aut, siqua est, pretio tollitur ista mora.
Felix Eois lex funeris una maritis,
Quos Aurora suis rubra colorat equis:
Namque, ubi mortifero jacta est fax ultima lecto,
Uxorum positis stat pia turba comis:
Et certamen habent leti, quæ viva sequatur
Conjugium: pudor est, non licuisse mori.
Ardent victrices, et flammæ pectora præbent;
Imponuntque suis ora perusta viris.
Hîc genus infidum nuptarum: hîc nulla puella
Nec fida Euadne, nec pia Penelope.
Felix agrestûm quondam pacata juventus,
Divitiæ quorum messis et arbor erant.
Illis pompa fuit decussa Cydonia ramo,
Et dare puniceis plena canistra rubis;
Nunc violas tondere manu, nunc mixta referre
Lilia, vimineos lucida per calathos;
Et portare suis vestitas frondibus uvas,
Aut variam plumæ versicoloris avem.
His tum blanditiis furtiva per antra puellæ
Oscula silvicolis emta dedêre viris.
Hinnulei pellis totos operibat amantes,
Altaque nativo creverat herba toro.
Pinus et incumbens latas circumdabat umbras;
Nec fuerat nudas pœna videre deas.
Corniger Idæi vacuam pastoris in aulam
Dux aries saturas ipse reduxit oves:
Dique deæque omnes, quibus est tutela per agros,
Præbebant vestris verba secunda focis.
“ Et leporem, quicumque venis, venaberis, hospes;
Et si forte meo tramite quæris avem:
Et me Pana tibi comitem de rupe vocato,
Sive petas calamo præmia, sive cane.”

At nunc desertis cessant sacraria lucis:
  Aurum omnes, victâ jam pietate, colunt.
Auro pulsa fides; auro venalia jura;
  Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
Torrida sacrilegum testantur limina Brennum,
  Dum petit intonsi Pythia regna dei.
At mons laurigero concussus vertice diras
  Gallica Parnassus sparsit in ora nives.
Te scelus accepto Thracis Polymestoris auro
  Nutrit in hospitio non, Polydore, pio.
Tu quoque ut auratos gereres, Eriphyla, lacertos,
  Dilapsis nusquam est Amphiaraüs equis.
Proloquar, atque utinam patriæ sim vanus aruspex!
  Frangitur ipsa suis Roma superba bonis.
Certa loquor; sed nulla fides; neque enim Ilia quondam
  Verax Pergameis mænas habenda malis.
Sola Parin Phrygiæ fatum componere, sola
  Fallacem patriæ serpere dixit equum.
Ille furor patriæ fuit utilis, ille parenti.
  Experta est veros irrita lingua deos.

ELEGIA XIV.

Ad Sparten, de Ludis Laconicis.

Multa tuæ, Sparte, miramur jura palæstræ,
  Sed mage virginei tot bona gymnasii:
Quod non infames exercet corpore ludos
  Inter luctantes nuda puella viros;
Cum pila veloci fallit per brachia jactu,
  Increpat et versi clavis adunca trochi;
Pulverulentaque ad extremas stat femina metas,
  Et patitur duro vulnera pancratio;
Nunc ligat ad cæstum gaudentia brachia loris;
  Missile nunc disci pondus in orbe rotat;
Gyrum pulsat equis; niveum latus ense revincit,
  Virgineumque cavo protegit ære caput;

Et modo Taygeti, crines adspersa pruinâ,
  Sectatur patrios per juga longa canes:
Qualis Amazonidum nudatis bellica mammis
  Thermodonteis turma vagatur agris;
Qualis et Eurotæ Pollux et Castor arenis,
  Hic victor pugnis, ille futurus equis:
Inter quos Helene nudis capere arma papillis
  Fertur, nec fratres erubuisse deos.
Lex igitur Spartana vetat secedere amantes;
  Et licet in triviis ad latus esse suæ.
Nec timor, aut ulla est clausæ tutela puellæ,
  Nec gravis austeri pœna cavenda viri.
Nullo præmisso, de rebus tute loquaris
  Ipse tuis: longæ nulla repulsa moræ.
Non Tyriæ vestes errantia lumina fallunt;
  Est neque odoratæ cura molesta comæ.
At nostra ingenti vadit circumdata turbâ;
  Nec digitum angustâ est inseruisse viâ.
Nec, quæ sint facies, nec quæ sint verba rogandi,
  Invenias: cæcum versat amator iter.
Quod si jura fores pugnasque imitata Laconum,
  Carior hoc esses tu mihi, Roma, bono.

ELEGIA XV.

Ad Cynthiam, de Lycinnâ.

Sic ego non ullos jam nôrim in amore tumultus,
  Nec veniat sine te nox vigilanda mihi;
Ut mihi prætextæ pudor est elatus amictu,
  Et data libertas noscere amoris iter.
Illa rudes animos, per noctes conscia primas
  Imbuit, heu! nullis capta Lycinna datis.
Tertius, haud multo minus est, cum ducitur annus;
  Vix memini nobis verba coîsse decem.
Cuncta tuus sepelivit amor: nec femina post te
  Ulla dedit collo dulcia vincla meo.

At tu non meritam parcas vexare Lycinnam.
  Nescit vestra ruens ira referre pedem.
Testis erit Dirce, tam vero crimine sæva,
  Nycteos Antiopen accubuisse Lyco.
Ah! quóties pulchros vulsit regina capillos,
  Molliaque immites fixit in ora manus!
Ah! quoties famulam pensis oneravit iniquis,
  Et caput in durâ ponere jussit humo!
Sæpe illam immundis passa est habitare tenebris:
  Vilem jejunæ sæpe negavit aquam.
Jupiter, Antiopæ nusquam succurris habenti
  Tot mala? corrumpit dura catena manus.
Si deus es, tibi turpe, tuam servire puellam.
  Invocet Antiope quem, nisi, vincta, Jovem?
Sola tamen, quæcumque aderant in corpore vires,
  Regales manicas rupit utrâque manu.
Inde Cithæronis timido pede currit in arces:
  Nox erat, et sparso triste cubile gelu.
Sæpe, vago Asopi sonitu permota fluentis,
  Credebat dominæ pone venire pedes.
Et durum Zethum, et lacrymis Amphiona mollem,
  Experta est stabulis mater abacta suis.
Ac veluti magnos cum ponunt æquora motus,
  Eurus in adversos desinit ire Notos,
Litore si tacito sonitus rarescit arenæ:
  Sic cadit inflexo lapsa puella genu.
Sera tamen pietas; natis est cognitus error:
  Digne Jovis natos qui tueare, senex,
Tu reddis pueris matrem; puerique trahendam
  Vinxerunt Dircen sub trucis ora bovis.
Antiope, cognosce Jovem: tibi gloria Dirce
  Ducitur, in multis mortem habitura locis.
Prata cruentantur Zethi; victorque canebat
  Pæana Amphion rupe, Aracynthe, tuâ.
Fabula nulla tuas de nobis concitet aures:
  Te solam, et lignis funeris ustus, amem.

ELEGIA XVI.

De Imperio Amicæ.

Nox media, et dominæ mihi venit epistola nostræ :
  Tibure me missâ jussit adesse morâ.
Candida qua geminas ostendunt culmina turres,
  Et cadit in patulos Nympha Aniena lacus.
Quid faciam? Obductis committam mene tenebris,
  Ut timeam audaces in mea membra manus?
At, si hæc distulero nostro mandata timore,
  Nocturno fletus sævior hoste mihi.
Peccâram semel, et totum sum pulsus in annum.
  In me mansuetas non habet illa manus.
Nec tamen est quisquam, sacros qui lædat amantes.
  Scironis mediâ sic licet ire viâ.
Quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
  Nemo adeo, ut noceat, barbarus esse volet.
Luna ministrat equis : demonstrant astra salebras :
  Ipse Amor accensas præcutit ante faces.
Sæva canum rabies morsus avertit hiantes.
  Huic generi quovis tempore tuta via est.
Sanguine tam parvo quis enim spargatur amantis
  Improbus? exclusis fit comes ipsa Venus:
Quod si certa meos sequerentur funera casus,
  Talis mors pretio vel sit emenda mihi.
Afferet huc unguenta mihi, sertisque sepulcrum
  Ornabit, custos ad mea busta sedens.
Dî faciant, mea ne terrâ locet ossa frequenti,
  Qua facit assiduo tramite vulgus iter.
Post mortem tumuli sic infamantur amantum.
  Me tegat arboreâ devia terra comâ.
Aut humet ignotæ cumulus vallatus arenæ.
  Non juvat in mediâ nomen habere viâ.

ELEGIA XVII.

Ad Bacchum.

Nunc, o Bacche, tuis humiles advolvimur aris;
  Da mihi pacato vela secunda, pater.
Tu potes insanæ Veneris compescere fastus;
  Curarumque tuo fit medicina mero.
Per te junguntur, per te solvuntur amantes.
  Tu vitium ex animo dilue, Bacche, meo.
Te quoque enim non esse rudem, testatur in astris
  Lyncibus in cœlum vecta Ariadna tuis.
Hoc mihi, quod veteres custodit in ossibus ignes,
  Funera sanabunt, vel tua vina, malum.
Semper enim vacuos nox sobria torquet amantes;
  Spesque, timorque animum versat utroque meum.
Quod si, Bacche, tuis per fervida tempora donis,
  Arcessitus erit somnus in ossa mea,
Ipse seram vites, pangamque ex ordine colles,
  Quos carpant nullæ, me vigilante, feræ.
Dummodo purpureo spument mihi dolia musto,
  Et nova pressantes inquinet uva pedes;
Quod superest vitæ, per te et tua cornua vivam;
  Virtutisque tuæ, Bacche, poëta ferar.
Dicam ego maternos Ætnæo fulmine partus,
  Indica Nysæis arma fugata choris;
Vesanumque novâ necquidquam in vite Lycurgum;
  Pentheos in triplices funera grata greges;
Curvaque Tyrrhenos delphinum corpora nautas
  In vada pampineâ desiluisse rate.
Et tibi per mediam bene olenti flumine Naxon,
  (Unde tuum potant Naxia turba merum)
Candida laxatis onerato colla corymbis
  Cinget Bassaricas Lydia mitra comas.
Lævis odorato cervix manabit olivo;
  Et feries nudos veste fluente pedes.

Mollia Dircææ pulsabunt tympana Thebæ:
  Capripedes calamo Panes hiante canent.
Vertice turrigero juxta dea magna Cybelle
  Tundet ad Idæos cymbala rauca choros.
Ante fores templi crater antistitis auro
  Libatum fundens in tua sacra merum.
Hæc ego non humili referam memoranda cothurno;
  Qualis Pindarico spiritus ore tonat.
Tu modo servitio vacuum me siste superbo,
  Atque hoc sollicitum vince sopore caput.

ELEGIA XVIII.

Defletur Mors Marcelli.

Clausus ab umbroso qua ludit pontus Averno,
  Fumida Baiarum stagna tepentis aquæ,
Quâ jacet et Trojæ tubicen Misenus arenâ,
  Et sonat Herculeo structa labore via;
Hîc ubi, mortalis dextrâ quum quæreret urbes,
  Cymbala Thebano concrepuêre Deo;
At nunc invisæ magno cum crimine Baiæ,
  Quis deus in vestrâ constitit hostis aquâ?
His pressus Stygias vultum demersit in undas;
  Errat et in vestro spiritus ille lacu.
Quid genus, aut virtus, aut optima profuit illi
  Mater, et amplexo Cæsaris esse focos?
Aut modo tam pleno fluitantia vela theatro,
  Et per maternas omnia gesta manus?
Occidit, et misero steterat vigesimus annus.
  Tot bona tam parvo clausit in orbe dies.
I nunc, tolle animos, et tecum finge triumphos,
  Stantiaque in plausum tota theatra juvent.
Attalicas supera vestes, atque omnia magnis
  Gemmea sint ludis: ignibus usta dabis.
Sed tamen huc omnes: huc primus et ultimus ordo:
  Est mala, sed cunctis ista terenda via.

Exoranda canis tria sunt latrantia colla:
  Scandenda est torvi publica cymba senis.
Ille licet ferro cautus se condat et ære,
  Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
  Crœsum aut, Pactoli quas parit humor, opes.
Sic olim ignaros luctus populavit Achivos,
  Atridæ magno cum stetit alter amor.
At tibi, nauta, pias hominum qui trajicis umbras,
  Huc animæ portes corpus inane suæ,
Qua Siculæ victor telluris Claudius, et qua
  Cæsar ab humanâ cessit in astra viâ.

ELEGIA XIX.

De Incontinentiâ Mulierum.

Objicitur toties a te mihi nostra libido:
  Crede mihi, vobis imperat ista magis.
Vos, ubi contemti rupistis frena pudoris,
  Nescitis captæ mentis habere modum.
Flamma per incensas citius sedaret aristas,
  Fluminaque ad fontis sint reditura caput;
Et placidum Syrtes portum, et bona litora nautis
  Præbeat hospitio sæva Malea suo;
Quam possit vestros quisquam reprehendere cursus,
  Et rabidæ stimulos frangere nequitiæ.
Testis, Cretæi fastus quæ passa juvenci,
  Induit abiegnæ cornua falsa bovis;
Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo,
  Quæ voluit liquido tota subire deo.
Crimen et illa fuit, patriâ succensa senectâ,
  Arboris in frondes condita Myrrha novæ.
Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris
  Iram natorum cæde piavit amor?
Quidve Clytæmnestræ, propter quam tota Mycenis
  Infamis stupro stat Pelopea domus?

Tuque o Minoâ venumdata, Scylla, figurâ,
  Tondens purpureâ regna paterna comâ.
Hanc igitur dotem virgo desponderat hosti!
  Nise, tuas portas fraude reclusit Amor.
At vos, innuptæ, felicius urite tædas:
  Pendet Cretæâ tracta puella rate.
Non tamen immerito Minos sedet arbiter Orci:
  Victor erat quamvis, æquus in hoste fuit.

ELEGIA XX.

Ad Amicam.

Credis eum jam posse tuæ meminisse figuræ,
  Vidisti a lecto quem dare vela tuo;
Durus qui lucro potuit mutare puellam?
  Tantine, ut lacrymes, Africa tota fuit?
At tu, stulta, deos tu fingis, inania verba;
  Forsitan ille alio pectus amore terit.
Est tibi forma potens, sunt castæ Palladis artes,
  Splendidaque a docto fama refulget avo.
Fortunata domus, modo sit tibi fidus amicus.
  Fidus ero; in nostros curre, puella, sinus.
Tu quoque, qui æstivos spatiosius exigis ignes,
  Phœbe, moraturæ contrahe lucis iter.
Nox mihi prima venit; primæ data tempora noctis
  Longius in primo, Luna, morare toro.
Fœdera sunt ponenda prius, signandaque jura,
  Et scribenda mihi lex in amore novo,
(Hæc Amor ipse suo constringet pignora signo:
  Testes sidereæ tota corona deæ)
Quam multæ ante meis cedant sermonibus horæ,
  Dulcia quam nobis concitet arma Venus.
Namque ubi non certo vincitur fœdere lectus,
  Non habet ultores nox vigilanda deos.
Et quibus imposuit, solvit mox vincla libido.
  Contineant nobis omina prima fidem.

Ergo, qui tactas in fœdera ruperit aras,
  Pollueritque novo sacra marita toro,
Illi sint, quicumque solent in amore dolores;
  Et caput argutæ præbeat historiæ.
Nec flenti dominæ patefiant nocte fenestræ.
  Semper amet, fructu semper amoris egens.

ELEGIA XXI.

Ad Cynthiam.

Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas,
  Ut me longa gravi solvat amore via:
Crescit enim assidue spectando cura puellæ:
  Inde alimenta sibi maxima præbet amor.
Omnia sunt tentata mihi, quacumque fugari
  Possit; at ex omni me premit ille deus.
Vix tamen aut semel admittit, cum sæpe negavit;
  Seu venit, extremo dormit amicta toro.
Unum erit auxilium: mutatis, Cynthia, terris,
  Quantum oculis, animo tam procul ibit amor.
Nunc agite, o socii! propellite in æquora navem,
  Remorumque pares ducite sorte vices;
Jungiteque extremo felicia lintea malo:
  Jam liquidum nautis aura secundat iter.
Romanæ turres, et vos valeatis, amici;
  Qualiscumque mihi, tuque, puella, vale.
Ergo ego nunc rudis Adriaci vehar æquoris hospes!
  Cogar et undisonos nunc prece adire deos!
Deinde per Ionium vectus, cum fessa Lechæo
  Sedârit placidâ vela phaselus aquâ;
Quod superest, sufferte, pedes; properate laborem,
  Isthmos qua terris arcet utrumque mare.
Inde ubi Piræei capient me litora portûs,
  Scandam ego Theseæ brachia longa viæ.
Illic vel spatiis animum emendare Platonis
  Incipiam, aut hortis, docte Epicure, tuis;

Persequar aut studium linguæ, Demosthenis arma,
Librorumque tuos, munde Menandre, sales;
Aut certe tabulæ capient mea lumina pictæ,
Sive ebore exactæ, seu magis ære manus.
Aut spatia annorum, aut longa intervalla profundi,
Lenibunt tacito vulnera nostra situ.
Seu moriar, fato, non turpi fractus amore:
Atque erit illa mihi mortis honesta dies.

ELEGIA XXII.

Ad Tullum.

Frigida tam multos placuit tibi Cyzicus annos,
Tulle, Propontiacâ qua fluit Isthmos aquâ,
Dindymus, et sacræ fabricata juvenca Cybellæ,
Raptorisque tulit qua via Ditis equos.
Si te forte juvant Helles Athamantidos urbes,
Nec desiderio, Tulle, movere meo;
Tu licet adspicias cœlum omne Atlanta gerentem,
Sectaque Perseâ Phorcidos ora manu,
Geryonæ stabula, et luctantum in pulvere signa
Herculis Antæique, Hesperidumque choros;
Tuque tuo Colchon propellas remige Phasim,
Peliacæque trabis totum iter ipse legas,
Qua rudis Argoâ natat inter saxa columbâ
In faciem proræ pinus adacta novæ;
Et qua Gygæi visenda est ora Caystri,
Et qua septenas temperat unda vias;
Omnia Romanæ cedent miracula terræ.
Natura hîc posuit, quidquid ubique fuit.
Armis apta magis tellus, quam commoda noxæ,
Famam, Roma, tuæ non pudet historiæ:
Nam quantum ferro, tantum pietate potentes
Stamus: victrices temperat illa manus.
Hîc, Anio Tiburne, fluis, Clitumnus ab Umbro
Tramite, et æternum Marcius humor opus;

Albanusque lacus socii Nemorensis ab undâ,
  Potaque Pollucis nympha salubris equo.
At non squamoso labuntur ventre cerastæ;
  Itala portentis nec furit unda novis.
Non hic Andromedæ resonant pro matre catenæ;
  Nec tremis Ausonias, Phœbe fugate, dapes.
Nec cuiquam absentes arserunt in caput ignes,
  Exitium nato matre movente suo.
Penthea non sævæ venantur in arbore Bacchæ;
  Nec solvit Danaas subdita cerva rates;
Cornua nec valuit curvare in pellice Juno,
  Aut faciem turpi dedecorare bove;
Arboreasque cruces Sinis, et non hospita Graiis
  Saxa, et curvatas in sua fata trabes.
Hæc tibi, Tulle, parens, hæc est pulcherrima sedes.
  Hîc tibi pro dignâ gente petendus honos.
Hîc tibi ad eloquium cives; hîc ampla nepotum
  Spes, et venturæ conjugis aptus amor.

ELEGIA XXIII.

De Tabulis perditis.

Ergo tam doctæ nobis periêre tabellæ,
  Scripta quibus pariter tot periêre bona!
Has quondam nostris manibus detriverat usus,
  Qui non signatas jussit habere fidem.
Illæ jam sine me nôrant placare puellam,
  Et quædam sine me verba diserta loqui.
Non illas fixum caras effecerat aurum;
  Vulgari buxo sordida cera fuit.
Qualescumque mihi semper mansêre fideles,
  Semper et effectus promeruêre bonos.
Forsitan hæc illis fuerant mandata tabellis:
  "Irascor, quoniam es, lente, moratus heri.
An tibi nescio quæ visa est formosior? an tu
  Non bene de nobis crimina ficta jacis?"

Aut dixit; "Venias hodie, cessabimus una:
  Hospitium totâ nocte paravit Amor."
Et quæcumque volens reperit non stulta puella,
  Garrula cum blandis ducitur hora jocis.
Me miserum! his aliquis rationem scribit avarus,
  Et ponit duras inter ephemeridas?
Quas siquis mihi rettulerit, donabitur auro.
  Quis, pro divitiis, ligna retenta velit?
I, puer, et citus hæc aliquâ propone columnâ;
  Et dominum Esquiliis scribe habitare tuum.

ELEGIA XXIV.

Ad Cynthiam superbientem.

Falsa est ista tuæ, mulier, fiducia formæ,
  Olim oculis nimium facta superba meis.
Noster amor tales tribuit tibi, Cynthia, laudes:
  Versibus insignem te, pudet, esse meis.
Mixtam te variâ laudavi sæpe figurâ,
  Ut, quod non esses, esse putaret amor;
Et color est toties roseo collatus Eoo,
  Cum tibi quæsitus candor in ore foret.
Quod mihi non patrii poterant avertere amici,
  Eluere aut vasto Thessala saga mari;
Hæc ego non ferro, non igne coactus, et ipsâ
  Naufragus Ægæâ vera fatebar aquâ.
Correptus sævo Veneris torrebar aëno;
  Vinctus eram versas in mea terga manus.
Ecce coronatæ portum tetigêre carinæ;
  Trajectæ Syrtes, ancora jacta mihi est.
Nunc demum vasto fessi resipiscimus æstu,
  Vulneraque ad sanum nunc coïêre mea.
Mens Bona, siqua dea es, tua me in sacraria condo.
  Exciderint surdo tot mea vota Jovi.

ELEGIA XXV.

Ad Cynthiam.

Risus eram positis inter convivia mensis;
  Et de me poterat quilibet esse loquax.
Quinque tibi potui servire fideliter annos:
  Ungue meam morso sæpe querêre fidem.
Nil moveor lacrymis; istâ sum captus ab arte.
  Semper ab insidiis, Cynthia, flere soles.
Flebo ego discedens; sed fletum injuria vincit:
  Tu bene conveniens non sinis ire jugum.
Limina jam nostris valeant lacrymantia verbis,
  Nec tamen iratâ janua fracta manu.
At te celatis ætas gravis urgeat annis;
  Et veniat formæ ruga sinistra tuæ.
Vellere tum cupies albos a stirpe capillos,
  At speculo rugas increpitante tibi.
Exclusa inque vicem fastus patiêre superbos;
  Et, quæ fecisti, facta querêris anus.
Has tibi fatales cecinit mea pagina diras.
  Eventum formæ disce timere tuæ.

SEX. AURELII PROPERTII

ELEGIARUM

LIBER QUARTUS.

ELEGIA I.

De Urbe Româ.

Hoc, quodcumque vides, hospes, qua maxima Roma est,
  Ante Phrygem Æneam, collis et herba fuit.
Atque ubi Navali stant sacra Palatia Phœbo,
  Euandri profugæ concubuêre boves.
Fictilibus crevêre Deis hæc aurea templa;
  Nec fuit opprobrio facta sine arte casa.
Tarpeiusque pater nudâ de rupe tonabat;
  Et Tiberis nostris advena bubus erat.
Qua gradibus domus ista Remi se sustulit olim,
  Unus erat fratrum maxima regna focus.
Curia, prætexto quæ nunc nitet alta senatu,
  Pellitos habuit, rustica corda, patres.
Buccina cogebat priscos ad verba Quirites.
  Centum illi in prato sæpe senatus erant.
Nec sinuosa cavo pendebant vela theatro;
  Pulpita sollennes non oluêre crocos.
Nulli cura fuit externos quærere divos,
  Cum tremeret patrio pendula turba sacro.
Annuaque accenso celebrare Palilia fœno,
  Qualia nunc curvo lustra novantur equo.

Vesta coronatis pauper gaudebat asellis:
  Ducebant macræ vilia sacra boves.
Parva saginati lustrabant compita porci;
  Pastor et ad calamos exta litabat ovis.
Verbera pellitus setosa movebat arator;
  Unde licens Fabius sacra Lupercus habet.
Nec rudis infestis miles radiabat in armis;
  Miscebant ustâ prœlia nuda sude.
Prima galeritus posuit prætoria Lucmo;
  Magnaque pars Tatio rerum erat inter oves.
Hinc Tities, Ramnesque viri, Luceresque coloni:
  Quattuor hinc albos Romulus egit equos.
Quippe suburbanæ parvâ minus urbe Bovillæ;
  Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabî;
Et stetit Alba potens, albæ suis omine nata,
  Hâc, ubi Fidenas longe erat ire, viâ.
Nil patrium, nisi nomen, habet Romanus alumnus;
  Sanguinis altricem nunc pudet esse lupam.
Huc melius profugos misisti, Troja, penates.
  Heu! quali vecta est Dardana puppis ave!
Jam bene spondebant tunc omina, quod nihil illam
  Læserat abiegni venter apertus equi;
Cum pater in nati trepidus cervice pependit,
  Et verita est humeros urere flamma pios.
Tunc animi venêre Decî, Brutique secures;
  Vexit et ipsa sui Cæsaris arma Venus.
Arma resurgentis portans victricia Trojæ,
  Felix terra tuos cepit, Iule, deos.
Si modo Avernalis tremulæ cortina Sibyllæ
  Dixit Aventino rura pianda Remo;
Aut si Pergameæ sero rata carmina vatis
  Longævum ad Priami vera fuêre caput:
« Vertite equum, Danai: male vincitis. Ilia tellus
  Vivet; et huic cineri Jupiter arma dabit."
Optima nutricum nostris lupa Martia rebus,
  Qualia creverunt mœnia lacte tuo!
Mœnia namque pio conor disponere versu.
  Heu mihi, quod nostro parvus in ore sonus!

Sed tamen exiguo quodcumque in pectore rivi
  Fluxerit, hoc patriæ serviat omne meæ.
Ennius hirsutâ cingat sua dicta coronâ:
  Mî folia ex hederâ porrige, Bacche, tuâ,
Ut nostris tumefacta superbiat Umbria libris,
  Umbria Romani patria Callimachi.
Scandentes si quis cernet de vallibus arces,
  Ingenio muros æstimet ille meo.
Roma, fave: tibi surgit opus: date candida, cives,
  Omina; et inceptis dextera cantet avis.
Sacra, diesque canam, et cognomina prisca locorum:
  Has meus ad metas sudet oportet equus.
Dicam, Troja cades, et Troïa Roma resurges;
  Et maris et terræ longa sepulcra canam.
Quo ruis imprudens vaga dicere facta, Properti?
  Non sunt, ah! dextrâ condita fila colu.
Aversis Charisin cantas: aversus Apollo
  Poscitur invitâ verba pigenda lyrâ.
Certa feram certis auctoribus; aut ego vates
  Nescius æratâ signa movere pilâ.
Me creat Archytæ soboles Babylonius Horos,
  Horos, et a proavo ducta Conone domus.
Dî mihi sunt testes, non degenerâsse propinquos,
  Inque meis libris nil prius esse fide.
Nunc pretium fecêre deos, et fallitur auro
  Jupiter: obliquæ signa iterata rotæ.
Felicesque Jovis stellas, Martisque rapacis,
  Et grave Saturni sidus in omne caput.
Quid moveant Pisces, animosaque signa Leonis,
  Lætus et Hesperiâ quid Capricornus aquâ.
Dixi ego, cum geminos produceret Arria natos,
  (Illa dabat natis arma vetante deo)
Non posse ad patrios sua pila referre penates.
  Nempe meam firmant nunc duo busta fidem.
Quippe Lupercus eques, dum saucia protegit ora,
  Heu! sibi prolapso non bene cavit equo.
Gallus at in castris dum credita signa tuetur,
  Concidit ante aquilæ rostra cruenta suæ.

Fatales pueri! duo funera matris avaræ!
  Vera, sed invito, contigit ista fides.
Idem ego, cum Cinaræ traheret Lucina dolores,
  Et facerent uteri pondera lenta moram,
" Junoni votum facite impetrabile," dixi.
  Illa parit: libris est data palma meis.
Hoc neque arenosum Libyæ Jóvis explicat antrum,
  Aut sibi commissos fibra locuta deos;
Aut siquis motas cornicis senserit alas;
  Umbra neque hæc magicis mortua prodit aquis:
Adspicienda via est cœli, versusque per astra
  Trames, et ab zonis quinque petenda fides.
Exemplúm grave erit Calchas: namque Aulide solvit
  Ille bene hærentes ad pia saxa rates.
Idem Agamemnoniæ ferrum cervice puellæ
  Tinxit; et Atrides vela cruenta dedit.
Nec redière tamen Danai. Tu diruta fletum
  Supprime, et Euboïcos respice, Troja, sinus.
Nauplius ultores sub noctem porrigit ignes,
  Et natat exuviis Græcia pressa tuis.
Victor Oïlide, rape nunc, et dilige vatem,
  Quam vetat avelli veste Minerva suâ.
Hactenus historiæ: nunc ad tua devehor astra:
  Incipe tu lacrymis æquus adesse novis.
Umbria te notis antiqua penatibus edit.
  Mentior? an patriæ tangitur ora tuæ?
Qua nebulosa cavo rorat Mevania campo,
  Et lacus æstivis intepet Umber aquis,
Scandentisque arcis consurgit vertice murus,
  Murus ab ingenio notior ille tuo.
Ossaque legisti, non illâ ætate legenda,
  Patris; et in tenues cogeris ipse lares.
Nam tua cum multi versarent rura juvenci,
  Abstulit excultas pertica tristis opes.
Mox, ubi bulla rudi dimissa est aurea collo,
  Matris et ante deos libera sumta toga,
Tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo,
  Et vetat insano verba tonare foro.

At tu finge elegos, fallax opus: hæc tua castra:
  Scribat ut exemplo cætera turba tuo.
Militiam Veneris blandis patiêre sub armis,
  Et Veneris pueris utilis hostis eris.
Nam tibi victrices, quæcumque labore parâsti,
  Eludet palmas una puella tuas.
Et bene cum fixum mento decusseris uncum,
  Nil erit hoc; rostro te premet ansa suo.
Illius arbitrio noctem, lucemque videbis;
  Gutta quoque ex oculis non nisi jussa cadet.
Nec mille excubiæ, nec te signata juvabunt
  Limina: persuasæ fallere rima sat est.
Nunc tua vel mediis puppis luctetur in undis,
  Vel licet armatis hostis inermis eas,
Vel tremefacta cavo tellus diducat hiatu:
  Octipedis Cancri terga sinistra cave.

ELEGIA II.

Vertumnus.

Quid mirare meas tot in uno corpore formas?
  Accipe Vertumni signa paterna Dei.
Tuscus ego, et Tuscis orior: nec pœnitet inter
  Prœlia Volsinios deseruisse focos.
Hæc me turba juvat; nec templo lætor eburnó:
  Romanum satis est posse videre forum.
Hac quondam Tiberinus iter faciebat, et aiunt
  Remorum auditos per vada pulsa sonos.
At postquam ille suis tantum concessit alumnis,
  Vertumnus verso dicor ab amne deus.
Seu quia vertentis fructum præcepimus anni,
  Vertumni rursus creditur esse sacrum.
Prima mihi variat liventibus uva racemis,
  Et coma lactenti spicea fruge tumet.
Hic dulces cerasos, hic auctumnalia pruna
  Cernis, et æstivo mora rubere die.

Insitor hic solvit pomosâ vota coronâ,
  Cum pirus invito stipite mala tulit.
Mendax fama, noces: alius mihi nominis index:
  De se narranti tu modo crede deo.
Opportuna mea est cunctis natura figuris.
  In quamcumque voles, verte; decorus ero.
Indue me Cois; fiam non dura puella:
  Meque virum sumtâ quis neget esse togâ?
Da falcem, et torto frontem mihi comprime fœno;
  Jurabis nostrâ gramina secta manu.
Arma tuli quondam, et (memini) laudabar in illis:
  Corbis in imposito pondere messor eram.
Sobrius ad lites; at cum est imposta corona,
  Clamabis capiti vina subîsse meo.
Cinge caput mitrâ, speciem furabor Iacchi:
  Furabor Phœbi, si modo plectra dabis.
Cassibus impositis venor; sed, arundine sumtâ,
  Faunus plumoso sum deus aucupio.
Est etiam aurigæ species Vertumnus, et ejus,
  Trajicit alterno qui leve pondus equo.
Suppetat; hoc pisces calamo prædabor; et ibo
  Mundus demissis institor in tunicis.
Pastor me ad baculum possum curvare, vel idem
  Sirpiculis medio pulvere ferre rosam.
Nam quid ego adjiciam, de quo mihi maxima cura est,
  Hortorum in manibus dona probata meis?
Cœruleus cucumis, tumidoque cucurbita ventre,
  Me notat, et junco brassica vincta levi.
Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
  Impositus fronti langueat ante meæ.
At mihi, quod formas unus vertebar in omnes,
  Nomen ab eventu patria lingua dedit.
Et tu, Roma, meis tribuisti præmia Tuscis,
  Unde hodie vicus nomina Tuscus habet.
Tempore quo sociis venit Lucumonius armis,
  Atque Sabina feri contudit arma Tati,
Vidi ego labentes acies, et tela caduca,
  Atque hostes turpi terga dedisse fugæ.

Sed facias, divûm sator, ut Romana per ævum
  Transeat ante meos turba togata pedes.
Sex superant versus, te, qui ad vadimonia curris,
  Non moror: hæc spatiis ultima meta meis.
Stipes acernus eram, properanti falce dolatus,
  Ante Numam gratâ pauper in urbe deus.
At tibi, Mamuri, formæ cælator aënæ,
  Tellus artifices ne terat Osca manus,
Qui me tam dociles potuisti fundere in usus.
  Unum opus est; operi non datur unus honos.

ELEGIA III.

Epistola Arethusæ ad Lycotam.

Hæc Arethusa suo mittit mandata Lycotæ,
  Cum toties absis, si potes esse meus.
Siqua tamen tibi lecturo pars oblita deerit,
  Hæc erit e lacrymis facta litura meis.
Aut siqua incerto fallet te litera tractu,
  Signa meæ dextræ jam morientis erunt.
Te modo viderunt iteratos Bactra per ortus,
  Te modo munito Sericus hostis equo;
Hibernique Getæ, pictoque Britannia curru,
  Ustus et Eoo decolor Indus equo.
Hæcne marita fides? hæ pactæ sunt mihi noctes,
  Cum rudis urgenti brachia victa dedi?
Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa
  Traxit ab everso lumina nigra rogo.
Et Stygio sum sparsa lacu; nec recta capillis
  Vitta data est: nupsi non comitante deo.
Omnibus, heu! portis pendent mea noxia vota:
  Texitur hæc castris quarta lacerna tuis.
Occidat, immeritâ qui carpsit ab arbore vallum,
  Et struxit querulas rauca per ossa tubas;
Dignior obliquo, funem qui torqueat, Ocno,
  Æternusque tuam pascat, aselle, famem.

Dic mihi, num teneros urit lorica lacertos?
Num gravis imbelles atterit hasta manus?
Hæc noceant potius, quam dentibus ulla puella
Det, mihi plorandas, per tua colla notas.
Diceris et macie vultum tenuâsse: sed opto
E desiderio sit color ille meo.
At mihi cum noctes induxit Vesper amaras,
Siqua relicta jacent, osculor arma tua.
Tum queror, in toto non sidere pallia lecto,
Lucis et auctores non dare carmen aves.
Noctibus hibernis castrensia pensa laboro,
Et Tyria in radios vellera lecta suos.
Et disco, quâ parte fluat vincendus Araxes,
Quot sine aquâ Parthus millia currat eques.
Cogor et e tabulâ pictos ediscere mundos,
Qualis et hæc docti sit positura dei;
Quæ tellus sit lenta gelu, quæ putris ab æstu;
Ventus in Italiam qui bene vela ferat.
Assidet una soror; curis et pallida nutrix
Dejerat hiberni temporis esse moras.
Felix Hippolyte nudâ tulit arma papillâ,
Et texit galeâ barbara molle caput.
Romanis utinam patuissent castra puellis;
Essem militiæ sarcina fida tuæ;
Nec me tardarent Scythiæ juga, cum pater altas
Africus in glaciem frigore nectit aquas.
Omnis amor magnus; desertâ in conjuge major.
Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipsa facem.
Nam mihi quo, Pœnis si purpura fulgeat ostris,
Crystallusque meas ornet aquosa manus?
Omnia surda tacent: lanis assueta colendis
Vix aperit clausos una puella lares.
Glaucidos et catulæ vox est mihi grata querentis:
Illa tui partem vindicat una tori.
Flore sacella tego, verbenis compita velo,
Et crepat ad veteres herba Sabina focos.
Sive in finitimo gemuit stans noctua tigno,
Seu voluit tangi parca lucerna mero;

Illa dies hornis cædem denuntiat agnis;
  Succinctique calent ad nova lucra popæ.
Ne, precor, adscensis tanti sit gloria Bactris,
  Raptave odorato carbasa lina duci,
Plumbea cum tortæ sparguntur pondera fundæ,
  Subdolus et versis increpat arcus equis.
Sed (tua sic, domitis Parthæ telluris alumnis,
  Pura triumphantes hasta sequatur equos)
Incorrupta mei conserva fœdera lecti.
  Hac ego te solâ lege redîsse velim.
Armaque cum tulero portæ votiva Capenæ,
  Subscribam, "Salvo grata puella viro."

ELEGIA IV.

Fabula Tarpeiæ.

Tarpeium nemus, et Tarpeiæ turpe sepulcrum
  Fabor, et antiqui limina capta Jovis.
Lucus erat felix hederoso consitus antro,
  Multaque nativis obstrepit arbor aquis;
Silvani ramosa domus, quo dulcis ab æstu
  Fistula poturas ire jubebat oves.
Hunc Tatius fontem vallo præcingit acerno;
  Fidaque suggestâ castra coronat humo.
Quid tum Roma fuit, tubicen vicina Curetis
  Cum quateret lento murmure saxa Jovis?
Atque ubi nunc terris dicuntur jura subactis,
  Stabant Romano pila Sabina foro.
Murus erant montes: ubi nunc est curia septa,
  Bellicus ex illo fonte bibebat equus.
Hinc Tarpeia deæ fontem libavit: at illi
  Urgebat medium fictilis urna caput.
Et satis una malæ potuit mors esse puellæ,
  Quæ voluit flammas fallere, Vesta, tuas?
Vidit arenosis Tatium proludere campis,
  Pictaque per flavas arma levare jubas.

Obstupuit regis facie et regalibus armis;
  Interque oblitas excidit urna manus.
Sæpe illa immeritæ causata est omina Lunæ,
  Et sibi tingendas finxit in amne comas.
Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
  Romula ne faciem læderet hasta Tatî.
Dumque subit primo Capitolia nubila fumo,
  Rettulit hirsutis brachia secta rubis;
Et sua Tarpeiâ residens ita flevit ab arce
  Vulnera, vicino non patienda Jovi:
"Ignes castrorum, et Tatiæ prætoria turmæ,
  Et formosa oculis arma Sabina meis,
O utinam ad vestros sedeam captiva penates,
  Dum captiva mei conspicer ora Tatî.
Romani montes, et montibus addita Roma,
  Et valeat probro Vesta pudenda meo.
Ille equus, ille meos in castra reponet amores,
  Cui Tatius dextras collocat ipse jubas.
Quid mirum in patrios Scyllam sævisse capillos,
  Candidaque in sævos inguina versa canes?
Prodita quid mirum fraterni cornua monstri,
  Cum patuit lecto stamine torta via?
Quantum ego sum Ausoniis crimen factura puellis,
  Improba virgineo lecta ministra foco!
Pallados exstinctos siquis mirabitur ignes,
  Ignoscat: lacrymis spargitur ara meis.
Cras, ut rumor ait, totâ pugnabitur urbe:
  Tu cave spinosi rorida terga jugi.
Lubrica tota via est, et perfida: quippe tacentes
  Fallaci celat limite semper aquas.
O utinam magicæ nôssem cantamina Musæ!
  Hæc quoque formoso lingua tulisset opem.
Te toga picta decet; non quem, sine matris honore,
  Nutrit inhumanæ dura papilla lupæ.
Sic, hospes, pariamne tuâ regina sub aulâ,
  Dos tibi non humilis prodita Roma venit:
Sin minus; at, raptæ ne sint impune Sabinæ,
  Me rape, et alternâ lege repende vices.

Commissas acies ego possum solvere: nuptæ,
  Vos medium pallâ fœdus inite meâ.
Adde, Hymenæe, modos: tubicen, fera murmura conde;
  Credite, vestra meus molliet arma torus.
Et jam quarta canit venturam buccina lucem;
  Ipsaque in Oceanum sidera lapsa cadunt.
Experiar somnum: de te mihi somnia quæram;
  Fac venias oculis umbra benigna meis."
Dixit, et incerto permisit brachia somno,
  Nescia se furiis accubuisse novis.
Nam Vesta, Iliacæ felix tutela favillæ,
  Culpam alit, et plures condit in ossa faces.
Illa ruit, qualis celerem prope Thermodonta
  Strymonis abscisso fertur aperta sinu.
Urbi festus erat; dixêre Palilia patres;
  Hic primus cœpit mœnibus esse dies.
Annua pastorum convivia, lusus in urbe,
  Cum pagana madent fercula deliciis,
Cumque super raros fœni flammantis acervos
  Trajicit immundos ebria turba pedes.
Romulus excubias decrevit in otia solvi,
  Atque intermissâ castra silere tubâ.
Hoc Tarpeia suum tempus rata, convenit hostem:
  Pacta ligat, pactis ipsa futura comes.
Mons erat adscensu dubius, festoque remissus.
  Nec mora, vocales occupat ense canes.
Omnia præbebant somnos. Sed Jupiter unus
  Decrevit pœnis invigilare suis.
Prodiderat portæque fidem, patriamque jacentem;
  Nubendique petit, quem velit ipse, diem.
At Tatius (neque enim sceleri dedit hostis honorem)
  "Nube," ait, "et regni scande cubile mei."
Dixit, et ingestis comitum superobruit armis.
  Hæc, virgo, officiis dos erat apta tuis.
A duce Tarpeio mons est cognomen adeptus.
  O vigil! injustæ præmia sortis habes.

ELEGIA V.

In Lenam.

Terra tuum spinis obducat, lena, sepulcrum;
  Et tua, quod non vis, sentiat umbra sitim;
Nec sedeant cineri manes; at Cerberus ultor
  Turpia jejuno terreat ossa sono;
Docta vel Hippolytum Veneri mollire negantem,
  Concordique toro pessima semper avis.
Penelopen quoque, neglecto rumore mariti,
  Nubere lascivo cogeret Antinoo.
Illa velit, poterit magnes non ducere ferrum,
  Et volucris nidis esse noverca suis.
Quippe et Collinas ad fossam moverit herbas,
  Stagnaque currenti diluerentur aquâ.
Audax cantatæ leges imponere Lunæ,
  Et sua nocturno fallere terga lupo.
Possit ut intentos astu cæcare maritos,
  Cornicum immeritas eruit ungue genas.
Consuluitque striges nostro de sanguine, et in me
  Hippomanes fetæ semina legit equæ.
Exornabat opus verbis, ceu blanda pererret,
  Saxosamque terat sedula lympha viam:
"Si te Eoa, Doroxanium, juvat aurea ripa,
  Et quæ sub Tyriâ concha superbit aquâ;
Eurypylisque placet Coæ textura Minervæ,
  Sectaque ab Attalicis putria signa toris;
Seu quæ palmiferæ mittunt venalia Thebæ,
  Murrheaque in Parthis pocula cocta focis;
Sperne fidem; provolve deos; mendacia vincant;
  Frange et damnosæ jura pudicitiæ.
Et simulare virum pretium facit: utere causis:
  Major, dilatâ nocte, recurret amor.
Si tibi forte comas vexaverit utilis ira,
  Postmodo mercatâ pace premendus erit.

Denique, ubi amplexu Venerem promiseris emto,
Fac simules puros Isidis esse dies.
Ingerat Apriles Iole tibi; tundat Amycle,
Natalem Maiis idibus esse tuum.
Supplex ille sedet: positâ tu scribe cathedrâ
Quidlibet. Has artes si pavet ille, tenes.
Semper habe morsus circa tua colla recentes,
Litibus alternis quos putet esse datos.
Nec te Medeæ delectent probra sequacis:
Nempe tulit fastus ausa rogare prior.
Sed potius mundi Thaïs pretiosa Menandri,
Cum ferit astutos comica mœcha Getas.
In mores te verte viri: si cantica jactat,
I comes, et voces ebria junge tuas.
Janitor ad dantes vigilet: si pulset inanis,
Surdus in obductam somniet usque seram.
Nec tibi displiceat miles non factus amori,
Nauta nec, attritâ si ferat æra manu;
Aut quorum titulus per barbara colla pependit,
Cretati medio cum saluêre foro.
Aurum spectato, non quæ manus afferat aurum.
Versibus auditis, quid, nisi verba, feres?
Qui versus, Coæ dederit nec munera vestis,
Istius tibi sit surda sine arte lyra.
Dum vernat sanguis, dum rugis integer annus,
Utere, ne quid cras libet ab ore dies.
Vidi ego odorati victura rosaria Pæsti
Sub matutino cocta jacere Noto."
His animum nostræ dum versat Acanthis amicæ,
* * * * *

Sed cape torquatæ, Venus o regina, columbæ
Ob meritum ante tuos guttura secta focos.
Vidi ego rugoso tussim concrescere collo,
Sputaque per dentes ire cruenta cavos:
Atque animam in tegetes putrem exspirare paternas.
Horruit algenti tegula curta foco.
Exsequiæ fuerunt rari furtiva capilli
Vincula, et immundo pallida mitra situ,

Et canis in nostros nimis experrecta dolores,
  Cum fallenda meo pollice clatra forent.
Sit tumulus lenæ curto vetus amphora collo:
  Urgeat hanc supra vis, caprifice, tua.
Quisquis amas, scabris hoc bustum cædite saxis,
  Mixtaque cum saxis addite verba mala.

ELEGIA VI.

De Pugnâ Actiacâ navali.

Sacra facit vates; sint ora faventia sacris,
  Et cadat ante meos icta juvenca focos.
Serta Philetæis certent Romana corymbis;
  Et Cyrenæas urna ministret aquas.
Costum molle date, et blandi mihi thuris honores;
  Terque focum circa laneus orbis eat.
Spargite me lymphis; carmenque recentibus aris
  Tibia Mygdoniis libet eburna Cadis.
Ite procul, fraudes: alio sint aëre noxæ;
  Pura novum vati laurea mollit iter.
Musa, Palatini reseramus Apollinis ædem:
  Res est, Calliope, digna favore tuo.
Cæsaris in nomen ducuntur carmina: Cæsar
  Dum canitur, quæso, Jupiter ipse, vaces.
Est Phœbi fugiens Athamana ad litora portus,
  Qua sinus Ioniæ murmura condit aquæ,
Actia Iulææ pelagus monumenta carinæ,
  Nautarum votis non operosa via.
Huc mundi coïêre manus: stetit æquore moles
  Pinea; nec remis æqua favebat avis.
Altera classis erat tenero damnata Quirino,
  Pilaque femineâ turpiter acta manu.
Hinc Augusta ratis plenis Jovis omine velis,
  Signaque jam patriæ vincere docta suæ.
Tandem acies geminos Nereus lunârat in arcus:
  Armorum radiis icta tremebat aqua.

Cum Phœbus, linquens stantem se vindice Delon,
(Nam tulit iratos mobilis ante Notos)
Adstitit Augusti puppem super; et nova flamma
Luxit in obliquam ter sinuata facem.
Non ille attulerat crines in colla solutos,
Aut testudineæ carmen inerme lyræ;
Sed quali adspexit Pelopeum Agamemnona vultu,
Egessitque avidis Dorica castra rogis;
Aut qualis flexos solvit Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuêre lyræ.
Mox ait, "O longâ mundi servator ab Albâ
Auguste, Hectoreis cognite major avis!
Vince mari; jam terra tua est; tibi militat arcus,
Et favet ex humeris hoc onus omne meis.
Solve metu patriam, quæ nunc, te vindice freta,
Imposuit proræ publica vota tuæ.
Quam nisi defendes, murorum Romulus auctor
Ire Palatinas non bene vidit aves.
En! nimium remis audent! proh turpe, Latinos,
Principe te, fluctus regia vela pati!
Nec te, quod classis centenis remigat alis,
Terreat: invito labitur illa mari.
Quodque vehunt proræ Centauros saxa minantes;
Tigna cava, et pictos experiêre metus.
Frangit, et attollit, vires in milite causa;
Quæ nisi justa subest, excutit arma pudor.
Tempus adest: committe rates: ego temporis auctor
Ducam laurigerâ Julia rostra manu."
Dixerat, et pharetræ pondus consumit in arcus:
Proxima post arcus Cæsaris hasta fuit.
Vincit Roma, fide Phœbi; dat femina pœnas;
Sceptra per Ionias fracta vehuntur aquas.
At pater Idalio miratus Cæsar ab astro,
"Sum Deus; en nostri sanguinis ista fides."
Prosequitur cantu Triton; omnesque marinæ
Plauserunt circa libera signa deæ.
Illa petit Nilum cymbâ male nixa fugaci,
Hoc unum, jusso non moritura die.

Dî melius: quantus mulier foret una triumphus,
  Ductus erat per quas ante Jugurtha vias!
Actius hinc traxit Phœbus monumenta, quod ejus
  Una decem vicit missa sagitta rates.
Bella satis cecini: citharam jam poscit Apollo
  Victor, et ad placidos exuit arma choros.
Candida nunc molli subeant convivia ludo;
  Blanditiæque fluant per mea colla rosæ;
Vinaque fundantur prelis elisa Falernis;
  Terque lavet nostras spica Cilissa comas.
Ingenium potis irritat Musa poëtis.
  Bacche, soles Phœbo fertilis esse tuo.
Ille paludosos memoret servire Sygambros;
  Cepheam hic Meroën, fuscaque regna canat;
Hic referat sero confectum fœdere Parthum:
  Reddat signa Remi; mox dabit ipse sua.
Sive aliquid pharetris Augustus parcet Eois,
  Differat in pueros ista tropæa suos.
Gaude, Crasse, nigras siquid sapis inter arenas;
  Ire per Euphraten ad tua busta licet.
Sic noctem paterâ, sic ducam carmine, donec
  Injiciat radios in mea vina dies.

ELEGIA VII.

De Cynthiâ.

Sunt aliquid Manes; letum non omnia finit;
  Luridaque evictos effugit umbra rogos.
Cynthia namque meo visa est incumbere fulcro,
  Murmur ad extremæ nuper humata viæ;
Cum mihi somnus ab exsequiis penderet amaris,
  Et quererer lecti frigida regna mei.
Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos;
  Eosdem oculos: lateri vestis adusta fuit.
Et solitam digito beryllon adederat ignis;
  Summaque Lethæus triverat ora liquor.

Spirantisque animos, et vocem misit: at illi
Pollicibus fragiles increpuêre manus:
"Perfide, nec cuiquam melior sperande puellæ,
In te jam vires somnus habere potest?
Jamne tibi exciderunt vigilacis furta Suburæ,
Et mea nocturnis trita fenestra dolis?
Per quam demisso quoties tibi fune pependi,
Alternâ veniens in tua colla manu!
Sæpe Venus trivio commissa, et pectore mixto
Fecerunt tepidas pallia nostra vias.
Fœderis heu taciti! cujus fallacia verba
Non audituri diripuêre Noti.
At mihi non oculos quisquam inclinavit euntes:
Unum impetrâssem te revocante diem.
Nec crepuit fissâ me propter arundine custos;
Læsit et objectum tegula curta caput.
Denique quis nostro curvum te funere vidit?
Atram quis lacrymis incaluisse togam?
Si piguit portas ultra procedere, at illuc
Jussisses lectum lentius ire meum.
Cur ventos non ipse rogis, ingrate, petîsti?
Cur nardo flammæ non oluêre meæ?
Hoc etiam grave erat, nullâ mercede hyacinthos
Injicere, et fracto busta piare cado?
Lygdamus uratur, candescat lamina vernæ.
(Sensi ego, cum insidiis pallida vina bibi.)
Aut Nomas arcanas tollat versuta salivas.
Dicet damnatas ignea testa manus.
Quæ modo per viles inspecta est publica noctes,
Hæc nunc auratâ cyclade signat humum:
Et graviora rependit iniquis pensa quasillis,
Garrula de facie siqua locuta meâ est.
Nostraque quod Petale tulit ad monumenta coronas,
Codicis immundi vincula sentit anus.
Cæditur et Lalage tortis suspensa capillis,
Per nomen quoniam est ausa rogare meum.
Te patiente, meæ conflavit imaginis aurum,
Ardenti nostro dotem habitura rogo.

Non tamen insector, quamvis mereare, Properti:
Longa mea in libris regna fuêre tuis.
Juro ego fatorum nulli revocabile carmen,
(Tergeminusque canis sic mihi molle sonet)
Me servâsse fidem: si fallo, vipera nostris
Sibilet in tumulis, et super ossa cubet.
Nam gemina est sedes turpem sortita per amnem,
Turbaque diversâ remigat omnis aquâ.
Una Clytæmnestræ stuprum vehit, unaque Cressæ
Portat mentitæ lignea monstra bovis.
Ecce coronato pars altera vecta phaselo,
Mulcet ubi Elysias aura beata rosas:
Qua numerosa fides, quaque æra rotunda Cybelles,
Mitratisque sonant Lydia plectra choris.
Andromedeque et Hypermnestre, sine fraude maritæ,
Narrant historias corpora nota suas.
Hæc sua maternis queritur livere catenis
Brachia, nec meritas frigida saxa manus.
Narrat Hypermnestre magnum ausàs esse sorores;
In scelus hoc animum non valuisse suum.
Sic ortis lacrymis vitæ sanamus amara.
Celo ego perfidiæ crimina multa tuæ.
Sed tibi nunc mandata damus, si forte moveris,
Si te non totum Doridos herba tenet:
Nutrix in tremulis nequid desideret annis
Parthenie: patuit, nec tibi avara fuit.
Deliciæque meæ Latris, cui nomen ab usu,
Ne speculum dominæ porrigat illa novæ.
Et quoscumque meo fecisti nomine versus,
Ure mihi: laudes desine habere meas.
Pelle hederam tumulo, mihi quæ pugnante corymbo
Mollia contortis alligat ossa comis.
Pomosis Anio qua spumifer incubat arvis,
Et nunquam Herculeo numine pallet ebur,
Hoc carmen mediâ dignum me scribe columnâ,
Sed breve, quod currens vector ab urbe legat:
"Hic Tiburtinâ jacet aurea Cynthia terrâ:
Accessit ripæ laus, Aniene, tuæ."

Nec tu sperne piis venientia somnia portis.
Cum pia venerunt somnia, pondus habent.
Nocte vagæ ferimur: nox clausas liberat umbras;
Errat et abjectâ Cerberus ipse serâ.
Luce jubent leges Lethæa ad stagna reverti:
Nos vehimur: vectum nauta recenset onus.
Nunc te possideant aliæ: mox sola tenebo.
Mecum eris, et mixtis ossibus ossa teram."
Hæc postquam querulâ mecum sub lite peregit,
Inter complexus excidit umbra meos.

ELEGIA VIII.

De Cynthiâ.

Disce, quid Esquilias hac nocte fugârit aquosas,
Cum vicina novis turba cucurrit agris.
Lanuvium annosi vetus est tutela draconis,
Hîc, ubi tam raræ non perit hora moræ,
Qua sacer abripitur cæco descensus hiatu,
Qua penetral, (virgo, tale iter omne cave!)
Jejuni serpentis honos, cum pabula poscit
Annua, et ex imâ sibila torquet humo.
Talia demissæ pallent ad sacra puellæ,
Cum tenera anguino creditur ore manus.
Ille sibi admotas a virgine corripit escas:
Virginis in palmis ipsa canistra tremunt.
Si fuerint castæ, redeunt in colla parentum;
Clamantque agricolæ, "Fertilis annus erit."
Huc mea detonsis advecta est Cynthia mannis:
Causa fuit Juno, sed mage causa Venus.
Appia, dic, quæso, quantum te teste triumphum
Egerit, effusis per tua saxa rotis;
Turpis in arcanâ sonuit cum rixa tabernâ,
Si sine me, famæ non sine labe meæ.
Spectaclum ipsa sedens primo temone pependit,
Ausa per impuros frena movere locos.

Serica nam taceo volsi carpenta nepotis,
Atque armillatos colla Molossa canes;
Qui dabit immundæ venalia fata saginæ,
Vincet ubi erasas barba pudenda genas.
Cum fieret nostro toties injuria lecto,
Mutato volui castra movere toro.
Phyllis Aventinæ quædam est vicina Dianæ,
Sobria grata parum; cum bibit, omne decet.
Altera Tarpeios est inter Teïa lucos,
Candida; sed potæ non satis unus erit.
His ego constitui noctem lenire vocatis,
Et Venere ignotâ furta novare mea.
Unus erat tribus in secretâ lectulus umbrâ.
Quæris concubitus? inter utramque fui.
Lygdamus ad cyathos, vitrique æstiva supellex,
Et Methymnæi Graia saliva meri.
Nilotes tibicen erat, crotalistria Phyllis,
Et facilis spargi munda sine arte rosa.
Nanus et ipse suos breviter concretus in artus
Jactabat truncas ad cava buxa manus.
Sed neque suppletis constabat flamma lucernis;
Recidit inque suos mensa supina pedes.
Me quoque per talos Venerem quærente secundos,
Semper damnosi subsiluêre canes.
Cantabant surdo; nudabant pectora cæco.
Lanuvii ad portas (heu mihi!) solus eram;
Cum subito rauci sonuerunt cardine postes,
Et levia ad primos murmura facta lares:
Nec mora, cum totas resupinat Cynthia valvas,
Non operosa comis, sed furibunda, decens.
Pocula mî digitos inter cecidêre remissos;
Palluerantque ipso labra soluta mero.
Fulminat illa oculis, et, quantum femina, sævit;
Spectaclum captâ nec minus urbe fuit.
Phyllidos iratos in vultum conjicit ignes:
Territa vicinas Teïa clamat aquas.
Lumina sopitos turbant elata Quirites;
Omnis et insanâ semita voce tonat.

Illas, direptisque comis, tunicisque solutis,
Excipit obscuræ prima taberna viæ.
Cynthia gaudet in exuviis, victrixque recurrit,
Et mea perversâ sauciat ora manu:
Imponitque notam collo, morsuque cruentat;
Præcipueque oculos, qui meruêre, ferit.
Atque, ubi jam nostris lassavit brachia plagis,
Lygdamus ad plutei fulcra sinistra latens
Exuitur, geniumque meum prostratus adorat.
Lygdame, nil potui; tecum ego captus eram.
Supplicibus palmis tum demum ad fœdera veni,
Cum vix tangendos præbuit illa pedes,
Atque ait: "Admissæ si vis me ignoscere culpæ,
Accipe, quæ nostræ formula legis erit.
Tu neque Pompeiâ spatiabere cultus in umbrâ,
Nec cum lascivum sternet arena forum.
Colla cave inflectas ad summum obliqua theatrum,
Aut lectica tuæ sidat aperta moræ.
Lygdamus in primis, omnis mihi causa querelæ,
Veneat, et pedibus vincula bina trahat."
Indixit leges: respondi ego, "Legibus utar."
Riserat imperio facta superba dato.
Dein quemcumque locum externæ tetigêre puellæ,
Suffiit, et purâ limina tergit aquâ:
Imperat et totas iterum mutare lacernas;
Terque meum tetigit sulfuris igne caput.
Atque ita, mutato per singula pallia lecto
Et spondis, toto movimus arma toro.

ELEGIA IX

De Hercule, et Morte Caci.

Amphitryoniades quâ tempestate juvencos
Egerat a stabulis, o Erythia, tuis,
Venit ad invictos, pecorosa Palatia, montes,
Et statuit fessos fessus et ipse boves,

Qua Velabra suo stagnabant flumine, quaque
Nauta per urbanas velificabat aquas.
Sed non infido manserunt hospite Caco
Incolumes: furto polluit ille Jovem.
Accola Cacus erat, metuendo raptor ab antro,
Per tria partitos qui dabat ora focos.
Hic, ne certa forent manifestæ signa rapinæ,
Aversos caudâ traxit in antra boves,
Nec sine teste deo: furem sònuêre juvenci:
Furis at implacidas diruit ira fores.
Mænalio jacuit pulsus tria tempora ramo
Cacus; et Alcides sic ait, "Ite boves,
Herculis ite boves, nostræ labor ultime clavæ,
Bis mihi quæsitæ, bis mea præda boves.
Arvaque mugitu sancite boaria longo.
Nobile erunt Romæ pascua vestra forum."
Dixerat, et sicco torquet sitis ora palato:
Terraque non ullas feta ministrat aquas.
Sed procul inclusas audit ridere puellas.
Lucus ab umbroso fecerat orbe nemus,
Femineæ loca clausa deæ, fontesque piandos,
Impune et nullis sacra retecta viris.
Devia puniceæ velabant limina vittæ;
Putris odorato luxerat igne casa:
Populus et longis ornabat frondibus ædem;
Multaque cantantes umbra tegebat aves.
Huc ruit, in siccam congesto pulvere barbam,
Et jacit ante fores verba minora deo:
"Vos, precor, o luci sacro quæ luditis antro,
Pandite defessis hospita fana viris.
Fontis egens erro, circaque sonantia lymphis:
Et cava suscepto flumine palma sat est.
Audîstisne aliquem, tergo qui sustulit orbem?
Ille ego sum: Alciden terra recepta vocat.
Quis facta Herculeæ non audît fortia clavæ?
Et nunquam ad notas irrita tela feras?
Atque uni Stygias hominum luxisse tenebras?
* * * * *

Quod si Junoni sacrum faceretis amaræ,
  Non clausisset aquas ipsa noverca suas.
Sin aliquam vultusque meus, setæque leonis
  Terrent, et Libyco sole perusta coma;
Idem ego Sidoniâ feci servilia pallâ
  Officia, et Lydâ pensa diurna colu.
Mollis et hirsutum cepit mihi fascia pectus;
  Et manibus duris apta puella fui."
Talibus Alcides: at talibus alma sacerdos
  Puniceo canas stamine vincta comas:
"Parce oculis, hospes; lucoque abscede verendo:
  Cede agedum, et tutâ limina linque fugâ.
Interdicta viris metuendâ lege piatur,
  Quæ se submotâ vindicat ara casâ.
Magno Tiresias adspexit Pallada vates,
  Fortia dum, positâ Gorgone, membra lavat.
Dî tibi dent alios fontes: hæc lympha puellis
  Avia secreti limitis una fluit."
Sic anus: ille humeris postes concussit opacos;
  Nec tulit iratam janua clausa sitim.
At postquam exhausto jam flumine vicerat æstum,
  Ponit vix siccis tristia jura labris:
"Angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem
  Accipit: hæc fesso vix mihi terra patet.
Maxima quæ gregibus devota est Ara repertis,
  Ara per has, inquit, Maxima facta manus,
Hæc nullis umquam pateat veneranda puellis,
  Herculis eximii ne sit inulta sitis."
Sancte pater, salve, cui jam favet aspera Juno:
  Sancte, velis libro dexter adesse meo.
Hunc, quoniam manibus purgatum sanxerat orbem,
  Sic Sancum Tatiæ composuêre Cures.

ELEGIA X.

Quare Jupiter Feretrius dictus.

Nunc Jovis incipiam causas aperire Feretri,
  Armaque de ducibus trina recepta tribus.
Magnum iter adscendo; sed dat mihi gloria vires.
  Non juvat ex facili lecta corona jugo.
Imbuis exemplum primæ tu, Romule, palmæ
  Hujus, et exuviis plenus ab hoste redis,
Tempore quo portas Cæninum Acronta petentem
  Victor in eversum cuspide fundis equum.
Acron Herculeus Cæninâ ductor ab arce,
  Roma, tuis quondam finibus horror erat.
Hic, spolia ex humeris ausus sperare Quirinis,
  Ipse dedit, sed non sanguine sicca suo.
Hunc videt ante cavas vibrantem spicula turres
  Romulus, et votis occupat ante ratis:
"Jupiter! hæc hodie tibi victima corruet Acron."
  Voverat, et spolium corruit ille Jovi.
Urbis, virtutumque parens sic vincere suevit,
  Qui tulit aprico frigida castra lare.
Idem eques et frenis, idem fuit aptus aratris,
  Et galea hirsutâ comta lupina jubâ.
Picta nec inducto fulgebat parma pyropo:
  Præbebant cæsi baltea lenta boves.
Cossus at insequitur Veientis cæde Tolumnî,
  Vincere cum Veios posse laboris erat.
Nec dum ultra Tiberim belli sonus; ultima præda
  Nomentum, et captæ jugera terna Coræ.
Et Veii veteres et vos tum regna fuistis,
  Et vestro posita est aurea sella foro.
Nunc intra muros pastoris buccina lenti
  Cantat, et in vestris ossibus arva metunt.
Forte super portæ dux Veïus adstitit arcem;
  Colloquiumque suâ fretus ab urbe dedit.

Dumque aries murum cornu pulsabat aëno,
  Vineaque inductum longa tegebat opus,
Cossus ait, "Forti melius concurrere campo."
  Nec mora fit; plano sistit uterque gradum.
Dî Latias juvêre manus: desecta Tolumni
  Cervix Romanos sanguine lavit equos.
Claudius Eridanum trajectos arcuit hostes,
  Belgica cui vasti palma relata ducis
Virdumari: genus hic Rheno jactabat ab ipso,
  Nobilis e tectis fundere gæsa rotis.
Illi virgatis jaculantis ab agmine braccis
  Torquis ab incisâ decidit unca gulâ.
Nunc spolia in templo tria condita. Causa Feretri,
  Omine quod certo dux ferit ense ducem;
Seu quia victa suis humeris huc arma ferebant,
  Hinc Feretrî dicta est ara superba Jovis.

ELEGIA XI.

Ad Paulum.

Desine, Paule, meum lacrymis urgere sepulcrum.
  Panditur ad nullas janua nigra preces.
Cum semel infernas intrârunt funera leges,
  Non exorato stant adamante viæ.
Te licet orantem fuscæ deus audiat aulæ,
  Nempe tuas lacrymas litora surda bibent.
Vota movent superos: ubi portitor æra recepit,
  Obserat umbrosos lurida porta rogos.
Sic mœstæ cecinêre tubæ, cum subdita nostrum
  Detraheret lecto fax inimica caput.
Quid mihi conjugium Pauli, quid currus avorum
  Profuit, aut famæ pignora tanta meæ?
Num minus immites habui Cornelia Parcas?
  En sum, quod digitis quinque levatur onus.
Damnatæ noctes, et vos vada lenta paludes,
  Et quæcumque meos implicat unda pedes,

Immatura licet, tamen huc non noxia veni:
  Det pater hîc umbræ mollia jura meæ.
Aut siquis positâ judex sedet Æacus urnâ,
  In mea sortitâ vindicet ossa pilâ.
Assideat frater, juxta et Minoïa sella, et
  Eumenidum intento turba severa foro.
Sisyphe, mole vaces: taceant Ixionis orbes:
  Fallax Tantaleo corripiare liquor.
Cerberus et nullas hodie petat improbus umbras,
  Sed jaceat tacitâ lapsa catena serâ.
Ipsa loquar pro me: si fallo, pœna sororum
  Infelix humeros urgeat urna meos.
Sicui fama fuit per avita tropæa decori,
  Afra Numantinos regna loquuntur avos.
Altera maternos exæquat turba Libones;
  Et domus est titulis utraque fulta suis.
Mox ubi jam facibus cessit prætexta maritis,
  Vinxit et adspersas altera vitta comas;
Jungor, Paule, tuo, sic discessura, cubili.
  In lapide huic uni nupta fuisse legar.
Testor majorum cineres tibi, Roma, verendos,
  Sub quorum titulis Africa tonsa jacet;
Qui Persen proavi simulantem pectus Achillis,
  Et tumidas proavo fregit Achille domos;
Me neque censuræ legem mollîsse, nec ullâ
  Labe meâ nostros erubuisse focos.
Non fuit exuviis tantis Cornelia damnum:
  Quin et eram magnæ pars imitanda domûs.
Nec mea mutata est ætas: sine crimine tota est:
  Viximus insignes inter utramque facem.
Mî natura dedit leges a sanguine ductas;
  Ne possim melior judicis esse metu.
Quamlibet austeras de me ferat urna tabellas;
  Turpior assessu non erit ulla meo.
Vel tu, quæ tardam movisti fune Cybellen,
  Claudia, turritæ rara ministra deæ;
Vel cui, commissos cum Vesta reposceret ignes,
  Exhibuit vivos carbasus alba focos.

Nec te, dulce caput, mater Scribonia, læsi.
In me mutatum quid, nisi fata, velis?
Maternis laudor lacrymis; urbisque querelis;
Defensa et gemitu Cæsaris ossa mea.
Ille suâ natâ dignam vixisse sororem
Increpat; et lacrymas vidimus ire deo.
Et tamen emerui generosos vestis honores;
Nec mea dè sterili facta rapina domo.
Tu, Lepide, et tu, Paule, meum post fata levamen,
Condita sunt vestro lumina nostra sinu.
Vidimus et fratrem sellam geminâsse curulem;
Consule quo facto, tempore rapta soror.
Filia, tu specimen censuræ nata paternæ,
Fac teneas unum, nos imitata, virum.
Et serie fulcite genus. Mihi cymba volenti
Solvitur, aucturis non mea fata malis.
Hæc est feminei merces extrema triumphi,
Laudat ubi emeritum libera fama rogum.
Nunc tibi commendo, communia pignora, natos:
Hæc cura et cineri spirat inusta meo.
Fungere maternis vicibus, pater: illa meorum
Omnis erit collo turba ferenda tuo.
Oscula cum dederis tua flentibus, adjice matris.
Tota domus cœpit nunc onus esse tuum.
Et siquid doliturus eris sine testibus illis,
Cum venient, siccis oscula falle genis.
Sat tibi sint noctes, quas de me, Paule, fatiges;
Somniaque in faciem credita sæpe meam.
Atque ubi secreto nostra ad simulacra loquêris,
Ut responsuræ singula verba jace.
Seu tamen adversum mutârit janua lectum,
Sederit et nostro cauta noverca toro;
Conjugium, pueri, laudate et ferte paternum.
Capta dabit vestris moribus illa manus.
Nec matrem laudate nimis: collata priori
Vertet in offensas libera verba suas.
Seu memor ille meâ contentus manserit umbrâ,
Et tanti cineres duxerit esse meos;

Discite venturam jam nunc lenire senectam;
  Cœlibis ad curas nec vacet ulla via.
Quod mihi detractum est, vestros accedat ad annos.
  Prole meâ Paulum sic juvet esse senem.
Et bene habet: nunquam mater lugubria sumsi:
  Venit in exsequias tota caterva meas.
Causa perorata est! flentes me, surgite, testes,
  Dum pretium vitæ grata rependit humus!
Moribus et cœlum patuit: sim digna merendo,
  Cujus honoratis ossa vehantur avis.

FINIS.

Excudit S. Hamilton, Weybridge, Surrey.